

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

PSEUDÒNIM: "guitarrista"

EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL PAPER DE LA DONA COLOMINA AL SEGLE XX

RESUM

El fet que Santa Coloma de Queralt hagi estat una important vila dins del món tèxtil, m'ha dut a fer un estudi sobre l'innegable passat d'aquest tipus d'indústria. Partint de l'interès per poder entendre la societat en què vivim s'ha necessitat remuntar al passat per adonar-nos de les discriminacions que ha sofert la dona.

A partir de les entrevistes realitzades s'ha pogut extreure informació de les condicions de vida de les dones del meu poble per poder així, fer-nos una idea de tot el que elles han hagut de patir. S'ha volgut donar veu al sexe femení que va fer que aquest sector fos tot un èxit. La petjada que van deixar aquestes indústries és sabuda per tots els vilatans.

S'han analitzat aquesta sèrie de documents orals, d'antigues treballadores colomines, i amb la seva ajuda s'ha pogut comprovar com la inferioritat i desigualtat d'aquest sexe ha estat i continua estant present en el món laboral.

ABSTRACT

The fact that Santa Coloma had been an important village in the textile world, has led me to work on a project about the undeniable past of this type of industry. Starting from the interest in order to understand the society where we live, it has been necessary to go back to the past to realise about the discriminations that women had suffered from society.

From the interviews that I have done, it has been possible to extract information about the women's life conditions in Sta. Coloma and thanks to the interviewee we understand what they had suffered. This project wants to give voice to the female who made this section successful. The footprint those factories have left, is known nowadays for all the inhabitants.

Some oral documents, from former textile workers, have been analysed and they have helped us to know how the inferiority and inequality of this gender have been constantly in the industrial world.

TAULA DE CONTINGUTS

INTRODUCCIÓ.....pàg. 5-6

1.- BLOC I: VISIÓ HISTÒRICA GENERAL DE LA DONA AL SEGLE XX

1.1- EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL PAPER DE LA DONA.....pàg. 7-8

1.2- CONDICIÓ SOCIAL DE LA DONA EN ELS PAÏSOS OCCIDENTALS pàg.9-11

1.3- CONDICIÓ SOCIAL DE LA DONA A NIVELL D'ESPANYA.....pàg. 11-13

2.- BLOC II: ESTUDI DE LA DONA COLOMINA A TRAVÉS DE LES DIFERENTS FÀBRIGUES TÈXTILS

2.1- L'ARRIBADA DE LA INDUSTRIALITZACIÓ TÈXTIL.....pàg. 14

2.1.1- A CATALUNYA.....pàg. 14

2.1.2- A SANTA COLOMA DE QUERALT.....pàg. 15-17

2.1.2.1- Fàbriques.....pàg. 17-19

2.1.2.2- Les fàbriques acabada la Guerra Civil.....pàg. 19-20

2.2- MEMÒRIA ORAL: GENERACIONS COLOMINES.....pàg. 21

2.2.1- DONES QUE VAN NÉIXER A LA DÈCADA DELS 20.....pàg. 21-23

2.2.2- DONES QUE VAN NÉIXER A LA DÈCADA DELS 30.....pàg. 23-25

2.2.3- DONES QUE VAN NÉIXER A LA DÈCADA DELS 40-50.pàg. 25-26

2.2.4- DONES QUE VAN NÉIXER A LA DÈCADA DELS 60.....pàg. 26-28

2.3- ANÈCDOTES DE LA DONA AL LLARG DE TOT EL PROCÉS D'INDUSTRIALITZACIÓ COLOMINA.....pàg. 28-29

2.4- SENTIMENTS DE LA DONA AL LLARG DE TOT EL PROCÉS D'INDUSTRIALITZACIÓ COLOMINA.....pàg. 30

2.5- EXPRESSIONS I FRASES FETES UTILITZADES A MOLTES FÀBRICUES TÈXTILS D'ARREU DE CATALUNYA.....pàg.31-32

2.6- EXEMPLES D'ALGUNES ENTREVISTES A COLOMINS.....pàg. 32

2.6.1- LA VISIÓ D'UN HOME TREBALLADOR.....pàg. 33

2.6.2- LA VISIÓ D'UNA DONA ENCARREGADA.....pàg. 33-34

2.6.3 LA VISIÓ D'UN AMO.....pàg. 34-35

3.- BLOC III: EL MÓN LABORAL ACTUAL A SANTA COLOMA DE QUERALT

3.1- CONTEXT HISTÒRICpàg. 36

3.2- LA DONA COLOMINA EN L'ACTUALITAT.....pàg. 37-38

3.2.1- EXEMPLE D'UNA DONA COLOMINA.....pàg. 38-39

3.3- GRÀFIQUES ACTUALS DEL MÓN LABORAL COLOMÍ.....pàg. 40-42

CONCLUSIONS.....pàg. 43-44

BIBLIOGRAFIA/WEBGRAFIA.....pàg. 45

INTRODUCCIÓ

Per què dedico el meu treball a fer un estudi de la dona colomina en època d'industrialització?

M'interessa desenvolupar aquest tema per les injustícies que ha sofert històricament la dona i per poder comprovar activament la seva progressiva entrada al món laboral. Una de les meves principals motivacions és que, com a ciutadana de Santa Coloma, sento la necessitat de conèixer el passat d'aquest per poder entendre el present. Tot mirant documents de la vila, vaig adonar-me que Santa Coloma no posseïa escrits on es mostressin les condicions laborals de les dones en l'època de la revolució industrial durant el segle XX i vaig pensar que entrevistant dones que havien treballat en aquells temps, podria fer-me'n una idea. També, el fet que una àvia m'expliqués des de ben petita històries que ella havia viscut a la fàbrica on va començar a treballar de joveneta, m'ha fet decidir a fer un estudi sobre aquest tema.

La decisió d'escollir un treball centrat en el món laboral de la dona, no tindria sentit sense entendre el meu interès per aquesta societat en què vivim, on les dones estan menyspreades en molts més àmbits dels que ens pensem. L'objectiu principal d'aquest estudi no és posicionar un sexe per damunt de l'altre o mostrar les qualitats d'uns i els defectes dels altres, sinó comprovar com la dona, mica en mica, ha hagut de lluitar en contra de les desigualtats i els prejudicis sobre ella, alguns encara presents avui en dia. Concretament, l'entrada del món tèxtil a Santa Coloma va ajudar a canviar la imatge que es tenia d'ella. Tot i que el meu objectiu, no era centrar-me en el món tèxtil, sinó obtenir una visió general del món laboral, m'he trobat que aquest últim, en aquell moment, era principalment el tèxtil.

Finalment, trobo molt interessant analitzar el moment en què la dona comença a entrar a treballar fora de casa amb un sou remunerat i, així, aconsegueix treure's l'etiqueta de persona que només es dedica a la llar, fills, marit, avis...

Les dones representen aproximadament la meitat de la població mundial. Els drets que recull la Declaració Universal dels Drets Humans haurien de ser aplicats a totes les persones, independentment del sexe. Tanmateix, la realitat demostra que el col·lectiu femení ha patit o pateix arreu del món, encara avui en dia, diferents formes de discriminació.

Segons les Nacions Unides, les dones fan un 67% del treball del món i reben a canvi un 10% dels salaris laborals globals. Els seus sous són més baixos que els dels homes i les seves condicions laborals, més precàries; sempre parlant en termes generals.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

La metodologia que he emprat per realitzar aquest treball consta de tres blocs:

-El primer bloc del projecte ha estat una aproximació al marc històric al qual es vol fer referència.

-El segon bloc ha estat de concreció de les entrevistes amb les dones i homes, susceptibles de ser entrevistats, i d'enregistrament del document sonor amb una gravadora digital. Moltes de les entrevistes s'han realitzat en cases particulars o en el lloc de treball, ja que el silenci ambiental en la captació del so és un element clau per obtenir un material d'àudio adequat per després ser escoltat i transcrit; a més, la coneixença del lloc dóna seguretat i comoditat a la persona entrevistada.

-El tercer bloc ha estat una comparativa amb les dades actuals de les dones treballadores de Santa Coloma. De fet, en aquesta vila, actualment no existeix l'àmbit tèxtil, per tant, per poder fer una bona comparació cal parlar de tots els treballs que realitza la dona d'aquest poble en general.

El resultat final del treball, ha estat l'enregistrament d'una quinzena d'entrevistes amb dos aspectes en comú: el lloc de procedència i la forma en la qual es van guanyar la vida, treballant a les importants fàbriques tèxtils de Santa Coloma de Queralt. Així mateix, es podrà observar i comparar, de la mà d'aquestes persones entrevistades, les desigualtats que van patir, la metodologia amb la qual treballaven, que és quelcom que també condicionava el tracte de la dona, la diferència de sou entre les diverses generacions i, sobretot, es plasmarà el passat de les dones d'aquest petit poble.

Amb aquest treball, m'he proposat, amb els mètodes i tècniques de la història, contribuir a facilitar la visualització de l'experiència de les dones en una societat clarament dominada per l'home, fer entendre els seus cicles de vida, saber i conèixer el treball remunerat a les fàbriques tèxtils i analitzar les diferents generacions de dones que van patir moltes discriminacions a Santa Coloma de Queralt per arribar, finalment, a analitzar quina és la situació actual i així poder avaluar l'evolució i les diferències.

BLOC I: VISIÓ HISTÒRICA GENERAL DE LA DONA AL SEGLE XX

1.1- EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL PAPER DE LA DONA

Al llarg de la història les dones han emprès camins molt diversos de resistència per poder trencar amb les discriminacions laborals i socials que les han perseguit durant segles. Les dones han estat un col·lectiu allunyat del poder i la seva lluita i capacitat ha estat silenciada durant anys.

Els estudis històrics han oblidat les dones, tot i que aquest sexe ha representat la meitat de la població. Fins fa unes poques dècades, no es va arribar a dur a terme una anàlisi històrica. Les dones van quedar omeses a la història oficial, enfocada des del poder polític, militar i religiós on tot residia des d'una perspectiva clarament masculina, que creava l'anomenada societat **androcèntrica**.

Afortunadament, al voltant dels anys setanta del segle XX, la forta consolidació d'un passat rigorós de les dones i el seu gènere ha anat obrint portes als coneixements històrics. Actualment disposem de documents i estudis que permeten entendre la nostra societat.

Cal que compreguem el motiu pel qual, ara per ara, malgrat que hi ha una igualtat reconeguda per llei, no podem considerar que hi ha una igualtat real entre homes i dones. Per poder arribar a comprendre aquest motiu cal fer èmfasis en dos aspectes fonamentals: el gènere i la trajectòria del moviment feminista.

Primerament, entenem gènere com quelcom que diferencia els homes i les dones biològicament parlant, donada pel cromosoma sexual, XY i XX. La civilització humana ha anat molt més enllà d'aquesta diferència biològica, li ha donat un paper social que afecta el treball, l'educació, el lideratge dels grups humans, els drets..., per tant, podem dir que aquesta petita diferència ha acabat sent una evolució cultural i social que la pròpia societat ha desenvolupat i creat.

El mecanisme que s'ha creat, de forma cultural i per tant espontani, fa que qualsevol persona iniciï la seva primera presa de contacte amb la societat amb unes pautes associades al gènere. Es pot dir, per tant, que la diferència entre sexes, compta amb una tradició molt àmplia, on l'educació es diferencia entre nens i nenes.

En segon terme, centrant-nos en el moviment feminista, cal posar de manifest que la situació de desigualtat i injustícia entre ambdós sexes no es va qüestionar fins el segle XIX en el context de la Revolució Francesa.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Es varen necessitar dues onades feministes per tal que el mètode pacificador de l'Estat no pogués frenar aquest moviment.

Figura 1. Moviment feminista. Extreta de la web xarxapenedes.cat

En aquella època es varen treure a la llum injustícies i realitats històriques que havien estat silenciades i, finalment, es van aconseguir els drets civils i les llibertats tan desitjades.

Una de les llibertats més desitjades va ser en l'àmbit laboral. La dona ja no estava obligada al treball domèstic, podia decidir si anar o no a treballar sense que el seu marit decidís per ella.

Per acabar, cal dir, que paral·lelament al progrés de les dones a les societats, la història del gènere ha avançat molt en les últimes dècades, superant gran part dels prejudicis existents tot i que actualment moltes dones encara pateixen discriminacions. Aquestes són tant en l'àmbit familiar com en el professional o social, i aquest fet, com he esmentat, no és una casualitat ni una qüestió generacional, sinó fruit d'un fenomen complex que neix de la pròpia manera d'organitzar-nos.

1.2- CONDICIÓN SOCIAL DE LA DONA EN ELS PAÏSOS OCCIDENTALS

És difícil parlar d'una data concreta en que la dona agafa consciència sobre la situació social en la qual es troba. Tot i tenir pocs estudis que ho acreditin, s'ha demostrat que ja al segle XV hi havia dones que defensaven de manera argumentada els interessos d'aquestes.

Cal tenir en compte que allò que no s'explica no existeix, i allò que no s'esmenta tampoc. Val a dir, per tant, que el nom de moltes dones que van lluitar per aconseguir els drets que qualsevol ésser humà es mereix, ha quedat en l'oblit.

Tot i no tenir gaire constància del pensament de la dona quan aquesta era considerada el "segon gènere", sí en tenim dels grans principis i esquemes morals que es seguien, de forma més o menys homogènia, en tot el món occidental durant els segles XIX i XX.

Per tots és sabut que la dona estava lligada a la casa i a la família i no podia moure's d'aquest entorn sense el consentiment de l'home; aquest és un fet que ja passava abans del segle XVIII. Les dones per tant, havien de cuinar, rentar la roba, cosir, cuidar dels seus fills i dels més grans quan estaven malalts, treballar al camp si vivien en un poble o en algun petit taller artesanal i fins i tot realitzar alguna feina extra per tal de millorar les condicions econòmiques familiars.

En l'àmbit mercantil la dona casada ha estat històricament discriminada, ja que en consonància amb la regulació civil, necessitava la llicència o autorització del marit. Les dones eren classificades segons la llei i la moral de l'època i aquesta classificació s'havia esdevingut a l'Edat Mitjana.

A principis del segle XX, el matrimoni era una elecció paterna, i les dones havien de viure en una societat on no tenien cap poder ni cap dret que les igualés a l'home; aquest era el seu paper en la societat.

Poc a poc, a mesura que ens endinsem en la història podem observar com després de la Revolució Francesa i la Revolució Industrial, els esquemes socials sobre les obligacions de la dona van anar modificant-se fins arribar avui en dia.

Ja en el segle XIX, la dona tenia un paper transcendental en el treball. Les dones ja no estaven tant lligades a la casa, havien de treballar en les petites primeres fàbriques i la família, per tant, va perdre la importància que tenia en l'Edat Mitjana i posterior. Cal afegir però, que la majoria de dones havia de lligar-se a una doble jornada laboral, una a la llar i l'altre fora de casa.

La societat androcèntrica, no estava disposada a perdre aquest estatus, i per tant, s'aferrava a qualsevol cosa per evitar que la dona es mantingués en les mateixes

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

condicions que l'home. La feina femenina era considerada com accessòria i complementària a la masculina i paral·lelament s'enaltia la feina de l'home.

La ciència deia que la dona era un ésser subjecte al sistema reproductiu. Aquesta estava dominada per les emocions i el sistema nerviós, mentre que els homes ho estaven per les qualitats intel·lectuals. Per tant, si ja des de l'àmbit de la ciència ja s'afirmaven aquestes "diferències", era natural que dins el marc d'aquella societat, la dona depengués de l'home.

La dona poc tenia a fer davant d'aquest context científic i cultural, estava sotmesa a una societat jerarquizada on es trobava al final de tot de la piràmide. Apaivagar completament les afirmacions que es deien era quelcom que semblava impossible, l'única possible solució era la reivindicació col·lectiva. Aquesta reivindicació no va arribar fins a la segona meitat del segle XIX, període on les dones es van fer sentir i van aconseguir diverses millores. Posteriorment, en el Regne Unit es va iniciar la primera onada feminista just després de la Revolució Industrial.

Els primers textos que es conserven on s'observen les primeres millores són: *l'Acta de reforma*, el 1868 al Regne Unit, i el 1882 amb la promulgació de *l'Acta de propietat de la Dona Casada*.

Passat aquest període de grans modificacions en la forma de viure del gènere femení es va entrar en el segle XX, un segle destinat a la igualtat dels drets.

Van passar un parell de dècades des de la primera onada feminista i aquest moviment va anar perdent força. En aquella època ja es considerava el feminisme com a un moviment social i aquest, poc a poc, va deixar de ser un moviment reivindicatiu; socialment tot semblava indicar que alguna cosa havia canviat cap a millor en la condició social.

Tots els canvis no van servir de gaire ja que, després de la Primera i la Segona Guerra Mundial, període en el qual les dones es van veure obligades a incorporar-se a les fàbriques per proveir als exèrcits, el retorn a la llar i el prototip tradicional es va accentuar. Després de la Segona Guerra Mundial, en els països més desenvolupats es van anar incorporant les dones al món laboral; un fenomen molt lent que va provocar la segona onada de feminisme que ha estat el més significatiu en l'evolució.

El nou moviment d'alliberació tenia uns objectius molt més amplis i es va qüestionar l'estructura tradicional de la família, els valors, la sexualitat femenina i la maternitat... sobretot es buscava que la dona pogués triar sobre el seu cos i els nous mètodes anticonceptius van ajudar molt en aquesta gran preocupació social.

Un dels avenços que va conscienciar més la societat en aquest aspecte, va estar protagonitzat per l'Organització de les Nacions Unides que va declarar el Decenni de la

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Dona per tal de mostrar les necessitats i les oportunitats que ambdós sexes es mereixen. Aquest avenç, però, no va ser declarat fins l'any 1975 tot i que ja s'havien fet importants conferències al respecte.

Les reivindicacions d'aquest segon moviment feminista van tenir dos fronts: posar fi a tot allò que privava a la dona, i aconseguir eliminar el maltractament del gènere masculí vers el femení.

En els països més desenvolupats, quan hi va arribar la democràcia, es van aconseguir diversos drets de la dona que encara no eren reconeguts.

Tot i que els drets de la dona van millorar moltíssim i es va haver de reivindicar molt per aconseguir-los, mai s'han aturat totalment les discriminacions en tots els àmbits. Durant el 1997, l'Organització Internacional del Treball, va denunciar que les dones continuaven guanyant un 25% menys que els homes i la diferència arribava al 50% en els països menys desenvolupats. En aquests països la dona a finals del segle XX seguia sent marginada de la societat i depenent de la cultura encara es practicaven i es practiquen tècniques que van en contra de l'ONU i de la moral, com per exemple la *circumcisió femenina*, la coneguda mutilació sexual.

El repte del món en que vivim consisteix en acabar amb aquest balanç on continua vencent l'home i aconseguir la tan buscada i desitjada igualtat.

1.3- CONDICIÓN SOCIAL DE LA DONA A NIVELL D'ESPANYA

A Espanya, existien diverses diferències pel que fa a la condició social d'aquest sexe. La dona es trobava igualment sotmesa a l'home tal i com s'ha explicat en l'apartat anterior.

Cal recordar que Espanya era un Estat molt endarrerit en comparació a alguns dels països més desenvolupats d'aquell moment. Aquest és un dels motius que fa que Espanya estigués jerarquitzada i hi hagués grans diferències entre la dona obrera i la dona burgesa. Val a dir que totes les dones no gaudien del privilegi de participar en política ni en àmbits públics.

A Espanya un dels moviments de més importància per a l'obtenció de millores, va ser la Revolució Industrial, que tot i que va arribar amb retard, va ser clau per l'evolució de la societat.

Durant les primeres dècades del segle XX, encara es pensava que la dona era un ser inferior amb l'únic objectiu de tenir fills i cuidar de la família. A més, l'educació dels nens i nenes seguien models ben diferents.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

A una dona, si volia accedir a la Universitat, li calia recórrer un camí molt difícil i només ho podia fer si era de família benestant. A partir del 1910 la dona ja va tenir via lliure per entrar a totes les Universitat però, tot i així, no es va canviar el mètode d'educació i això va fer que el nombre de dones en les Universitats no superés el 10%.

Figura 2. "Guía de la buena esposa". Guia publicada el 1953.

Amb la Revolució Industrial, la dona espanyola havia aconseguit una petita millora alliberant-se parcialment de la casa i la família però, aquesta era discriminada i explotada. Les condicions de treball per a les dones en les fàbriques eren molt dures, amb un sou que no arribava a ser mai igual al d'un home i, a més, havien de realitzar les tasques domèstiques sense que l'home i marit l'ajudés.

La discriminació femenina a Espanya era molt evident pel que fa a la llei. Només cal fixar-se en el dret vigent a Catalunya l'any 1923 on encara es consagrava l'obligació d'obeir tot el que el marit deia. A més, en àmbit estatal, les lleis prohibien a la dona comprar o vendre quelcom sense el seu marit.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

A Espanya el sufragi universal no va arribar fins al 1933, durant la Segona República, va ser el primer any en el qual les dones podien anar a votar tot i que es donava pràcticament per fet que la dona votaria el que l'home li digués, ja que aquesta, no posseïa "d'estris" necessaris per poder fer una bona elecció.

Poc a poc i després de les primeres dècades del segle XX, semblava que es millorava la condició femenina. Un clar indicatiu d'aquesta petita millora va ser l'ascensió de la dona en àmbits com la política. L'altre indicatiu van ser les constants reivindicacions per tal d'aconseguir la dignificació del treball i per tal de portar la dona a tots els càrrecs, abans considerats únicament per a homes.

A Espanya es van aturar totes les petites millores que s'havien aconseguit per culpa de la dictadura franquista. La dictadura va retornar al passat la societat i la dona, per tant, va tornar als ideals medievals.

Dins de la dictadura franquista i en l'etapa menys radical, es van modificar alguns aspectes que permetien un altre tipus d'educació. Poc a poc el nombre de dones estudiants va anar augmentant i finalment a l'any 1972 es va aconseguir augmentar el tant per cent de dones que assistien a les universitats; es va arribar al 36%.

Després de la dictadura, les transformacions socials van ser molt importants. L'ensenyament, la tolerància, els nous hàbits culturals... i molts altres termes varen permetre una modernització de la societat que s'havia estancat.

Amb la mort de Franco (1975) va arribar la democràcia i amb ella, teòricament, la igualtat davant la llei de tota la societat.

BLOC II: ESTUDI DE LA DONA COLOMINA HA TRAVÉS DE LES DIFERENTS FÀBRIQUES TÈXTILS

2.1- L'ARRIBADA DE LA INDUSTRIALITZACIÓ TÈXTIL

2.1.1- A CATALUNYA

Catalunya va ser un dels primers focus industrials a la Península Ibèrica. L'intent de dur a terme la Revolució Industrial va fracassar, sols es va arribar a aconseguir un gran procés d'industrialització. Els anys de creixement van permetre un gran desenvolupament en les indústries sobretot en la tèxtil.

A Catalunya el **creixement de la població** va ser un factor primordial per al desenvolupament econòmic, ja que en certa mesura, permetia crear un mercat més abundant.

Com s'ha dit, aquesta millora industrial va arribar en tots els àmbits i Catalunya va aprofitar-se d'aquests avenços per **millorar les eines** que s'utilitzaven en el camp i augmentar la producció.

A l'any 1832 va començar a funcionar la primera **fàbrica tèxtil** a tot Catalunya, situada a Barcelona. Pocs anys després es van crear altres fortes i grans empreses arreu de l'estat.

La indústria catalana tèxtil era finançada a partir del capital que se n'obtenia de l'exportació del vi; per tant, tot el procés d'evolució tècnica va ser clau perquè aquesta petita nació no es quedés a les portes d'aquests importants avenços.

La industrialització a Catalunya ha tingut diverses etapes:

- 1) La primera etapa **és el llarg camí cap a la industrialització (1792-1833)** , un procés gradual per la transició de totes les manufactures com ara el cotó. A més, la pèrdua de les colònies va suposar l'inici de la integració del mercat espanyol.
- 2) **El somni dels emprenedors (1833-1868)**. El vapor havia arribat a Catalunya i poc a poc es comença a millorar la mecanització de la indústria. Va ser una època de crisi del cotó ja que les importacions americanes van interrompre's i va ser difícil l'obtenció de les primeres matèries.
- 3) **La lluita pel proteccionisme (1868-1898)**. Catalunya necessitava una política proteccionista per tal de millorar els seus interessos industrials, quelcom es va aconseguir amb la Restauració Borbònica.

2.1.2- A SANTA COLOMA DE QUERALT

Les etapes de la industrialització als petits pobles va ser lenta. Santa Coloma n'és un bon exemple. La indústria tèxtil entra a mitjans del s XIX i acaba a mitjans del s XX. Són anys productius. Hi va haver una repressió molt forta a les dones que estaven en desacord amb el govern establert després de la Guerra Civil (bàndol contra de Franco), però va durar poc temps ja que hi havia molta demanda i material per treballar. Per tant, les fàbriques van continuar treballant i no van parar mai de funcionar.

Els inicis es remunten als anys 1809 i 1810 època en la qual es va començar amb uns primers telers a les cases que feien fil de llana de forma manual i complementaven la feina que feien els homes al camp. En aquests telers les dones anaven passant els fils amb dues pintes (barres). La indústria tèxtil a Santa Coloma va néixer manual perquè no es disposava de cap font d'energia i quan es feia fosc els teixidors necessitaven llum i usaven llums de petroli i de gas per il·luminar-se.

Les primeres dones que feien aquest tipus de feina l'elaboraven a les seves pròpies cases i sobretot a l'hivern. Cobraven a tant la peça i no cobraven a tant per hora. Mai havia estat un salari fix.

Es creu que a Santa Coloma hi va haver un gremi de teixidors, una vegada confeccionada la peça calia passar per mans dels blanquers, que s'encarregaven de posar-la a punt per vendre.

A Santa Coloma de forma paral·lela a la Revolució Industrial, moltes famílies es dedicaven a fer de Ramblers, el comerç de mules. Fins al 1860 totes les feines del camp es feien amb mules i per tots els pagesos que hi havia, unes 500 famílies, els era essencial posseir una mula o un matxo per ajudar-se en les feines del camp. Aquestes famílies es movien per molts països i van fer molts diners com per exemple la família "Ferrer".

A més a més d'aquests dos esdeveniments, va aparèixer la coneguda fil·loxera. La fil·loxera va començar a França (1863), en aquell moment hi va haver una època on es va aprofitar per plantar la màxima quantitat de vinyes possibles i poder exportar-ho cap a França.

Quan va arribar la fil·loxera al poble (a finals del s XIX), va destruir i acabar amb l'era de la vinya ja que el vi que se'n extreia era de poca qualitat i es feia agre amb poc temps. Tot Catalunya va patir la fil·loxera, que va ser una gran crisi/ pesta, que va fer que tots els camps de vinya es veiessin afectats, moltes poblacions van replantar la vinya altre cop, però a Santa Coloma es va optar per plantar blat i ordi, ja que en el nostre territori s'hi cultivava un vi que no era apte per al consum i els pagesos van veure que obtindrien més beneficis de l'ordi i el blat.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Les famílies que s'havien enriquit del negoci que s'ha comentat i que a més posseïen gran quantitat de terres, van decidir invertir en crear fàbriques tèxtils per tal que la gent ja no treballés a casa seva i en plantar cereals per tal de poder obtenir-ne millors resultats que amb el vi.

A partir d'aquell moment, també es van produir canvis en el món de la indústria i cada fàbrica es va especialitzar; cap als anys 1850 van començar a construir-se les primeres indústries manuals amb 8 o 9 telers i no va ser fins al 1880 que es van instal·lar les primeres màquines de vapor que ho van revolucionar.

Les indústries primerament depenien d'Igualada, poc a poc es va anar perdent aquesta dependència.

La dona en aquell moment era la mà d'obra barata i, per tant, tenia un paper clau en tota aquella revolució. Amb 12 anys ja anaven a treballar i es passaven tot el dia entre telers. Aquestes noies a més estaven pràcticament obligades a anar a treballar a la fàbrica ja que a casa es necessitaven tots els diners possibles per tirar la família endavant. Aquestes, però, cobraven la meitat del salari d'un home i en ocasions no podien gastar-se cap part del sou per elles mateixes sinó que l'havien de donar a la família.

Poc a poc, van anar arribant les primeres expansions demogràfiques i hi va haver un gran augment de població, dels 1850 habitants als 2430 habitants a finals del segle XIX.

Es conserven dades que mostren la quantitat de persones que treballaven en les petites primeres fàbriques on podem distingir dos aspectes; l'augment de població i, en conseqüència, la quantitat de persones que hi treballaven i l'entrada massiva al món tèxtil de les dones. Tot i que les dones cada cop s'introduïen més en el món laboral, continuava estant mal vist per la societat masculina.

DADES PARCIAL DEL CENS TÈXTIL

1826	31 homes		21 nens
1858	14 homes	31 dones	16 nens
1871	31 homes		
1890	11 homes		
1892	118 homes	60 dones	
1894	104 homes		
1898	79 homes		
1900	75 homes		
1903	66 homes		
1907	59 homes		
1918	20 homes	307 dones	

Figura 3. Gràfic del llibre "Aspectes històrics de Santa Coloma i els seus rodals".

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Com podem observar en aquest gràfic, entre l'any 1907 i 1918 es pot destacar un gran augment de dones i una davallada del nombre d'homes. Aquest canvi va ser a causa del transcurs de la Primera Guerra Mundial (1914-1918).

Als inicis del nou segle, es va iniciar una època d'expansió que va representar un impuls per a la indústria tèxtil. L'arribada de l'electricitat l'any 1913 va canviar totalment els telers mecànics. Les fàbriques es renovaven, s'ampliaven i va arribar un moment en què tothom treballava a la fàbrica (sobretot dones) i aquestes eren la principal font d'ingressos. Gràcies a aquest desenvolupament tèxtil, es van desenvolupar altres treballs complementaris com ara fusters, ferres i paletes.

En total van arribar a haver-hi 17 fàbriques tèxtils i aquestes varen ser unes de les més importants dins el període d'expansió.

2.1.2.1- Fàbriques

Josep Domingo Foix i Josep Domingo Riambau (fill):

.Els inicis daten de l'any 1879. Cada dona feia la feina que li era encomanada a casa seva i sols el teixidor ordia les peces a la fàbrica. El canvi més brusca va arribar amb la instal·lació de l'enllumenat que va variar la forma de treball, els treballadors ja no havien d'anar a la fàbrica durant unes hores concretes.

.S'hi confeccionaven bufandes.

.Van arribar a treballar-hi unes 80 persones (55 dones i 25 homes).

Ferrer i Cia:

.Els inicis daten de l'any 1900. L'any 1930 la fàbrica es traspassa a Eugeni Ferrer, el fill, i es forma una societat anomenada "Eusebio Ferrer Societat en Comandita".

.S'hi confeccionava cester de cotó i llana regenerada.

.Van treballar-hi un total de 70 persones (60 dones i 10 homes aproximadament).

. Va tancar el any 1971.

Camilo Foix Franquesa:

.Els inicis daten de l'any 1900.

.Es treballava el cotó per fer llana, regenerats, vànoves.

.Van treballar-hi unes 25 persones, totes dones excepte 3 homes.

.Va tancar l'any 1969.

Joan Ferrer Queraltó:

.Els inicis daten de l'any 1917. El fill Joan Ferrer Vallbona va seguir el negoci.

.Es treballava el fil fent davantals, borasses, bufandes.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

.Van treballar-hi una dotzena de dones.
.Va tancar l'any 1990.

Joaquim Lavila:

.Els inicis daten de l'any 1905.
.S'utilitzava la matèria prima del cotó i la llana.
.Van treballar-hi 26 persones (20 dones i 6 homes).
.Va tancar l'any 1963.

Josep Ferrer Comballé:

.Els inicis daten de l'any 1930.
.Primerament es dedicava als teixits de cotó.
.En els inicis hi treballaven unes 120 persones (unes 100 dones i uns 20 homes).
.El Josep Ferrer va deixar l'empresa en nom dels seus fills i la fàbrica va passar a dir-se "Ferrer Germans" una de les fàbriques més conegudes.
.Va tancar l'any 1970.

Ametller:

.Els inicis daten del 1942.
.S'hi treballava el cotó i se'n feien llençols.
.Hi van treballar unes 40 persones (35 dones i 5 homes).

Josep Pomés Valls i Josep Pomés Pont:

.Els inicis daten de l'any 1922.
.Es fabricaven tapapunts i cintes de cotó
.Hi van arribar a treballar unes 19 persones (molts homes).
.Va tancar l'any 2012.

Antoni Cortadellas Domingo:

.Els inicis daten del 1910.
.Era una fàbrica molt petita de la qual se'n conserva molt poca informació.
.Va tancar l'any 1926.

Sebastià Domingo:

.Els inicis són desconeguts.
.Era una fàbrica petita amb poc ressò.
.Va tancar l'any 1930.

Antoni Casajoanes:

- .Els inicis són desconeguts.
- .Es fabricaven cintes de cotó.
- .Va tancar l'any 1920.

Figura 4. Antiga fàbrica de l'Hort del Fèlix. Extreta de ACBS.

2.1.2.1- Les fàbriques colomines acabada la Guerra Civil

Durant la Guerra Civil moltes de les treballadores no van deixar de treballar tal i com la llei obligava, per tant, el treball era realitzat de forma clandestina i, per fer-ho, es tapaven els vidres de les diferents fàbriques.

La instauració del règim franquista, a més de canviar totalment el panorama polític espanyol, va implicar la prohibició de la totalitat de les organitzacions, tan polítiques, com socials, culturals... Cal afegir que també es van destruir totes les organitzacions contràries al "Movimiento Nacional".

La Llei de contracte del treball va reforçar la posició de l'empresari envers les seves relacions laborals i altres lleis com la de Llei de reglamentacions del treball varen afavorir l'empresari.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Algunes d'aquestes lleis varen ser enviades a algunes indústries tèxtils a Santa Coloma pel Delegat Sindical Comarcal, tot demanant que es respectessin una sèrie de normes que el franquisme imposava.

Aquest Sindicat establia un horari que a partir d'aquell moment calia seguir. El nou horari superava les 9 hores de treball diàries.

A més, després de la Guerra Civil, es va observar que havia augmentat el nivell d'analfabetisme i s'obligava als treballadors menors de 18 anys a presentar un certificat del seu últim mestre que acredités els coneixements bàsics.

Un tema que es tenia en molta cura, era l'electricitat. Calia reduir les despeses d'electricitat ja que en període de guerra moltes de les centrals van haver d'aturar-se i, per tant, les empreses i fàbriques que necessitaven electricitat per dur a terme les diferents tasques, van haver de reduir el nombre d'hores.

El règim franquista per tant, va afectar al desenvolupament econòmic de les indústries colomines.

Figura 5. Part nova de l'antiga fàbrica Domingo. Extreta de ACBS.

2.2- MEMÒRIA ORAL: GENERACIONS COLOMINES

S'han realitzat una sèrie d'entrevistes per poder fer un recull de testimonis orals de les dones que varen treballar entre 1930 i 1970. Aquest recull, parteix de les entrevistes realitzades a diverses persones de diferents generacions i origen social, moltes d'elles colomines.

L'objectiu és poder plasmar les vivències d'unes dones i retre'ls homenatge per tot el que van haver de passar en les diferents èpoques que seran tractades.

Es podrà veure una reflexió a l'entorn de la història oral, la memòria històrica i la seva visió en paraules del codi femení, sense oblidar, però el marc social en què s'emmarca.

El text sobre les diverses generacions tractades, visibilitza l'experiència viscuda sota una societat androcèntrica. Per poder arribar a entendre aquesta societat cal entendre l'entorn històric tal i com es mostra en el primer bloc.

Es pot arribar a comprendre l'experiència col·lectiva viscuda per les dones mitjançant un conjunt de veus. D'aquesta forma, es recuperen les veus silenciades i ens ofereix en part, el record d'unes vivències, els codis familiars, les repressions i les privacions durant un període de dictadura que reforçava encara més el model patriarcal.

Per poder observar una evolució s'han dividit les entrevistades en quatre generacions per tal de poder comparar el seu dia a dia a les diferents fàbriques colomines. Es parlarà de les dones que varen néixer al llarg dels anys 20, anys 30, anys 40-50 i finalment els anys 60.

2.2.1 DONES QUE VAN NÈIXER A LA DÈCADA DELS 20

Edat en què entraven a treballar

La majoria de dones que varen néixer durant els anys 20, anaven a treballar abans de l'edat mínima obligatòria, els catorze anys. La llei de l'any 1921 dictava l'edat mínima per poder treballar, ja que fins els catorze anys tota persona havia de rebre uns estudis mínims.

Cal recordar que Santa Coloma és un poble petit i, per tant, les lleis encara tarden més en fer-se paleses i aquest és el principal motiu de la desobediència d'aquesta nova llei.

Moltes d'aquestes dones recorden com a vegades les fàbriques buscaven nens (encara més petits) per treballar a temporades. Els amos i els encarregats, normalment homes, que sabien amb qui havien o podien enredar, parlaven amb la mare dels nens tot dient-los "oh, aquesta criatura ja va sent l'hora que comenci a treballar", les mares primerament es negaven a deixar anar a treballar als seus petits, a les fàbriques. Els amos sobretot abans de la guerra, solien enredar-los prometent-les només un petit

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

període de feina i una vegada acabada la temporada podrien tornar al col·legi fins a complir l'edat mínima establerta. Molts d'ells mai més tornaven a estudiar.

Recorden com aquests petits s'havien d'amagar quan venia un inspector a la fàbrica a assegurar-se que tot fos legal segons les noves lleis establertes. "Aneu a jugar una estona i després ja tornareu" és una frase que més d'una de les entrevistades va arribar a sentir diverses vegades.

Objectiu d'anar a treballar

Les dones que s'han entrevistat mostraven un mateix objectiu que s'anava repetint, treballar per necessitat.

Bàsicament, aquestes noies necessitaven ajudar a les seves respectives famílies que majoritàriament eren pageses, unes cinc-cents famílies ho eren. A més, en les cases pageses solien viure-hi diverses generacions i era necessari poder tenir menjar a taula per tota la família. Les noies de pagesos necessitaven aportar uns diners a casa ja que les famílies que treballaven al camp sempre tenien despeses; comprar un tros, canviar la mula...

Horaris

Primerament, treballaven unes deu hores diàries tot i que mai es complia del tot i n'acabaven treballant unes onze.

La gran majoria entrava a les 8 del matí i en sortia a la 1, després de dinar, abans de les 3 fins les 8 del vespre. En moltes fàbriques era obligatori treballar els dissabtes al matí i ho va ser durant molts anys, en canvi, en d'altres més petites, no treballaven mai els caps de setmana, només en casos de lliurement d'un encàrrec que no s'havia acabat a temps.

Quan hi havia una festa especial, com ara les "quatre fires" que tot treballador volia celebrar, havien de treballar al matí i la tarda que no feien calia recuperar-la fent un quart d'hora més cada dia.

Cap a l'any 1935 la llei era d'un vuit hores diàries tot i que aquesta va costar molt de complir i les dones d'aquesta generació en van treballar algunes més.

Tot va canviar quan va esclatar la Guerra Civil (1936-1939). Per tal de que els treballadors cobressin el seu sou es van formar petits comitès que vetllaven pels seus interessos.

Diferències entre homes i dones

Les dones poc a poc, van anar entrant en el món tèxtil a Santa Coloma, ja que aquestes, eren la mà d'obra més barata i efectiva.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Les treballadores, tot i que sabien la gran diferència social que les separava amb l'amo, sempre intentaven tenir una relació cordial basada en el respecte. En les primeres fàbriques que hi va haver la relació d'amo-treballador era freda ja que sabien que calia mostrar-los respecte si volien portar un sou a casa i no ser substituïdes per una altra treballadora (els llocs de treball eren escassos).

Les treballadores sempre tenien una molt bona relació ja que passaven la majoria de les hores juntes i tot i que no disposessin de gaire temps per parlar, sempre gaudien les unes amb les altres.

Aquella primera època d'industrialització va ser la més dura per aquestes dones ja que estaven sotmeses a molta pressió. Moltes d'elles, ja notaven la diferència amb el tracte cap a les dones de l'època i sabien que cobraven menys que els homes, però no podien queixar-se. No podien fer altra cosa que callar i treballar sense parar.

Condicions laborals

Les treballadores d'aquella època no estaven assegurades.

Cobraven a final de mes el que havien acordat amb els amos, per tant, aquestes dones no necessitaven de cap document ni cap paper per sentir-se segures de que no estaven treballant endebades.

Valors

Les dones d'aquella època posseïen uns valors que s'han anat perdent. Un dels valors més importants per elles era el poder de la paraula que era molt més valuosa que qualsevol paper firmat.

Per elles, tot i que pot semblar il·lògic, la disciplina no era un valor, era quelcom amb el que ja es naixia. Elles feien el que havien de fer i mai pensaven en queixar-se si veien que les feien treballar massa. A més, cal recordar, que les famílies educaven a les seves filles a creure a casa i respectar el que deia el pare; si això no es feia, elles sabien que els tocava el rebre i, per tant, indirectament des de petites se'ls inculcava aquest important valor.

2.2.2- DONES QUE VAN NÈIXER A LA DÈCADA DELS 30

Edat en què entraven a treballar

Les dones d'aquesta generació continuaven entrant a treballar abans de l'edat legal permesa pel mateix fet que s'ha comentat abans. Els amos insistien molt i prometien guanyar un sou que podria ajudar econòmicament a la família.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Les famílies menys benestants econòmicament, portaven a totes les seves filles a treballar a les fàbriques abans de l'edat permesa i després el sou que s'obtenia se'l quedava el cap de la casa on vivien. En molts casos, les treballadores vivien a casa dels sogres i eren aquests qui administraven els seus diners i elles no en veien ni cinc. Aquella gent sí que ho passava realment malament.

Objectiu d'anar a treballar

Les dones entrevistades mostraven un mateix objectiu que s'anava repetint, necessitat.

Era temps de postguerra no hi havia ni diners ni menjar i calia anar a treballar per poder tenir un plat a taula.

Horaris

La llei vigent deia que la jornada laboral era d'unes vuit hores.

Cal recordar que aquestes dones varen treballar després de la Guerra Civil i que, per tant, era un període de "crisis" que va fer aturar moltes fàbriques durant i després d'aquest fet ja que no arribaven les matèries primeres ni els recursos energètics. A la postguerra algunes fàbriques no arribava ni el fil ni la llana obligant així a tenir-les tancades.

Diferència entre homes i dones

Les dones continuaven sent la mà d'obra més barata i efectiva.

Les treballadores, tot i que sabien la gran diferència social que les separava de l'amo, sempre intentaven tenir una relació cordial per evitar-se problemes. L'amo era una persona que solia moure's per la fàbrica i observar les treballadores.

Aquella època, va ser molt dura per tota la població, però sobretot per les dones de les fàbriques ja que cobraven molt poc.

La diferència entre homes i dones era quelcom que les dones ja estaven acostumades ja que la societat així ho transmetia, per tant, ho trobaven normal i només veien que elles també treballaven que era, al cap i a la fi, el que volien, més enllà de la diferència de sous.

Condicions laborals

Una nova llei obligava els amos a tenir les seves treballadores assegurades per tal d'evitar riscos. Les dones que varen pertànyer a aquesta generació van ser les primeres en tenir contracte escrit i estar assegurades.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Les entrevistades d'aquest període es sentien segures posseint un contracte i una assegurança, evitant així la sobreexplotació.

A l'hivern a les fàbriques es passava molt fred i es feien més precàries les condicions laborals.

Valors

El valor de la paraula encara tenia molta importància, però cada vegada més es necessitaven documents escrits.

La disciplina continuava sent el valor més preuat per poder treballar en una fàbrica on cal fer les coses molt ràpid i obtenir uns resultats molt bons.

Les dones d'aquella època pensen que en aquell moment es valorava molt més el que es tenia i la gent era molt més conscient del que costava guanyar diners.

2.2.3- DONES QUE VAN NÈIXER A LA DÈCADA DELS 40-50

Edat en què entraven a treballar

Per primera vegada, es va començar a respectar l'edat mínima legal de començar a treballar. Si més no, les noies que hi entraven abans, només els faltaven uns mesos i, per tant, era més "legal".

Objectiu d'anar a treballar

L'objectiu d'aquella època seguia sent treballar per portar un sou a casa.

Cal recordar que les dones de l'època encara ho tenien molt difícil per anar a estudiar ja que per fer-ho, es necessitaven molts diners. Mica en mica, a mesura que passaven els anys, l'accés a l'estudi va estar a l'abast de més gent.

Horaris

Per primera vegada, es van començar a millorar les jornades laborals que només podien ser de vuit hores més les extra.

En una fàbrica hi havia diversos torns i moltes d'elles havien de treballar de matinada, per tant, la feina anava en augment.

Feien festa tots els dissabtes i tots els diumenges. A més, a l'estiu tenien un període de vacances més o menys extens.

Va ser una època on els drets dels treballadors ja començaven a tenir més importància; era un procés molt lent i gradual.

Diferències entre homes i dones

Cada vegada es perdia més la por de reclamar quelcom a l'amo ja que les dones no estaven disposades a callar-se quasi res en les reunions que es feien entre ambdós. Aquestes dones, sabien que podien reivindicar pels seus drets perquè hi havia un sindicat que les defensava (enllaç sindical del Franco de Santa Coloma de Queralt).

Els sous continuaven sent molt baixos per la quantitat d'hores que es treballaven ja que hi havia molta demanda de treballadores. Per contrapartida any rere any, s'augmentava l'oferta de llocs de treball i va arribar un moment en que les dones no els preocupava que les fessin fora de la feina, sempre hi havia altres fàbriques que tenien llocs vacants. Ja es començava a tenir més poder alhora d'escollir on es volia treballar.

Elles mateixes veien com la societat encara les privava de dir i expressar certes coses pel fet de ser dones, per tant, es consideraven inferiors ja que ni tan sols s'imaginaven que una dona podia fer la feina d'un home.

En la societat colomina també es sabia que els homes manaven i sempre tenien els càrrecs més importants dins d'una fàbrica.

Condicions laborals

Aquestes dones estaven assegurades i les feia sentir còmodes i segures quan treballaven. També tenien contracte escrit.

Si canviaven de fàbrica la seguretat social obligava a aquesta a pagar un tant per any treballat i la nova fàbrica les havia d'assegurar de nou.

Valors

El respecte era el valor més comentat per totes les dones d'aquella època. Sabien que podien queixar-se o fer-ho més del que havien fet anteriorment, però sempre ho feien des del respecte ja que sabien que elles eren les subordinades de l'amo i l'encarregat.

2.2.4- DONES QUE VAN NÈIXER A LA DÈCADA DELS 60

Edat en què entraven a treballar

La gran majoria de dones entraven a treballar passats els catorze anys ja que les coses havien canviat molt i la situació permetia a les noies poder gaudir més de la llibertat de no estar en una fàbrica des de tant petites i, per tant, poder continuar els seus estudis.

Objectiu d'anar a treballar

En aquell temps, ja no s'anava a treballar per tanta necessitat, sinó per ajudar econòmicament als pares. A més, el sou que n'obtenien o part d'aquest se'l podien gastar en qualsevol cosa que elles volguessin o necessitessin.

Per mala sort, aquestes dones tenen el record d'haver sentit que algunes companyes havien de donar el sou al seu marit i era aquest qui ho administrava tot al seu gust i no deixava pràcticament res per la dona.

Horaris

Aquelles dones sempre van treballar vuit hores i pràcticament mai s'havien de quedar a acabar encàrrecs.

A l'estiu, ja disposaven de tres setmanes de vacances fet que va suposar una gran millora per les treballadores.

Diferències entre homes i dones

A finals dels anys 60 i durant tots els anys 70, es va iniciar una crisi de la indústria tèxtil que va suposar un canvi social en el paper de la dona. En aquella època, moltes fàbriques ja havien tancat i només quedaven petites sucursals on pràcticament totes les persones que treballaven eren dones.

En les grans empreses que es van crear, el tracte era ben diferent. En aquestes, les dones eren considerades un número, havien d'anar a tant la peça per minut i a més, moltes d'aquestes no eren controlades per l'amo sinó per encarregats. Els amos eren de fora vila i, per tant, era un tracte molt fred.

Els encarregats (homes amb molt mal caràcter) tenien un paper més important que la dona en les diverses fàbriques i per tant cobraven més, encara que el sou de la dona ja començava a ser més alt en comparació a les altres generacions.

Continuava havent-hi desigualtats socials, però les entrevistades mostraven una visió més positiva vers el tracte de la dona ja que poc a poc, anaven recuperant la importància que es mereixien.

Condicions laborals

Les dones d'aquella època estaven pràcticament totes assegurades i tot es regia entorn a la llei.

Les condicions varen millorar pel que fa al sou ja que va augmentar.

Les noves instal·lacions eren fredes i fosques i les dones treballaven en cadena sense parar. Les dones es sentien més sobreexplotades.

Valors

La disciplina seguia sent molt important ja que sense aquesta era pràcticament impossible anar a tant la peça per minut.

El tracte amb els seus respectius encarregats era molt distant i, per tant, va augmentar el valor de la indiferència cap a ells.

El respecte també era molt important i sempre ho ha estat.

2.3- ANÈCDOTES DE LA DONA AL LLARG DE TOT EL PROCÉS D'INDUSTRIALITZACIÓ COLOMINA

1. En el cas d'una de les últimes empreses que es van instal·lar a Santa Coloma, la Biosca, la propietària d'aquesta era viuda. Aquesta dona, tenia una gran consideració cap a les dones i mares treballadores de la pròpia fàbrica. Si els fills de les treballadores volien estudiar, els donaven unes ajudes; els pagaven els llibres escolars, els donaven beques... i un conjunt d'avantatges que feia que la dona no hagués de deixar de treballar durant la maternitat.
2. A la Biosca no hi havia finestres ja que el gènere de punt es treballava amb fluorescents. Aquest simple fet afectava a moltes treballadores que es sentien tancades dins d'una capsa. A més, quan plovia podien sentir el soroll a través de la uralita.
3. Cantar amb la ràdio feia passar les hores més ràpid. Si no hi havia fil musical, es dedicaven a cantar cançons a missa.
4. Les dones quan sortien de treballar anaven a peu cap a casa. Algunes d'aquestes dones anaven agafades de tres en tres per la carretera que va en direcció al poble i amb la mala sort que un dia, va passar un cotxe i va matar una noia de 44 anys, la Montserrat Armengol.
5. Una de les dones entrevistades va explicar que un encarregat li va ordenar d'anar a treballar a una sala tota sola i aquesta dona s'hi va negar. L'encarregat va dir que no podia desobeir-lo i per tant, la dona es va veure obligada a marxar de la fàbrica però amb la gran demanda que hi havia en el moment no hi va tenir cap problema.
6. Les més joves sempre cantaven per les més grans. Un dia les dones més grans de la fàbrica les van animar a presentar-se a un programa a Ràdio Tàrrrega on anava gent a cantar. No se'ls va acudir res més que inventar-se que hi anirien. Les dones més grans estaven molt emocionades. Un bon dia van descobrir que era mentida i es van enfadar molt amb elles però, al cap de poc, la relació va tornar a la normalitat.

7. Segons les entrevistades, sempre hi havia una dona que feia la guitza. Per exemple, si en una fàbrica havien de plegar a les 12 sempre hi havia una dona que plegava més tard, fent quedar malament a les demés. La solució en molts casos era parlar amb l'amo i canviar-se de lloc de treball si la situació límit.
8. L'únic cas greu va ser la mort d'un noi jove que va anar a posar una peça al pis de dalt d'una fàbrica, i aquest anava parlant amb un altre amic seu. Un dels dos nois va badar i al costat del muntacàrregues hi havia una porteta i el noi refiava que la porteta estigués tancada, amb la mala sort que no ho va estar i va caure pis avall. Aquest va ser un fet que va marcar molt a les dones de la fàbrica.
9. Per cobrar la vellesa s'havia de treballar durant un mínim de 20 anys i si n'havies treballat 17 calia que en treballessis 3 més si volies cobrar la jubilació sinó, pràcticament no et pagaven res. Moltes dones, ja de grans van haver de treballar un parell d'anys més per tal de cobrar la jubilació.
10. En algunes fàbriques es donaven uns punts a les treballadores a més del sou permanent. Una vegada es veu que va córrer el rumor que un home es quedaria amb tots els punts de les dones; en algunes fàbriques només es donaven aquests punts als homes per tal de fer que el seu sou fos més alt. Les dones per por a perdre aquests punts, van parar la fàbrica de cop com a reivindicació. Tot va arribar a ser un rumor, deia l'amo, però mai es podrà saber si era veritat o no.
11. En una petita fàbrica, hi havia una senyora que era soltera i sempre treballava. Sempre deia que li faria molta il·lusió anar a Lourdes. Els amos van negar-se a deixar-li anar i les dones, com a acte reivindicatiu, van aturar les màquines i els amos van accedir a deixar-li anar. Quan es va jubilar va morir al cap de dos mesos i, per tant, es va passar tota una vida treballant a la fàbrica sense gaudir dels diners obtinguts.
12. Un amo va notar que li faltaven diners. Ell i l'encarregat van decidir amagar-se dins d'un armari del seu despatx i van esperar a l'individu. Resulta que va entrar un treballador i el van enxampar. El treballador va reaccionar molt ràpid i va marxar corrents cap a casa seva, va agafar una pistola i va tornar a la fàbrica. Una vegada dins la fàbrica, va disparar a l'amo que va quedar mal ferit i va matar l'encarregat. Va ser un gran enrenou que va afectar molt a totes les treballadores.

2.4- SENTIMENTS DE LA DONA AL LLARG DE TOT EL PROCÉS D'INDUSTRIALITZACIÓ

Moltes d'aquestes dones tenien la sensació que estaven treballant molt i sense parar per obtenir-ne uns beneficis molt baixos i, en certa manera, es sentien pressionades a continuar treballant sense poder-se queixar.

Per elles tot ha quedat en l'oblit, ningú s'ha preocupat mai per com es sentien quan eren "explotades" a treballar sense parar, quan no podien ni parlar perquè les controlaven i havien d'acabar la feina a temps.

Segons elles, l'experiència que s'han emportat les ha fet créixer com a persones i actualment, es senten més segures després d'haver passat una època tan difícil que elles soles van aprendre a superar.

L'experiència segons diuen, no s'aconsegueix sense molt d'esforç però moltes de les dones, analitzant-ho des de la societat que ens trobem avui en dia, diuen que no repetirien l'experiència si tornessin a ser joves.

Vivien una vida molt tranquil·la i moltes dones no podien ni sabien mantenir aquesta tranquil·litat tot el dia quan havien d'estar assegudes, tot i així se'ls exigia molta perfecció i això les feia mantenir amb tensió.

A més, moltes famílies, sort en van tenir de les generacions més grans que es quedaven a casa i permetien a la dona poder anar a treballar i no haver de fer totes les tasques domèstiques. La mare d'aquestes, les solia fer i s'encarregava dels nens en cas de maternitat.

Els invents com la rentadora també van agilitzar les tasques domèstiques i van permetre que més dones seguissin treballant.

Per elles, la vida a les fàbriques era molt monòtona però no tenien cap més opció. El que sí que és cert és que pràcticament, totes elles, en tenen un molt bon record ja que n'han extret una gran amistat amb les companyes que hi treballaven.

Aquestes valentes dones es sentien oprimides, cansades, utilitzades però mai van deixar de lluitar per sentir-se útils en una societat que elles ja veien que era clarament dominada per l'home.

2.5- EXPRESSIONS I FRASES FETES UTILITZADES A MOLTES FÀBRIGUES TÈXTILS D'ARREU DE CATALUNYA

“Tened iniciativa perfeccionando vuestro trabajo, se os tendrá en mayor estima”

“Orden!...Orden! Un sitio para cada cosa y cada cosa en su sitio”

“En todas las clases sociales ejemplo es la mejor forma de autoridad”

“La máquinas poco limpias solo se prestan a personas sucias”

“Cumplid vuestros deberes para que sean respetados vuestros derechos”

“Trabajad en silencio, hablando no pueden ejecutarse trabajos perfectos”

“No digas nunca: ya haré esto mañana...Hacedlo enseguida”

“El tiempo es oro: la puntualidad constituye la primera condición del empleado concienzudo”

Com es pot veure en els rètols, tots tenien un rerefons que buscava competitivitat, exigència i serietat, màxim rendiment, mínim d'hores per un benefici elevat. També es donava molta importància a la puntualitat dels treballadors, a fer les seves tasques el més perfectes possibles... i ,sobretot, es remarcaven molt les diferents classes socials, les subordinants per una banda (propietaris) i les subordinades per una altra banda (classe obrera/treballadora).

“Soroll de telers, soroll de diners”

Els empresaris o fabricants, nucli de la burgesia industrial que invertia el seu capital en la indústria, controlaven les fàbriques i les institucions, i defensaven els seus interessos econòmics i socials.

“Dissabte sense sou, dissabte sense sol”

Els salaris eren molt diferents entre homes i dones, segons la categoria i la feina que feien: teixidors, nuadores, cosidores... La paga del salari s'efectuava per setmanes, d'aquí prové l'expressió tan utilitzada i que cobrava tanta importància en l'època d'industrialització: “cobra la setmanada”(cobrar el dissabte).

“A toc de pito”

El senyal de començar i acabar la jornada de treball es feia mitjançant un toc de campana o amb una sirena. Els obrers i les obreres havien de marcar en un rellotge la seva entrada i sortida si treballaven en fàbriques molt grans, si la fàbrica no ho era, s'utilitzaven altres mètodes o no se n'utilitzaven.

Durant la jornada, estava prohibit menjar, llegir, conversar... El control de l'horari dels obrers i les obreres, va suposar una transformació del món laboral, ja que va marcar una nova organització i disciplina del treball.

“Teixint i filant, la vida va passant”

La jornada de treball era llarga, pesada i perillosa. Els accidents de treballs eren freqüents a causa de les politges i les corretges dels embarrats; sobretot a les grans fàbriques on les politges i corretges que el motor feia moure eren més grans i per tant, de més perill i velocitat.

“Gallina, bou i moltó és olla de senyor”

El menjar del personal obrer consistia en pa i vi en tots els àpats, amb abundància de cansalada i peix salat. L'escudella era el plat fort del migdia que tots esperaven.

2.6- EXEMPLES D'ALGUNES ENTREVISTES A COLOMINES

S'han entrevistat diverses persones i de totes elles s'han escollit tres exemples que cal remarcar. Aquestes, no s'han tingut en compte per parlar de les diverses generacions de dones que van treballar a les fàbriques colomines.

És d'important rellevància parlar de tres casos concrets que permetran entendre la visió de la dona des d'un punt de vista ben diferent:

-Jaume Mateu Bartolí (1935) és un dels pocs exemples d'home treballador dins de les fàbriques colomines i, per tant, la seva visió pot ajudar a entendre el tipus de discriminació que patien les dones i companyes en el seu món laboral. Realitzar una entrevista a un típic home “conservador” de l'època permetrà entendre la visió (a gran escala) que l'home tenia del paper de la dona a la societat del moment.

-Maria Parellada Vilà (1932) és una de les poques dones que va tenir el privilegi de ser encarregada. Realitzar una entrevista a una dona que exercia aquest càrrec, ens permetrà veure la visió femenina des d'una posició social superior.

-Joan Ferrer Vallbona (1925) és un dels pocs amos que queden vius que van tenir una fàbrica tèxtil a Santa Coloma. Realitzar una entrevista a un amo d'una antiga fàbrica, ens ajudarà a entendre el tracte entre ell i les treballadores. L'amo es movia per interessos. Els amos solien viure en un pis situat dins la fàbrica.

2.6.1- LA VISIÓ D'UN HOME TREBALLADOR

El senyor Jaume Mateu, era un dels pocs homes treballadors i va ser-ho durant molts anys. Com ell, gran quantitat d'homes tenien una visió molt diferent del paper de la dona en comparació al de l'home i per tant, es poden considerar les seves idees com a referent del col·lectiu masculí.

La societat d'aquell moment era clarament androcèntrica i, per tant, tots els ideals que això comporta es veuen reflectits en el pensament d'aquest home en qüestió. Les idees més conservadores eren transmeses de generació en generació.

Segons Jaume Mateu no existien diferències entre homes i dones dins d'una fàbrica, i per ell, es rebia el mateix tracte. Per tant, la societat considerava que la diferència de sous no era cap desigualtat que considerés les dones com a l'anomenat "segon sexe".

Tots els homes sabien que com a mínim les dones cobraven un 35% menys (aproximament) que els homes però, tot i així, continuaven pensant que no hi havia cap diferència entre ambdós sexes. A més, una "forma" d'excusar-se era dient que el sou de tota la fàbrica i, per tant, el dels homes ja se li restava un 25% per les dones viudes.

L'entrevistat va remarcar el fet que quan les dones quedaven embarassades, fins i tot la seva, de la criança del fill se'n feien càrrec elles, considerant-ho un fet natural.

Jaume Mateu formava part de l'enllaç sindical del Franco i havia estat escollit com a representant de les dones a la fàbrica i hi mantenia molt bona relació.

A hores d'ara ell és conscient dels canvis en la mentalitat que s'han anat produint fins ara. Pensa que tots els canvis han afavorit a la dona.

2.6.2- LA VISIÓ D'UNA DONA ENCARREGADA

La senyora Maria Parellada va ser una de les úniques dones que va tenir aquest càrrec a Santa Coloma. La Maria era una persona "súper treballadora" i per aquest fet va acabar guanyant-se la confiança plena de l'amo que fins i tot la va gratificar amb aquest títol.

Ella va tenir la sort de poder compaginar el fet de ser mare amb la vida laboral ja que, com moltes dones, va ser ajudada pels seus pares i sogres. En aquell moment de la història es necessitava el sou que aportaven les dones.

Segons la Maria, que mirava la fàbrica des d'un altre punt de vista, notava les grans diferències entre homes i dones. Ella pel fet de ser encarregada cobrava una mica més,

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

encara que això li significués un gran sacrifici i sabia que la resta de dones treballadores rebien un sou més baix que qualsevol home treballador.

El tracte que tenia Maria amb les treballadores era molt proper i, per tant, feia sentir la resta de treballadores molt més segures i contentes.

Encara ara la senyora Maria, després de tots els canvis que ha sofert la dona al llarg del segle XX, segueix sobtant-la les moltes llibertats que té la dona avui dia.

2.6.3- LA VISIÓ D'UN AMO

El senyor Joan Ferrer posseïa una petita empresa, Indústria Joan Ferrer, amb uns deu telers que no podien anar tots alhora per falta de potència. Aquesta petita empresa mai va arribar a competir per quantitat, però sí per qualitat.

El sou que cobrava una teixidora de la seva empresa, als inicis d'aquesta, era semblant al d'una treballadora del camp i els diners obtinguts per elles servia per complementar el sou del seus homes.

Com que l'empresa era privada es solia respectar la llei que obligava a treballar vuit hores diàries. Antigament els treballadors entraven sense contracte i més tard es va necessitar fer un contracte fix que els permetia cobrar una pensió a l'hora de jubilar-se.

El senyor Joan Ferrer també treballava moltes hores a la fàbrica encara que, a temporades, sortia a vendre els productes deixant a les teixidores a càrrec de la fàbrica. El tracte amb elles era molt humà i proper però no s'ha d'oblidar que l'objectiu de qualsevol amo és obtenir uns beneficis. Per poder obtenir beneficis l'amo calia que estigués ben alerta de les modes, teixits, colors, formes... havia de ser una persona molt intel·ligent i amb moltes capacitats.

Treballar en una fàbrica suposava estar exposat a alguns perills i Joan no va permetre mai que nens petits entressin a treballar-hi.

Segons Joan, la seva mare mai va arribar a entrar a la fàbrica del seu pare (el primer propietari i amo) ja que estava mal vist que una dona interferís en els negocis de l'home.

A mesura que passaven els anys, segons Joan Ferrer, les fàbriques es modernitzaven posant-hi moltes grans màquines, fet que treia molts llocs de treball i feia que les dones que hi treballaven mai poguessin parar a descansar.

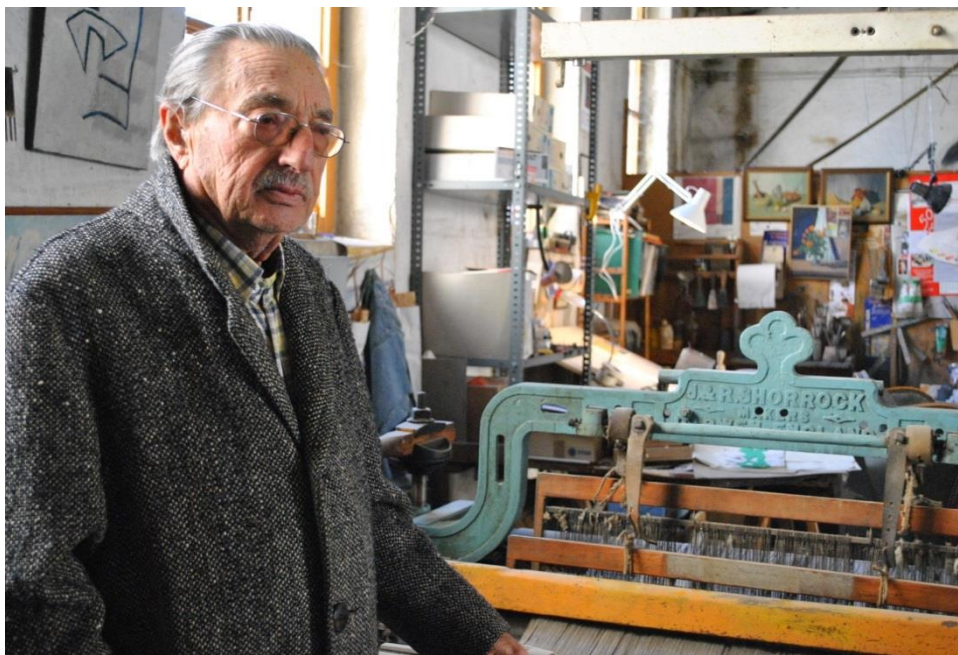

Figura 6. Fotografia del senyor Joan Ferrer en la seva antiga fàbrica.

BLOC III: EL MÓN LABORAL ACTUAL A SANTA COLOMA DE QUERALT

3.1-CONTEXT HISTÒRIC

El juny de l'any 1976, va entrar com a president demòcrata el senyor Adolfo Suárez. La democràcia reconeixia llibertats individuals i col·lectives i l'assoliment d'un benestar social inexistents fins aleshores.

Les reivindicacions de gènere proposen aconseguir: la demanda de mà d'obra femenina amb les mateixes condicions que la dels homes i la negació al model de dona destinada al matrimoni i a la maternitat.

Els anys setanta i vuitanta, van sorgir diverses lleis i drets com: la derogació de la llicència marital, la supressió de tots els articles a les lleis que tinguessin un caràcter de subordinació de les dones respecte dels homes, la pàtria potestat conjunta, la majoria d'edat als vint-i-un anys a tots els efectes i la llibertat religiosa als centres públics i privats. A aquests es van sumar els drets polítics per a poder crear associacions, reunir-se, expressar-se lliurement i exercir la vaga. També es van demanar els drets en l'àmbit laboral i educatiu, i progressivament, es va afegir el dret a una sexualitat lliure, al control de la natalitat i a l'avortament, la llei de matrimoni civil i la llei de divorci.

Un dels problemes que es trobaven les dones era la incompatibilitat de tenir cura dels fills i l'activitat laboral i es van crear les primeres guarderies gestionades per l'Estat. Els sous, com sempre, encara són més baixos que els dels homes i els càrrecs de més importància són per ells. Fins fa relativament poc, les dones no formaven part de la vida pública.

La tradició i l'educació desigual dels anys passats encara pesa molt en el subconscient de les dones i dels homes encara que quasi en tots els àmbits les dones han anat avançant paulatinament i de forma molt heterogènia.

3.2- LA DONA COLOMINA EN L'ACTUALITAT

Les dones a partir de la generació dels 70 i sobretot l'actual noten una millora progressiva en comparació amb el que mares i àvies van viure.

L'era tèxtil es va acabar i les dones es veien obligades a seguir estudiant per formar-se, tot començava a canviar.

A Santa Coloma va començar a anar en alça el sector de la construcció, fent que molts nois ja als 16 anys deixessin els estudis per entrar a aquestes fàbriques on hi havia molta demanda. En canvi, aquest sector no va afavorir el sector laboral femení; només podien entra-hi com a secretaries ja que aquesta feina requeria de força física.

La població de Santa Coloma va augmentar després d'aquesta onada i com a conseqüència el sector serveis va créixer, creant nous llocs de treball per a les dones; bars, restaurants... A més, moltes dones al no tenir accés a un treball de fàbrica van trobar-se amb la necessitat de crear el seu propi negoci.

Moltes d'elles van haver de formar-se fent algun curs de perruqueria, esteticiana i ser així de les primeres dones emprenedores.

D'altres, que van decidir allargar el seus estudis fent una carrera, es van veure forçades a abandonar Santa Coloma per tal d'exercir el que havien estudiat.

L'augment demogràfic del poble va crear també llocs de treball en guarderies, ajudant així que les dones poguessin accedir a un treball. Poc a poc, les àvies van anar perdent el paper de cuidadores dels néts a part que també els joves, cada cop més, intentaven anar a viure sols amb la seva parella i els seus fills.

La vida familiar però, sempre ha estat una tasca de dones i mares i per això moltes d'elles tot i tenir estudis s'han resignat a quedar-se a casa a cuidar els fills. Poques s'han atrevit i han tingut la sort de poder exercir de mares i tenir un lloc de treball remunerat.

En l'actualitat més immediata, veiem que la dona tot i estar formada en molts àmbits, segueix tenint molts reptes a aconseguir com ara l'entrada massiva al món polític, esportiu, religiós, publicitari...

La crisi actual és un factor que juga en contra de tot el progrés que la figura femenina ha aconseguit ja que, la nostra societat, es troba amb molts pocs llocs de treball per la gran quantitat de demanda.

Com ja s'havia dit, un grup discriminat com ha estat històricament la dona, es veu molt afectat davant de qualsevol crisi i per tant, cal tenir molta cura per evitar que la

davallada de la dona en el món laboral i les conseqüències que això comporta, no tornin a succeir.

3.2.1-EXEMPLE D'UNA DONA COLOMINA

S'ha entrevistat a la senyora Franquesa (1972). És esposa del senyor Albert i mare de dos fills. Va estudiar empresarials a Reus i va treballar com a secretaria a Ous Martell i més tard a l'Hormipresa (construcció), empresa que va fer fallida.

Quan es va casar va deixar el seu lloc de treball per anar a ajudar el seu home fent també de secretaria, feina que fa encara actualment. També forma part de la directiva del futbol de Cervera on juga el seu fill.

S'ha realitzat una entrevista per poder entendre millor la situació de la dona actual i com a exemple de dona polivalent (treballadora de la llar i laboral i càrrec públic).

Aquesta noia, ja va tenir l'oportunitat d'estudiar i posteriorment entrar a treballar en una empresa de prefabricats de formigó de Santa Coloma (quan la construcció va prendre el relleu a les fàbriques de teixits).

Quan era treballadora de l'Hormipresa tenia un bon sou, superior al sou dels homes que fabricaven peces de formigó, però, les dones, no podien pretendre pujar de categoria ja que els càrrecs de més importància eren destinats a homes.

Va ser al tenir el seu primer fill quan va haver de renunciar al lloc de treball a la fàbrica per cuidar d'aquest. Al cap de poc temps, va sentir la necessitat de compaginar les tasques domèstiques amb el de fer de secretaria pel seu marit en un taller mecànic.

El fet de poder seguir treballant la feia sentir més realitzada. Ella va veure que no era l'única persona que necessitava sortir de la llar per fer quelcom que la fes sentir més útil a ulls de la societat.

Mitjançant la seva entrevista queda de manifest la dificultat que ha tingut la dona per compaginar la vida laboral i familiar; aquest fet, és una constant que es va repetint fins arribar a l'actualitat.

La dona tot i els grans avenços que ha experimentat durant els últims anys, segueix tenint dificultats a l'hora de formar una família i mantenir una feina estable si aquesta no disposa de l'ajuda de familiars propers, guarderies, etc.

Actualment, tot i que el govern pretén igualar la dona amb l'home donant-los baixa per paternitat i maternitat, generalment, aquesta tasca recau quasi sempre en la dona per moltes mesures que es prenguin al respecte.

Cal remarcar que fa uns quants anys que estem en crisi i, per tant, hi ha menys feina (els sous han estat retallats) i el sector més dèbil, el femení, queda més afectat.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

En l'època on la construcció era molt important, els homes tenien assegurat un lloc de treball a Santa Coloma cosa que les dones no. En l'actualitat aquest poble té pocs llocs de treball i els pocs que queden estan repartits equitativament entre homes i dones.

L'entrevistada ha mencionat que forma part de la directiva d'un club esportiu, cosa impensable mig segle enrere. Els esports eren cosa d'homes i formar part de la direcció també. Ha comentat també que les dones cada vegada més s'introdueixen en el món de la política i un clar exemple és la senyora Carme Forcadell, presidenta del Parlament de Catalunya.

Segons ella, la societat pel que fa a la dona, ha avançat progressivament però encara no s'ha arribat al mateix punt que els homes.

Figura 7. La senyora Franquesa amb la senyora Carme Forcadell.

3.3- GRÀFIQUES ACTUALS DEL MÓN LABORAL COLOMINES

Món polític

La primera i única dona que ha accedit com alcaldessa del poble de Santa Coloma ha estat Nativitat Moncusí i Vallbona (14-06-2003 a 11-06-2005).

La primera dona regidora de Santa Coloma va ser la senyora Rosa Maria Magarolas i Olivé (23-05-1983 al 28-09-1984)

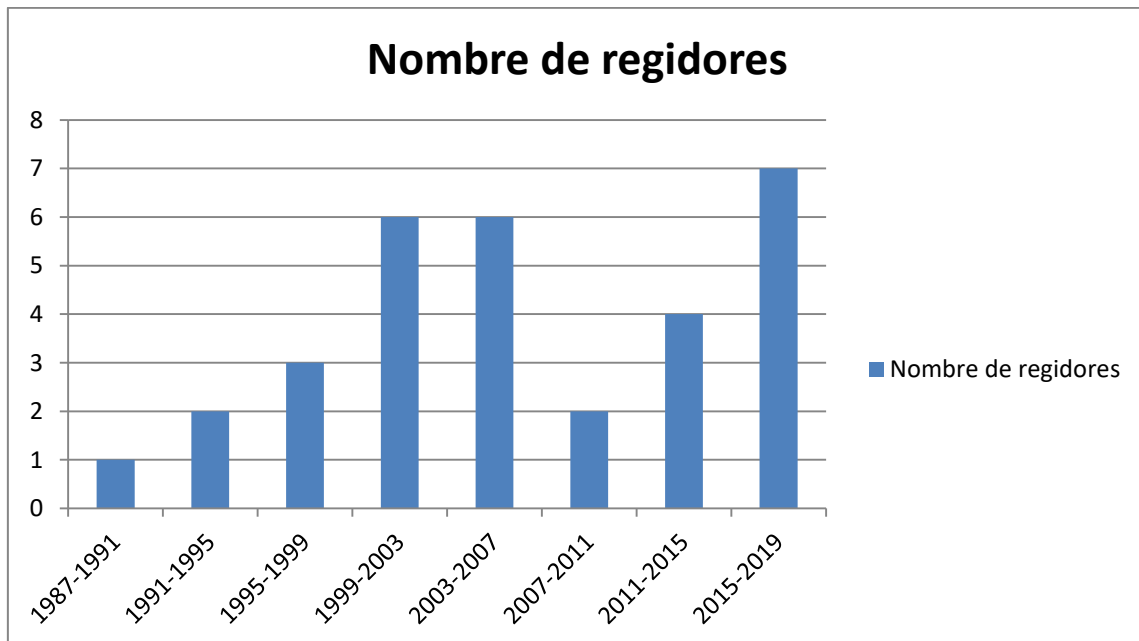

Figura 8. Gràfic del nombre de dones que han format part dels diferents grups de govern del poble.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Densitat de població

Segons les dades basades a l'any 2015, Santa Coloma té 2850 habitants (1414 homes i 1436 dones).

Només una petita part de població es troba en el marc legal per treballar.

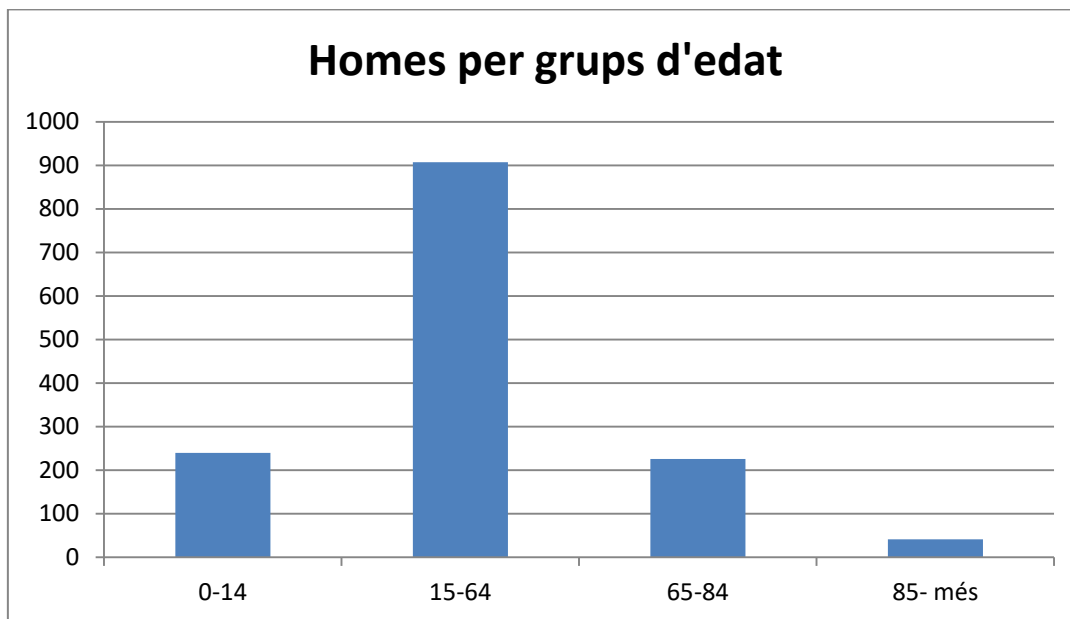

Figura 9. Gràfic de la població d'homes del poble.

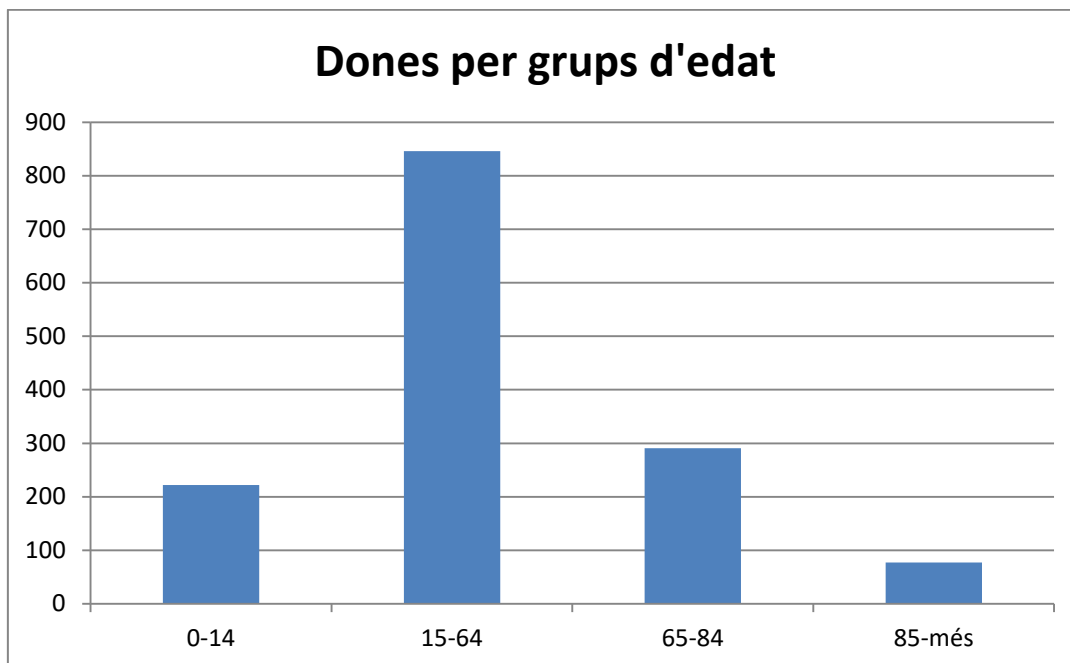

Figura 10. Gràfic de la població de dones del poble.

Atur registrat per sectors: any 2015

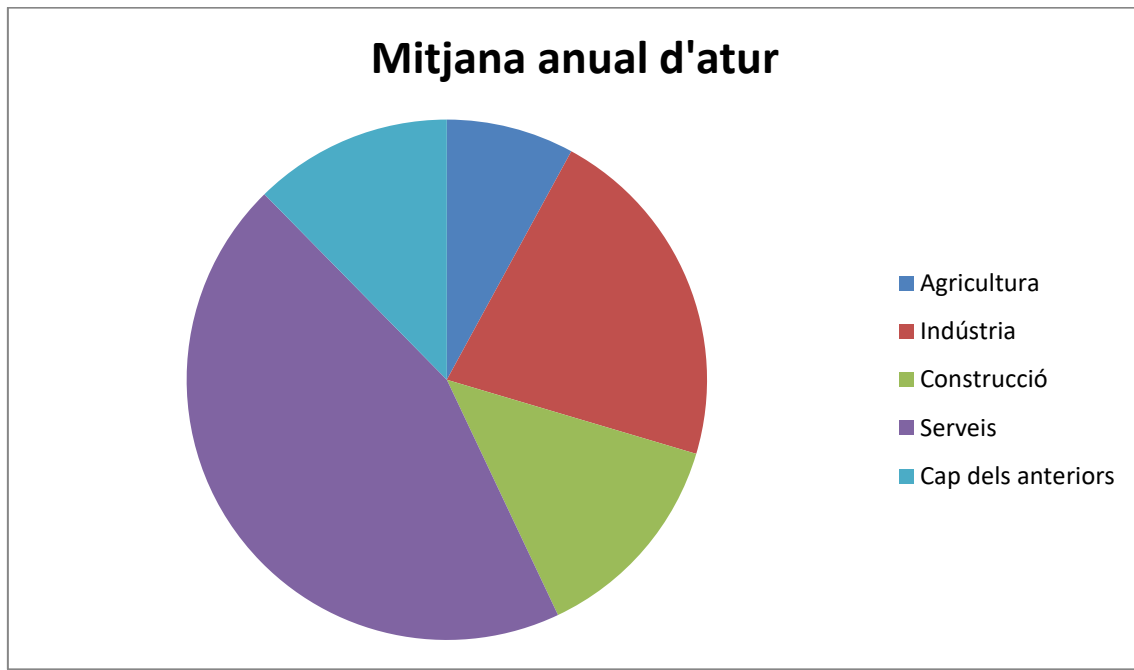

Figura 11. Gràfic de la mitjana anual d'atur del poble.

Atur registrat per sexe: any 2015

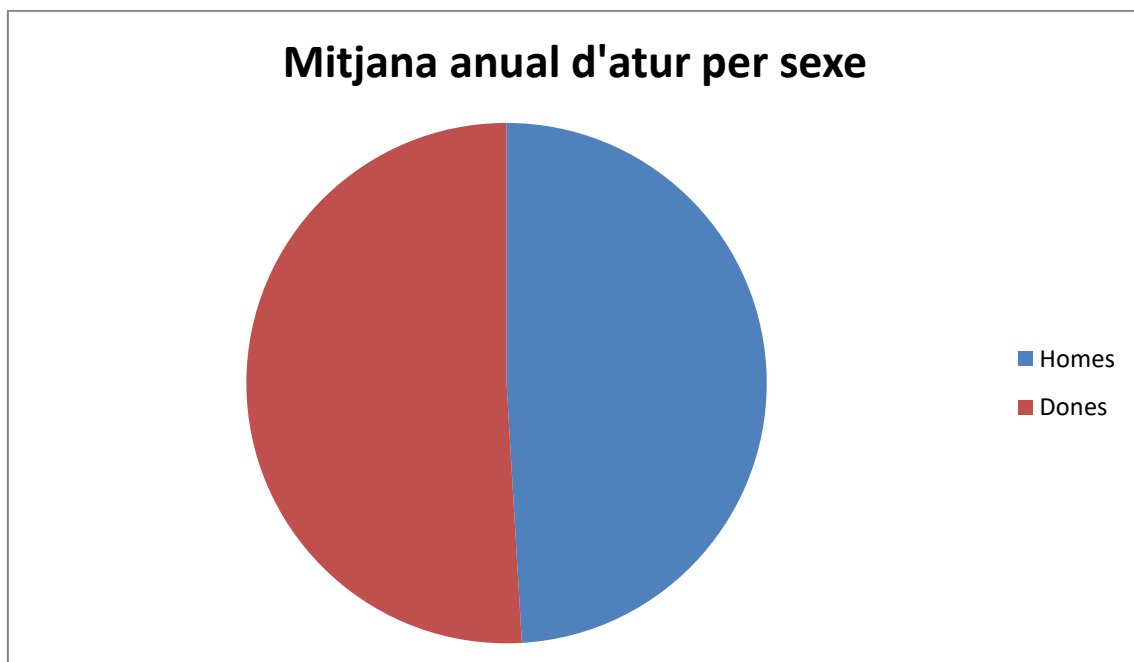

Figura 12. Gràfic de la mitjana anual d'atur per sexe del poble.

CONCLUSIONS

El meu treball de recerca pretén ser una petita contribució a la història local de les dones de Sta. Coloma de Queralt els últims cent anys.

Aquest treball ha estat configurat a través de testimonis personals d'una quinzena d'entrevistes a dones que molt gratament, han contestat amb les seves paraules. Paraules que són molt més que paraules són: coneixement, patiment, esforç, sacrifici, inquietud, treball, dedicació, alegria i emoció.

Per a mi, ha estat una total satisfacció haver pogut compartir petites estones d'explicacions de trajectòries professionals i personals.

Mitjançant les històries orals d'aquestes dones i de dades de diferents llibres, he pogut reconstruir una realitat bastant rigorosa de la història que volia pretendre amb aquest treball.

Les vivències relatades per les entrevistades estan gravades en les seves memòries i jo pretenc conservar-les i protegir-les perquè formin part de la història del meu poble quan aquestes pobres dones ja no puguin explicar-les. Tota aquesta informació al llarg dels anys serà d'una gran vàlua que ens permetrà apropar-nos a les realitats d'altres temps, temps molt difícils per elles.

L'objectiu principal d'aquest treball era conèixer l'evolució del paper de la dona en el món laboral del segle XX en el poble de Santa Coloma. Gràcies a les entrevistes m'he pogut apropar més a la visió de l'època.

A mida que han anat passant els anys, he pogut observar com petits canvis socials anaven millorant de forma gradual el paper de la dona en el món laboral. Gràcies a tenir un sou remunerat, estar assegurades i tenir contracte les ha fet sentir més valorades, més lliures i amb molta més autoestima.

Totes elles sabien que en aquella època la força física les feia considerar inferiors als homes per la poca mecanització de l'època i, per tant, només podien accedir a feines "fàcils" amb sous baixos.

El model de societat en el qual la dona era el "segon sexe" i que aquesta estava destinada a la llar i als fills, estava molt inculcat i preestablert en la mentalitat. És del tot lògic pensar que encara actualment aquest pensament segueix perdurant en la gent més gran.

Moltes dones no estaven conformes amb el tracte que rebien i gràcies a la seva lluita han millorat moltíssim els Drets de les Dones. El fet de que la dona ja pugui formar part del món polític, cultural, esportiu... em fa adonar de tots els guanys aconseguits fins ara.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Una de les moltes dades que he pogut comprovar en el món polític colomí, és per exemple, que l'any 1979 no hi havia cap dona que formés part del grup municipal de govern i en canvi, l'any 2015 ja n'hi trobem set. També en el món esportiu podem observar com actualment, hi ha una dona com a presidenta del Club de Futbol de Santa Coloma.

Santa Coloma després d'haver passat l'era del tèxtil (on treballaven dones) i l'era de la construcció (on treballaven homes) observem que el nombre de dones i homes que treballen o que estan a l'atur són molt semblants; per tant, quasi que podríem assegurar que la dona s'està igualant a l'home en el mercat laboral tot i que els llocs amb més responsabilitat continuen sent cosa d'homes.

El segle que hem tractat (s. XX) és per molts motius el segle de les dones, un temps en que han hagut de lluitar de valent per aconseguir ser allà on som, si més no, en l'anomenat món desenvolupat. El dret a votar, l'accés a la universitat i treballar fora de la llar són molts dels èxits aconseguits, però encara en queden molts per poder cantar victòria.

Cal tenir molt en compte que tot el que la dona ha aconseguit fins ara no retrocedeixi degut a l'actual crisi.

Finalment només em queda afegir l'agraïment a totes aquelles persones dones i homes entrevistats que han fet possible el meu treball de recerca i dir-los que les seves memòries estaran a la meva memòria per sempre.

BIBLIOGRAFIA/WEBGRAFIA

-Associació Cultural Baixa Segarra; "recull de Santa Coloma de Queralt" número 12 any 2010. Pàgines consultades: 71-111.

-Arxiu Municipal de Santa Coloma de Queralt

-Duch Plana, Montserrat; Ferré Baldrich, Meritxell: " De súbdites a ciutadanes. Dones a Tarragona, 1939-1982".Tarragona. Edició del Cercle d'Estudis Històrics i Socials, 2009. Pàgines consultades: 7-77.

-EDO, Pepa: "Revolució Industrial". Barcelona. Editorial Castellnou. Pàgines consultades: 20-62.

-Enciclopèdia Salvat. Barcelona. Definicions consultades i contrastades.

-Palau Rafecas, Salvador: "Aspectes històrics de Santa Coloma i els seus rodals"; "La indústria tèxtil a Santa Coloma de Queralt al segle XIX": Editat per la Associació Cultural Alt Gaià i la revista "la Segarra" respectivament. 1993 i 1986. Totes les pàgines consultades.

-SEGURA SORIANO, Isabel: "Un dia qualsevol. Història de la vida quotidiana de les dones. Barcelona. Instituto de la Mujer, 1989.

ALTRES FONTS:

-<http://xarxapenedes.cat/veus-penedesenques-reflexionen-sobre-els-reptes-del-moviment-feminista/>. Fotografies.

-http://www.ramonorga.com/arxiu/03/arles_gallery/. Diverses fotografies de Santa Coloma.

-<http://ichn.iec.cat/Bages/hemeroteca/2011-12.pdf>. Informació sobre la fil-loxera.

-condiciodona.pdf. Informació històrica.

-web: Estadística oficial de Catalunya. Dades sobre el món laboral de Santa Coloma.

Evolució històrica del paper
de la dona colomina
al segle XX

ANNEXOS

TAULA DE CONTINGUTS

1. ENTREVISTES (BIOGRAFIES).....pàg 48-71

2. FOTOGRAFIES/FONTS

DOCUMENTALS.....pàg 72- 86

3. FOTOGRAFIES i DOCUMENTS RECUPERATS DE LES DONES

ENTREVISTADES.....pàg. 86-105

1. ENTREVISTES (BIOGRAFIES)

Anna Maria Roca Fontanet, 54 anys.

Vaig treballar a la fàbrica Biosca de Santa Coloma de Queralt. Vaig començar el dia sis d'agost del 1979. Primer em van fer un contracte de sis mesos i després em van fer fixa.

Un cop vaig acabar l'escola, em vaig posar a treballar a la fàbrica per ajudar econòmicament els meus pares, ja que érem cinc germans i els meus padrins. Al començament cobràvem relativament poc, però al cap dels anys el nostre sou va anar augmentant. Amb les companyes, en general, teníem una molt bona relació, hi havia persones en qui podia confiar molt però també n'hi havia que t'ensenyaven les seves dues cares, però bé això passa a tot arreu i a totes les feines en què treballes amb gent.

Quan estava a la Biosca els amos no els veiem, perquè eren d'Igualada, i dos cops a la setmana venia un encarregat per supervisar-ho tot. Aquest home no ens donava confiança a les treballadores, perquè només s'adreçava a l'encarregada de la nostra fàbrica; era un tracte una mica fred i distant. En canvi, el tracte que rebíem com a empresa, considero que és exemplar.

La senyora Maria, la propietària, era viuda i tenia una gran consideració cap a les dones, i cap a les mares treballadores de la pròpia fàbrica. Primer de tot, si tu volies estudiar et donaven unes ajudes, després als fills de les pròpies treballadores els pagaven els llibres escolars, si ells mateixos treien bones notes els premiaven amb una beca, eren tot un conjunt de facilitats que et donaven que eren perquè les dones poguessin anar a treballar sense haver de deixar la feina durant la maternitat. I tot i ser petites ajudes, eren rebudes de molt bon a grat.

Jo considero que era una empresa molt legal, tot el que s'apujava t'ho donaven. Sí que treballaves molt i sense parar ni distraure't ni tant sols un moment, però a l'hora de cobrar anaven molt a l'hora.

Vaig començar a treballar amb disset anys. La maternitat no va suposar cap entrebanc en deixar la feina. Amb la primera filla vaig treballar fins a la vigília, perquè com que em trobava bé vaig poder aguantar. En canvi, amb la segona, als quatre mesos vaig haver d'agafar el 75% de la jornada (en aquell moment l'empresa ja va canviar de nom "Punt tèxtil Tribó"). Estic molt contenta amb això, perquè no hi va haver cap impediment en agafar jornada reduïda ni res, tot i que entrés per llei. Amb això els estic molt agraïda. És clar, que en aquell moment totes les dones ja estàvem assegurades i tot regia entorn a la llei.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Treballàvem molt, molt i molt. Era una casa en què volien: qualitat, serietat, i si tu treballaves bé eres respectada. Hi havia una gran distància entre l'amo i el treballador, però això ja és el que ha de ser. A vegades trobaves alguna cosa injusta, però a tot arreu n'hi ha d'injustícies.

Quan la fàbrica Tribó va tancar les seves portes, vaig anar a Loritex, i allí em vaig sentir inferior i no valorada, perquè en aquella empresa tu eres un número, i res més, i no els importava que et fessin fora. Vaig veure com a una treballadora li deien que la despatxaven. També estàvem per una "ETT", que és quelcom que despersonalitzava als treballadors, des del meu punt de vista. ETT, són els llocs que fan contractes de treball temporal, no per feines fixes.

Jo en comparació a la Biosca, on totes ens coneixíem els defectes de l'una i de l'altra i al final acabàvem sent com una gran família, a Loritex ens teníem un tacte completament diferent. Només entrar ja et deien: "sigue a las demás" un tacte fred, però al final quan em vaig adaptar també hi vaig acabar estant bé. A casa meva em van ensenyar a anar amb la mentalitat d'anar de treballar, no a passar l'estona.

Recordo el meu dia a dia d'aquella època; el recordo molt monòton. Em llevava a les sis del matí, i entràvem a les set. Tocaven uns timbres, el primer timbre era perquè la gent estes alerta, i el segon timbre era perquè engeguesis la màquina. Hi havia una cadena al mig, i era la que ens repartia la feina a les treballadores de forma automàtica.

Treballàvem a tant la peça i al minut. Jo sempre he treballat vuit hores, a vegades si hi havia molta feina et preguntaven si volies fer hores extres i aquestes, òbviament, les cobraves. Fèiem tres setmanes de vacances a l'estiu.

En aquell moment hi havia rivalitats entre les indústries; jo quan vaig començar encara hi havia "Cal Domingo". Rivalitats per la gent, perquè si erets una bona remalladora et venien a buscar d'un lloc perquè anassis a l'altre. Recordo que quan celebràvem el Dijous Gras, sempre hi havia una mica de "pique", entre les de "Cal Domingo" i les de Cal Biosca. En canvi amb els de "Cal Pomés", com que eren fàbriques més petites, ja no hi havia aquestes rivalitats.

Jo trobo que per l'època que era vaig estar molt bé. Jo sempre havia volgut estudiar, però a casa meva em van dir que havia d'anar a la fàbrica, però si no hi hagués hagut la fàbrica segurament hauria anat a estudiar. Però en aquells temps era un altre món, perquè tu quan acabaves l'escola et deien o estudies si tens la possibilitat o vas a la fàbrica, que tens feina i un sou assegurat. Em va saber molt greu no haver pogut estudiar en aquella època, perquè pensava que a vegades era una feina rutinària i no servia per res, però cobraves i podies anar fent.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Jo crec que s'ha perdut la disciplina, el respecte per les persones que et manen. I també l'estar content del que fas. Encara que estàvem a sota de tot, havies de tenir una dignitat, tot i ser el de baix de tot també és una feina digne i quan una persona està feliç al lloc on treballa considero que és el més important.

Vaig fer molt bones amistats, que encara ho som ara. Quan torno a veure les meves companyes de feina són molt especials per mi, perquè vam compartir tants anys juntes que vam estar molt unides.

Els últims anys ens posaven la ràdio mentre treballàvem, hi havia petits detalls que semblaven una tonteria però eren molt importants. Els últims anys, ens deixaven portar el nostre ràdio i ens havíem de posar només un audiòfon perquè amb l'altra orella havies d'estar pendent del que et deien ells.

Em recordo que hi havia un grup de dones cosidores a mà, que eren les més grans de la fàbrica, que quan estaven molt apurades i no hi havia el fil musical posat, cantaven "doneu-nos senyor el repòs etern.

I va haver un fet que em va afectar molt. Jo vaig començar a l'agost, i a l'octubre va començar una senyora gran de quaranta-quatre anys i, clar, jo la veia vella perquè jo era tot just una adolescent. Compartíem penjador, i vam fer una amistat molt bonica. Les dones quan plegàvem totes anaven a peu cas a casa nostra, en canvi jo sempre agafava la bicicleta i baixàvem corrents totes les de la bicicleta. Resulta que un dia quan vaig arribar a casa, els meus pares em van dir que si sabia la terrible notícia que havia passat a la fàbrica. I jo, clar com que me n'havia anat abans amb la bicicleta no me'n vaig entera de res i resulta que com que anaven sempre un grup de dones, anaven de tres en tres per la carretera que anava direcció el poble i va passar un cotxe i la va matar. Es deia Montserrat Armengol. I això em va afectar molt, perquè recordo que aquell mateix dia ens vam treure la bata juntes de costat. El meu pare ho va veure en directe.

Jo vaig arribar de la fàbrica amb quaranta-dos anys. Quan vaig arribar a la fàbrica vaig trobar molt a faltar. Jo encara recordo veure algunes treballadores que havien de donar el seu sou al seu marit, i penso que jo vaig tenir molta sort. Perquè per una dona, que pugui tenir total llibertat de fer el que vulgui amb els seus diners, és molt important. I gràcies a que vaig poder treballar a la fàbrica vam poder fer una família amb el meu home.

En tinc un molt bon record, però no sé si ho voldria tornar a viure. Primer de tot no m'agradava gaire el fet d'estar-me quieta i jo sóc una persona que m'agrada molt bellugar-me i clar estar vuit hores asseguda en una màquina treballant sense parar em va ser molt difícil. Recordo que era una persona molt feliç tot i aquestes dificultats.

Antonia Tarrida, 83 anys.

Vaig treballar a cal Domingo uns sis anys i vaig començar tard, cap als vint-i-dos anys. Em dedicava a enroscar el fil. El fet que treballés tants pocs anys a la fàbrica va ser a causa de la maternitat.

Treballava per ajudar una mica a casa ja que no teníem res a fer i de passada guanyàvem algun "caleret". Em recordo que hi havia gent que en arribar a casa havien de donar els seus diners i si volien comprar-se qualsevol cosa ho havien de demanar als pares, sogres... aquella gent sí que ho passava realment malament tot i que ja fos un costum i no era quelcom extraordinari, era molt habitual.

La relació entre companyes era sempre molt bona. Amb l'amo la relació era cordial i parcialment bona. A Cal Domingo primer tot anava bé i va ser una de les més importants, després tot va començar a empitjorar i la competència amb altres grans fàbriques més avançades tecnològicament i, per tant, amb menys persones treballant-hi, va fer tancar la fàbrica.

Entre jo a la meva filla pel que fa a l'evolució de les màquines era quasi inexistent, la maquinària era molt cara i tret d'alguns petits detalls no hi va haver una gran canvi.

Penso que les diferències entre homes i dones era quelcom a què ja estàvem acostumats ja que la societat ens ho havia transmès així, per tant, ho trobàvem normal, a més tothom treballava i tots cobràvem tant homes com dones tot i que no fos la mateixa quantitat. Cobràvem relativament molt poc en comparació a les hores que ens passàvem a la fàbrica.

Quan va venir el "bum" hi havia una gran demanda i, per tant, i amb tanta feina, les diferències entre gèneres no eren tan presents o com a mínim eren quelcom habitual a què no li donàvem importància.

Estava bé, va ser una època que possiblement repetiria. Tot era diferent, matrimonis, temps social... No vaig pensar en cap moment que era una època monòtona.

Ens ho passàvem molt bé i ens divertíem totes juntes. Estàvem assegurades i l'únic inconvenient era que cobràvem poc.

En tinc un molt bon record.

Concepció Llorac Tarrida, 59 anys.

Vaig treballar a Cal Cutero, un lloc on fèiem mitjons. Treballava per obtenir un petit sou i per tant, poder tenir jo diners si em calia gastar-los per qualsevol cosa. Tot el que guanyava m'ho quedava.

Entre les companyes que treballàvem hi havia bona relació. Amb els amos, sobretot amb els que eren de Santa Coloma la relació era molt bona ja que ens coneixíem de tota la vida. En altres fàbriques només podíem parlar amb l' encarregat i el tracte era fred, a més ell havia d'informar l'amo de tot el que creia convenient no el que nosaltres li comunicàvem.

A Santa Coloma hi havia bastantes sucursals que tenien poques treballadores al seu càrrec i les dones que hi treballaven solien estar més a gust i més còmodes en comparació a les grans fàbriques.

Vaig tenir sort de que la meva mare es cuidés dels meus fills ja que em permetia continuar treballant.

Vaig començar a treballar a l'any 1974 i moltes vegades no estava ni assegurada, cosa que podia suposar un problema però en aquell temps era un fet habitual.

Tota la meva vida m'he dedicat a cosir i fins i tot ara continuo arreglant algunes peces de roba.

Algun petit tall als dits era un fet habitual, però no cap lesió més greu que aquesta. Tret d'algun accident greu en alguna fàbrica la resta eren petits talls als dits.

Quan entraves en una fàbrica primer havien d'ensenyar-te a cosir i, per tant, en totes les empreses tenien noies que no en sabien i necessitaven un temps per aprendre'n i penso que aquest era un fet que equilibrava la rivalitat entre empreses.

Com he dit abans, en les sucursals solia ser diferent, però en les grans empreses calia que anessis a tant per peça i no podies ni distreure't, si no acabaves el que se't demanava a temps havies de quedar-te fins acabar-ho. El nerviosisme era present ja que la rapidesa, el fer la feina ben feta per evitar repetir-la, et feia estar en aquesta situació de nervis.

Era una època molt monòtona, no podies parar ja que de tot havies de fer-ne gran quantitat i en totes les fàbriques calia repetir sempre la mateixa acció. Sobretot cap als últims anys ja em sentia cansada de planxar, feina que vaig realitzar durant uns catorze anys.

Segurament repetiria l'experiència, el dia a dia es podia fer pesat ja que la convivència entre companyes no sempre era perfecta però sempre m'havia agradat molt treballar.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Una cosa que trobo a faltar en l'educació actual és el fet d'aprendre a cosir, crec que seria important que ensenyessin a gent nova, ja que el jovent ara no ho sabia fer, a més es va tallar molt en sec i crec que seria una alternativa cap a gent que no vol estudiar.

Els encarregats eren durs i estrictes. Les peces que ells consideraven que no eren convenientes les feien repetir i era un fet molt habitual, ho volien molt ben fet ja que el material era de molt bona qualitat.

Mai havia treballat amb homes i, per tant, el tracte amb totes les dones era el mateix.

Tinc un molt bon record, tot i que cap al final anava molt cansada a treballar, eren moltes hores seguides fent la mateixa feina i et senties molt cansada ja que treballaves vuit o nou hores seguides i algunes més si havíem de presentar totes les comandes.

Encarnació Forners Rovira, 89 anys.

Encarnació Forners Rovira, treballava a Cal Biosca. Treballava per plaer ja que m'agradava, a casa el pare treballava i no necessitaven el meu sou. Sempre anava a treballar amb molta il·lusió i els amos estaven molt contents de mi, tant els encarregats com les companyes i sense cap dubte repetiria l'experiència.

Treballava amb gènere de punt; jaquetes, jerseis...

Sempre hi havia hagut bona relació amb l'amo i totes les companyes, a més, l'amo imposava un cert respecte que totes complíem. Mai vaig arribar a veure cap mal tracte.

Va ser l'època més feliç de la meua vida, encara m'emociono ara quan hi penso.

**La senyora Forners Rovira es troba en una situació difícil, en els últims anys de la seva vida. Vaig pensar que era necessari introduir-la i conservar petita part de la seva memòria.*

Maria Parellada Vilà, 84 anys.

Vaig ser treballadora de la indústria Ferrer Hnos. Després vaig anar al gènere de punt. També en consideraven tèxtil però no fèiem la roba ni fèiem de la forma que es feia, només consistia en fer el muntatge de jerseis.

En entrar a la fàbrica vaig començar a treballar amb roba de cotó i també allí hi havia la filatura. Un cop tenien fet el fil, el pujaven a dalt i nosaltres l'enrotllàvem amb unes troques i havíem de fer rodets.

En aquella època la gent comprava peces de roba i cadascú es confeccionava la roba a casa, molt poca gent es comprava la roba, ja que en aquella època tothom sabia cosir i també pel tema econòmic.

A Santa Coloma de Queralt hi havia moltes modistes que treballaven per la gent. També hi havia noies que anaven a aprendre a cosir i llavors la modista els i tallava i elles es feien la roba i s'ho confeccionaven a casa. Modistes importants del poble: la Riera, la Lourdes Matadero, les dues germanes del Carrer Major i la Mercader, entre d'altres. La Maria Antonieta feia brodats.

Ens portaven el material d'Igualada de la fàbrica Escorpión que l'anomenaven fàbrica Biosca. Ens portaven les peces per fer i nosaltres aquí les muntàvem. Jo era l'encarregada, era la que havia d'ensenyar a les altres com s'havia de muntar. Hi havia varies seccions i una màquina llarga que repartia totes les tasques. Un cop la peça ja estava, la tornàvem a enviar cap a Igualada. Hi havia una furgoneta que cada dia anava i venia, prenia d'aquí tot el que havíem fet i ho portava.

Jo sempre he treballat per necessitat. Tenia onze anys, quan ja em vaig posar a passar diaris per tot el poble(guanyava 10 ptes. cada setmana) i fer serrell a casa (abans una criatura, quan naixia en comptes d'embolicar-la i posar-li vestits i robeta anaven vestits amb una tela quadrada i tenien uns serrells per banda, que eren trossos de fil que penjaven) i la nostra feina era nuar-los. Això ho feia cadascú a casa seva, i després ho portàvem a la fàbrica Domingo. Els portàvem fets i en preniem per fer, bàsicament la nostra tasca era nuar.

Sóc filla única. Jo sóc mare d'un sol fill. Quan em vaig casar, em vaig posar en una casa on vivien els germans del meu home i quan jo estava treballant, una cunyada del meu home era la que em cuidava el meu fill fins que va tenir cinc anys. Els familiars del meu home van marxar cap a Barcelona a buscar feia. Al mateix moment, la fàbrica de Ca l'Olesa es va cremar, era la fàbrica on treballava la meva mare, i com que ja tenia cinquanta-sis anys li van arreglar i es va poder jubilar abans, i va ser ella la que es va cuidar del meu fill finalment. No vaig haver de deixar de treballar en cap moment.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Tenia molt bona relació amb totes les companyes, encara ara la tenim. En canvi, amb l'amo no n'hi havia tanta. El primer amo que vaig tenir tot era jo, perquè ens van fer anar un munt a provar unes màquines i jo m'hi vaig fixar i em va sortir molt ràpid de filar. Jo no he tingut mai estudis, perquè vaig ensopegar la guerra i vaig anar molt poc a estudi. I a mi tant em feia escriure, filar que agafar l'escombra.

El primer amo va dir: "Aquesta ens servirà, perquè sap fer anar totes les màquines", i em van posar tres anys d'aprenentatge a Igualada i vaig tenir l'oportunitat de passar per totes les seccions. Vaig estar un any aprenent i els últims d'encarregada. Jo representa que era la directora dels teixits, jo com que de teixits no hi entenia els deixava fer el que volguessin, perquè jo mai he teixit.

Nosaltres estàvem assegurades que cobraríem, però llavors de seguretat social no n'hi havia. Primer de tot ens havíem de pagar nosaltres el metge.

Sempre n'hi ha hagut de rivalitats entre les indústries. Però tot i això hi havia una bona relació. Quan era Carnaval o Dijous Gras nosaltres ens disfressaven encara que ho vegues l'amo.

El meu dia a dia durant el temps que vaig estar treballant a la indústria tèxtil era bastant repetitiu. Fèiem nou hores i quart, després van disminuir les hores a vuit hores. Però jo vuit no les vaig fer mai, sempre vaig treballar de deu a catorze, perquè quan marxaven les operàries és quan em quedava jo a fer la feina, per preparar els paquets que l'endemà al matí havies d'entregar a primera hora. La gent rondinava, però s'havia d'acabar. Tot i amb això em van posar una ajudant, que és qui després de la meva jubilació em va substituir

Em vaig retirar als seixanta anys, tot i només cobrar el 80%, però jo ja no podia més. Quan treballava estava moltes hores sense poder dormir i si s'havia d'acabar alguna cosa per l'endemà, l'agafava i ho cosia a casa meva. Em vaig sacrificar molt.

Treballava tota la setmana menys diumenge. Al final van treure el dissabte a la tarda.

Em recordo que un dia fins i tot vaig treballar el diumenge al matí amb el meu home, perquè resulta que hi havia forats al terra de la fàbrica i quan passàvem amb els carretons es bolcaven, i jo sempre li deia al director general que ho arreglessin, però mai ho feien. I un diumenge vam anar jo i el meu home a fer de paletes i vam tapar tots els forats.

Al Ferrer Hnos. Érem 80 dones, hi havia dos seccions. En aquella època hi havien moltes diferències entre homes i dones, i així com ara teniu la llibertat que aneu amb un xicot, abans no, t'havies de casar verge. Si festejaves amb un xicot abans de casar-se, aquella noia ja no era ben vista. I també t'havies de casar per tota la vida, per més

malament que estiguessis, era impensable la separació. Però per mi era l'habitual, encara ara em costa acostumar-me a la societat d'avui en dia tant tolerant.

Jo sempre vaig tenir bona relació amb totes les treballadores.

Si em diguessin si vull tornar a reviure tota la meva experiència, diria que no. Ja l'he passat una vegada, ho vaig passar bé al meu moment i prou. Jo anava contenta a treballar, però no m'agradava estar tancada en un lloc durant tantes hores. A casa no vaig tindre elecció perquè necessitàvem els diners per menjar ja que si jo hagués pogut no hauria anat a treballar a cap fàbrica.

Mai he parat durant tota la meva vida. Em considero una dona que ajudo tant com puc i lluitadora.

Encarnació Oranies Balcells, 69 anys.

Vaig treballar a tres o quatre fàbriques; Cal Canet, Cal Ferrer Hnos., Cal Domingo i després a Cal Biosca. Vaig començar a treballar als catorze anys i vaig treballar en total uns quaranta-tres anys, per tant, la meva vida va passar entre aquelles fàbriques.

Treballava per necessitat, tot i que no podies triar, no hi havia res més i per tant acabava essent una necessitat més que un plaer. A més, es tenia molt clar que molt poca gent estudiava, molt poques dones tenien l'oportunitat d'estudiar, a més, vivint en un poble com aquest on les fàbriques eren tant importants ni les famílies del poble més riques es plantejaven portar-hi les seves filles.

Sempre vaig tenir una gran relació amb totes les dones de les quatre fàbriques on vaig estar treballant. Penso que durant els últims anys ja hi havia més malícia, tothom lluitava per aconseguir un lloc de feina més bo per poder cobrar més i, per tant, la bona relació entre nosaltres es va perdre una mica, però mai va arribar a ser dolenta.

Amb l'amo mai s'hi tenia gaire contacte. Els últims anys la feina era molt mecànica en comparació amb la feina dels primers anys. A més no ens deixàvem la vida treballant tot i que treballéssim per necessitat. No considerava que ens maltractessin a més hi havia moltes fàbriques i si ens sentíem menyspreades no dubtàvem en canviar de fàbrica.

Els primers anys era en una petita fàbrica on érem unes vuit dones, totes eren grans excepte jo, aquesta va acabar tancant, i les dones teníem l'oportunitat d'anar a l'Hort del Fèlix, però vaig decidir anar a Cal Ferrer Hnos.

Sempre vaig estar assegurada ja que en aquell temps era obligatori, era un fet que ens feia sentir més segures i còmodes quan treballàvem.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Quan vaig ser més gran, un encarregat em va ordenar d'anar a treballar a un lloc on es feia el fil, hi havia d'anar a treballar tota sola i m'hi vaig negar, l'encarregat em va dir que no podia desobeir-lo i finalment vaig dir-li que plegaria que no volia aguantar d'aquella manera. Per tant, la part bona era que per molt que ens fessin la guitza, hi havia tanta demanda que en res podies tornar a treballar.

A Cal Domingo hi vaig estar molt a gust i em van tractar molt bé.

Sempre en tindrè un bon record tot i que penso que no ho tornaria a repetir ja que finalment et senties com un robot tancat que només tenies una funció. Ens anul·laven com a dones i ens establien unes normes socials que havies d'acceptar tant si com no.

El dia a dia era un no parar, anar a la fàbrica i tornant a comprar i ajudar a casa, fins i tot i cap als últims anys calia fer totes les feines de casa.

Aquestes fàbriques on vaig treballar no hi havia homes, algun cas esporàdic i per tant, ens tractaven a totes per igual. Els homes eren encarregats i contramestres, amos... Ens cuidàvem les unes a les altres.

Penso que no inculcaria cap valor dels que abans eren imposats, a més, els primers anys amb el sou que era petit la disciplina no era al 100%.

La maternitat no em va fer deixar de treballar ja que era la mare qui m'ajudava amb la casa. A més, un invent que va revolucionar i va permetre que moltes dones continuessin treballant van ser les rentadores que treien molta feina a les dones de casa i, per tant, moltes dones van poder anar a treballar. Les nostre mares i àvies, per tant, havien de poder amb tot, feina de casa tota manual i les moltes hores de la fàbrica.

Tinc un molt bon record de la primera petita fàbrica on vaig treballar, les dones grans em tractaven com si fossin les meves mares i m'ajudaven amb tot. Sempre m'explicaven experiències de guerra.

A la Biosca ja era un treball en cadena i la gent tenia més malícia, era diferent i no tenies temps per fer amistats i conviure amb les dones, era un tracte bastant diferent. Ens tenien més explotades. Tenia algun avantatge, em pagaven els llibres dels fills i ens ajudaven si els nens volien estudiar.

Des que vaig començar el col·legi fins els últims anys de treballar vaig estar tancada i al final era una sensació pesada, la part bona va ser que vaig poder cobrar la jubilació.

Les dones d'abans no pensàvem tant, ja no ens pensàvem en queixar-nos, jo diria que érem més rucs ja que ja ens havíem mentalitzat d'aquesta manera.

Els homes no tenien una feina fixa, molts es dedicaven al camp i moltes cases refiaven del sou de la dona.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Estaven assegurades, tot era diferent.

El respecte és un dels valors que s'ha perdut més en aquests últims anys.

Jaume Mateu Bartolí, 81 anys.

Vaig treballar divuit anys a la fàbrica Ferrer Hnos. i 18 anys a Cal Pomés amb cinteria i passamaneria.

Hi havia més dones que homes a la fàbrica però tampoc era l'únic home que hi treballava allà. No acostumàvem a tenir una bona relació entre amo-treballadors ja que ell vivia a Barcelona, va comprar la fàbrica a Ferrer Hnos. Ja que principalment era Ca l'Olesa, i es va partir en dos germans i un dels dos germans se la va vendre al Senyor Ametller. I va durar 25 anys fins que es va tancar. Allà fèiem "manteleria" i ho enviaven a Kuwait, a l'Àfrica. Quan embarcaven el gènere a Barcelona ja cobraven, per mirar la qualitat del gènere i al final van haver de plegar per la falta de qualitat.

La meva mare també hi va treballar. Jo vaig començar als vint anys a treballar i vaig acabar als quaranta anys a la fàbrica Ferrer Hnos. I després me'n vaig anar a Cal Pomés a fer hores, perquè no era fix i, finalment, em van contractar.

A la fàbrica Ferrer Hnos, fèiem torns, nosaltres ens posàvem a les cinc del matí fins a les nou que plegàvem. I després de les cinc de la tarda fins a les deu del vespre. Hi havia setmanes que feia torns de tarda, m'hi posava a les cinc de la tarda hi anava a fer hores a Cal Pomés.

Sempre he estat assegurat. Quan la meva dona es va quedar embarassada no va suposar cap problema per mi, ja que ella es quedava a casa a cuidar del nen, i jo podia anar a treballar tranquil·lament a treballar a la fàbrica. Jo era dels antics, la meva dona deia que jo aquests temes no els tocava.

A l'altre banda de la fàbrica, me'n recordo que es va morir un noi molt jove. Que portava un paquet a les mans, i es va repenjar a un munta càrregues que tothom sabia que estava insegur, i ell sense voler s'hi va repenjar i va caure cap baix.

Jo anava a treballar per necessitat a casa, per portar un sou cada setmana. Abans no s'acostumava a treballar per plaer. Vaig estar trenta-sis anys de l'enllaç sindical del Franco de Santa Coloma de Queralt. Era representant democràtic escollit per totes les dones treballadores. De tant en tant ens reuníem i preniem decisions importants.

Les diferències entre homes i dones de la fàbrica no eren gaires i generalment bones. Hi havia un tracte per igual tants a uns com els altres. Els homes cobràvem un 35 %

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

més que les dones. El sou de tota la fàbrica, es treia un 25% per les dones que eren viudes, per poder cuidar la canalla.

Els que érem Sindicalistes, ens pagàvem vuit dies a Comarruga i ens deien: “menja, beu balla però no ens portis problemes”.

No tinc un bon record d'aquella època, i tampoc crec que volgués repetir l'experiència perquè era molt monòton. Al principi vaig començar cobrant 18 ptes. cada dia quan treballava a Construccions Berguedà. A la fàbrica cobràvem a preu per peça.

Normalment acostumava a treballar nou hores i a vegades quan hi havia molta feina havíem arribat a fer fins i tot onze hores. Les úniques hores que la fàbrica restava tancada era de les 10 de la nit a les 5 de la matinada, la resta d'hores estava en funcionament.

Jo crec que avui en dia s'ha perdut la por, abans es tenia un respecte pels més grans que tu, ara en canvi sembla que els hi haguem perdut el respecte i els ideals.

A moltes cases, la dona que treballava a la fàbrica, si estava casada amb un noi, havia d'anar a viure a casa dels pares del noi. Això requeria que el sou que guanyava anava per l'home o fins i tot anava pels pares de l'home. Això feia que perdessin tots els drets i la llibertat de poder gaudir i fer el que volguessin amb el sou que havien guanyat i treballat. I si la dona volia comprar alguna cosa, havia de demanar els diners al seu home o fins i tot al sogres, que més ben dit era el sogre, l'avi, que era el cap de família en aquella època. Abans les joves que entraven a una casa, no eren mestresses de res, fins que es morien els vells. Un cop ells ja no hi eren, elles passaven a ser les mestresses d'aquella casa i tenien molta més llibertat i molts més drets. Però aquest no és el cas de casa meva, ni molt menys.

Un dia va córrer el rumor que una fàbrica l'havia cremat una noia, i no era veritat. Resulta que la va cremar el propi amo, perquè en aquell moment no li rendia. Ell va fer veure que havia estat un accident, i així la seguretat social li va cobrir totes les despeses. Li van donar un tant pels talers i tot el material. Després va tornar a construir una altra fàbrica just al davant, es va tornar a cremar i finalment es va acabar del tot i van plegar. Aquell amo se les pensava totes.

Tenia una molt bona relació amb els companys. Les dones acostumaven a fer grupets i quan no hi era una, deien mal de l'altra. Però són coses que acostumen passar a pobles petits com és el nostre.

Joan Ferrer Vallbona, 91 anys.

La meua fàbrica va durar uns setanta anys aproximadament. El meu pare va començar amb la seva mare en l'empresa, una artesania amb dos telers que tenien a la seva pròpia casa. Van anar afegint més telers, i vam arribar a tenir deu telers a la fàbrica. Estem parlant que la fàbrica Ferrer Vallbona, o " Cal Queraltó" és una de les petites fàbriques que hi havia en aquella època, comparades amb Ferrer Hnos. O bé Cal Domingo. Nosaltres òbviament no podíem competir a tant gran escala.

Hi havia una particularitat, que era que no es podien engegar tots els telers alhora, perquè el motor no donava prou. Era un motor de tres cavalls, i podia fer funcionar cinc o sis telers màxim. I els altres havien de romandre parats, però també havien funcionat en altres èpoques. Podem dir que l'energia que teníem a la fàbrica era justa. No hi havia suficient potència per fer-los funcionar tots alhora perquè es tractava d'una petita empresa.

El meu pare i la seva mare van començar a tenir telers als volts de l'any 1918. Per tant, anys més tard es van obrir les portes de la Indústria Ferrer, ja que no en sabem del cert l'any exacte.

La fàbrica ha passat per dues generacions, el meu pare que en va ser el fundador, i jo que posteriorment el vaig voler ajudar i finalment vaig ser el qui en va tancar les portes a la seva decadència.

Al començament, la indústria es deia *Joan Ferrer Queraltó* (era el nom del meu pare) i un cop va ser traspassada a mi mateix es va anomenar *Joan Ferrer Vallbona*. Era una empresa de caràcter privat.

El meu pare em va explicar que van començar fent *Madrikenya*, que era una producte que es venia als carnisers i els peixaters de Madrid. Consistia en 6 punts verds i 6 punts blaus. S'utilitzava, perquè la carn amb el color verd representa que és el seu color més contrastat i això feia que es veiés més vermella. A més eren teixits relativament gruixuts que també servien per eixugar-se les mans, utilitzades com a draps. Posteriorment, vam passar a fer el *llis* i vam tenir molta més feina, perquè aquest material es venia a Barcelona i als seus voltants i proporcionava més compradors. I també fèiem uns davantals especialitzats per collir olives en aquell temps, també vam fer altres articles com; borrasses per collir olives, que actualment s'utilitzen plàstics, és una cosa que va desaparèixer. Més endavant, vam fer teles per sastreria i modisteria. També havíem fet bufandes durant una temporada. Teníem dos telers que eren els encarregats de fer-les.

Els nostres materials eren del *coi*. Eren teixits antics desfets i triturats i finalment es tornaven a filar. Eren com si diguéssim teixits reutilitzats. L'ordit era cotó, amb dos

caps que fossin resistents, això amb aquest article. I els altres, pràcticament vam acabar treballant amb cotó.

Aquest cotó el compràvem a Barcelona, i després el tornàvem cap allà.

LES DONES (FEINES D'AQUELLA ÈPOCA)

Una bona part dels sembrats es feien plantant a “*motes*” que volia dir, que amb plantadors posar una sèrie de llavors seguint les línies d'un peu i de l'altre i entre mig hi havia uns buits. L'herba naixia allà on no hi havia el sembrat. Les dones, eren les que anaven a “*xercolar*”, amb l'ajuda d'un caveguet anaven tallant la mala herba, ja que en aquella època no existien els mataherbes, ni adobs, ni cap producte químic semblant. I netejaven tots els camps, i això feia que el sembrat creixés amb molta més força i més quantitat. A Agramunt, de la paraula “*xercolar*”, en diuen “*birmar*”. I aquestes dones cobraven un tant per hores que treballaven al camp. El sou que cobrava una teixidora era molt semblant. Aquesta tasca, només es feia quan hi havia herba per netejar.

Normalment les dones que treballaven fixes a la fàbrica, únicament treballaven a la fàbrica, ja que quedaven molt cansades d'una jornada completa de vuit hores diàries. I tot i això després havien d'anar cap a casa i fer les tasques domèstiques altre cop.

RIBALITAT I COMPETÈNCIA:

Podríem dir que era un competència civilitzada. Recordo que s'havia fet alguna vaga, però quan hi vaig ser jo no. El que passa que aquí a Santa Coloma de Queralt, cada indústria treballava diferents tipus de feines, i així evitàvem la competència entre uns i altres. Hi havia una bona relació entre els d'una empresa i els de l'altra. Fins i tot, moltes vegades també ens havíem ajudat.

En total teníem deu màquines, de les quals la majoria les va comprar el meu pare. Jo només vaig comprar una canillera automàtica que és la que permetia fer funcionar més telers. Al principi cada teixidora només feia anar un teler, posteriorment ja en van fer funcionar dos a la vegada i al final de tot, jo mateix en vaig fer funcionar quatre, i la resta van romandre parats. Sempre vàrem treballar pràcticament amb telers antics.

Les màquines cada vegada eren més sofisticades, més ben fetes més ràpides i fins i tot més amples. I es clar, amb el preu es notava molt, perquè eren molt cares. En aquells temps, un teler valia 4 milions de pessetes aproximadament. Per tant, en el nostre cas, renovar màquines era gairebé impossible, per una banda pel baix benefici que ens portava i després per la perspectiva que tenia la indústria. Tret de les grans empreses, que es van anar ampliant cada cop més.

Els telers que teníem teixien diferents tipus de teles. Teníem telers més amples, telers de maquetes, que feien dibuixos per les bufandes, els teles de calaixos que dèiem

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

nosaltres, que eren els que tenien la trama canviada de diferents colors i podien fer una tela estampada de diversos colors.

Per aquesta empresa han passat molts treballadors, no en sé el número concret. Tots els treballadors que teníem, els del començament treballaven sense contracte, ja que en aquella època no existia. I posteriorment, els treballadors van acabar tenir contracte fix, perquè després poguessin cobrar la jubilació. En aquell moment el valor de la paraula era molt valuós, els contractes es feien de manera verbal.

Els treballadors cobraven uns sous molt baixos. No em recordo la quantitat exacta. Feia una funció social, perquè generalment eren dones les treballadores, era com un ingrés a la família per ajudar al sou de l'home que si era pagès augmentava els seus beneficis. Ara que, en el nostre cas, que era una empresa petita, els beneficis que guanyàvem també eren molt baixos.

Els horaris eren pràcticament vuit hores diàries. I els dissabtes a la tarda festa, *setmana anglesa* que deien. I els diumenges, el dia del senyor es feia festa.

Jo, a part de ser l'amo al final, sempre havia treballat a la pròpia fàbrica amb els telers, igual que un treballador normal. Al final ja no teixia, només ordia o bé preparava els encàrrecs per als clients. Jo me n'anava de viatge per vendre tots els productes. Fet que feia que moltes vegades no estigués a la fàbrica, perquè sortia a vendre els productes. I quan el meu pare també hi era, ens repartíem les tasques.

El meu pare tenia una virtut, entre d'altres, que era un bon venedor. Nosaltres teníem molt bona clientela, clients seleccionats que això va fer que poguéssim aguantar fins al final.

A Sabadell, hi vaig estudiar tres anys i estava aprenent la teoria dels teixits. Era ajudant del teòric, que era pràcticament el director de la fàbrica. Posteriorment vaig tornar aquí, perquè em feia gràcia estar a l'empresa de la meva família. Hi treballàvem el meu pare i jo.

En aquell moment hi havia algun treballador que no sabia teixir, ensenyàvem a teixir i aquest aprenent es quedava ja de teixidor. Relativament és fàcil, s'ha de saber nuar bé els fils, controlar el teler, perquè els telers mecànics van sols. S'ha de saber preparar-lo per si es trencava algun fil i que anés el màxim de ràpid en poder continuar teixint la tela.

Treballar a la fàbrica en aquella època significava estar exposat pràcticament tota l'estona a perills. Perquè si et saltava alguna llançadora sense voler, et podia arribar a fer molt mal.

Començaven a les vuit del matí i plegaven a les dotze del migdia. Era un horari relativament flexible. A Santa Coloma hi havia un mal costum, que era que els horaris

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

de posar-se a treballar no es respectaven gaire. Perquè mai es començava a l'hora, sempre es començava un quart més tard, eren més de tipus familiar. Així com a Sabadell que a l'hora que havies d'entrar a treballar sempre anaves puntual, i també òbviament plegaves a l'hora exacta. A Santa Coloma, va acabar sent un costum, això d'entrar tard.

Abans es cobrava un sou fix, i d'altres vegades es cobrava un tant per metre . Els treballadors no portaven cap uniforme igual, sinó que tothom portava la roba del carrer. No teníem nens petits treballant.

La persona més petita que va començar a estar per la fàbrica vaig ser jo, perquè el meu pare m'ensenyava embalar les peces per enviar i també de teixir. La meva mare mai no va venir a la fàbrica a treballar. Posteriorment, alguna vegada les meves filles grans, la Immaculada i la Rosa, havien engegat algun teler. Sabien el que era teixir però pràcticament només en tenien una lleugera idea. I la persona més gran van ser fins als seixanta anys, fins a la jubilació.

Personalment, jo tinc un bon record del meu ofici perquè el vaig fer amb molt de gust. En general, la teixidora que li agradava teixir, li queda un bon record. Perquè teixir era molt important, sobretot a Santa Coloma, perquè feia molt fred i no hi havia gaires calefaccions. Teixir, relativament et donava una tranquil·litat personal.

El fet de ser l'amo de l'empresa no era un gran sacrifici però el que passa és que requeria molta atenció i intel·ligència. Per crear cada article, que era molt personalitzat, s'havia de canviar amb molta facilitat de procediment.

Tot i treballar a la fàbrica, jo sempre he tingut temps lliure per dedicar-me al que realment m'apassiona, que és la pintura. Com que fèiem aproximadament vuit hores diàries, quan acabava la jornada laboral tenia temps per fer el que volgués i el fet de treballar no m'ha impedit fer el que m'agradava. Fins i tot, havia arribat a deixar de treballar per anar-me'n a pintar, sempre amb el consentiment del meu pare, ara bé això són avantatges que la fàbrica fos familiar.

Jo vaig agafar la fàbrica tot sol cap als quaranta-cinc anys aproximadament. Tenia una molt bona relació entre la família i la feina. Quan arribava a casa la feina ja no existia.

Fins i tot treballar pare i fill, com que hi ha visions diferents, és una cosa molt delicada. Requereix una estimació i un respecte per sobre de tot, no vol dir que algun dia no hi hagués alguna "enganxadeta", però d'això, personalment en tinc un molt bon record. El meu pare mai no em va prohibir la meva llibertat personal i sempre me la va respectar. Això no vol dir, que no hagués de creure el que em deia.

Va ser un temps molt important en la meva vida i sóc molt feliç d'haver tingut l'oportunitat de ser l'amo de la fàbrica.

Salvador Palau:

La fil·loxera comença a França, en aquell moment hi va haver una època molt bona i s'aprofita per plantar la màxima quantitat de vinyes possibles i poder fer l'exportació cap a França. Quan arriba la fil·loxera aquí a finals del s XIX, destrueix i acaba amb l'era de la vinya ja que el vi que se'n extreia era de poca qualitat i agre amb poc temps. Tot Catalunya va patir la fil·loxera que va ser una gran crisi, pesta, que va fer que tots els camps de vinya es veiessin afectats, moltes poblacions van replantar la vinya altre cop, però a Santa Coloma es va optar per plantar blat i ordi, ja que al nostre territori s'hi havia cultivat vi de baixa qualitat i els pagesos van veure que obtindrien més beneficis en ordi i blat i d'aquí és la transformació del camp que ens explica aquest llibre. Mules i Ramblers eren famílies que s'havien enriquit.

Fins als anys 60 totes les feines del camp es feien amb mules i per tots els pagesos que hi havia, unes 500 famílies, era essencial una mula o un matxo per ajudar-se amb les feines del camp. Poc abans de la guerra van sortir els primers tractors però eren molt rudimentaris. Als anys 60 ja es modernitza el camp. De 500 famílies queden 25 famílies que hi continuen estant actualment. Pobles com Monragull queda deshabitat ja que les feines del camp i la seva dedicació es redueixen de forma brusca. Els que tenien més terra són els que venen a Santa Coloma es fan una casa i continuen dedicant-se a les feines del camp. Tots els pobles es van veure afectats i aquesta va ser l'anomenada Revolució del Camp (va ocórrer paral·lelament a la Revolució Industrial i a la gran onada d'immigració cap a les grans ciutats).

Paral·lel a aquest moviment pagès i que s'industrialitza el camp, també hi ha la decadència de l'indústria tèxtil. Hi va arribar a haver 500 dones treballant i als anys 60 comença a desaparèixer poc a poc i queden les cintes de la fàbrica de Cal Pomés i poca cosa més. Desapareix la indústria tèxtil i després la del gènere de punt i finalment les cintes; tot paral·lel a la revolució del camp.

A Santa Coloma ja hi comença a haver-hi petits telers per les cases cap al 1800 i al 1850 ja apareixen petites fàbriques amb vuit o nou telers manuals i anys després es revoluciona amb el vapor i apareixen els primers telers mecànics i, finalment, el vapor desapareix ja que arriba l'electricitat cap al 1911.

Article a "la Segarra" que parla de tota la indústria tèxtil escrit pel Vicents Pontnou, sobretot centrada en la del Ferrer Germans.

La figura de la dona era molt patètica tal i com jo la recordo, perquè les dones treballaven a la fàbrica de 7 a 12 i 2 o 3 a les 8, sempre feien molt més que 8 hores a més molt matins fosc i negre encara anaven a fer feines del camp (treure herbes, collir cigrons...). A l'hora de dinar a més portaven el dinar als homes, eren molt esclaves, esclaves de la societat. En moltes ocasions el sou que obtenien es posava en una

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

espècie de fons comú i en les moltes famílies pageses l'únic caler que es movia i era caler segur era el petit sou d'aquestes dones. Els homes pagesos cobraven només després d'obtenir la farina i aquesta era utilitzada per fer el pa de tot l'any i la resta s'utilitzava per vendre i per tant, els pocs diners que es treien sols es feien una vegada l'any, tot requeia sobre el sou de la dona.

Les dones tenien un plus que es deien "ploms", era una moneda interior de les indústries on hi havia les inicials de cada indústria i representava les hores extra. Quan acumulaven uns quants ploms i necessitaven unes espardenyes o alguna bata, rebien diners a canvi d'aquests ploms ja que era quelcom extra, un despesa extra.

L'impacte econòmic i social va ser molt gran i van disminuir el nombre d'habitants a pobles com Santa Perpètua, Monragull, Pontils, Aguiló... i altres van anar cap a Barcelona.

Les 500 dones que van haver de plegar (eren de Santa Coloma) junt amb la pagesia va fer que molta gent decidís anar a la gran ciutat a buscar feina i a provar sort.

El mercat també se'n va ressentir molt ja que de 400 masies van quedar i queden unes 30 o 40 en peu.

Les indústries no van venir d'Igualada, eren capital d'aquí.

Hi va haver un metge, el doctor Carrera Miró, va fer la topografia mèdica i aquest criticava les males condicions de les fàbriques, de les dones treballant a les fàbriques, les males condicions del casc antic. Aquest senyor després de fer aquest estudi i de comunicar-lo al poble, va haver de marxar del poble ja que en aquells moments, la realitat era quelcom que es volia amagar.

Un fet remarcable va ser una vaga passat el 1910 que va durar set mesos i les sis o set fàbriques on treballaven les dones van decidir fer la vaga (vaga de treballadors).

Entre les indústries no hi havia rivalitats, totes feien pinya amb les vagues.

Josep Maria Carreras.

La indústria tèxtil a Santa Coloma, va començar amb uns primers telers a les cases que feien fil de llana de forma manual i complementaven la feina que feien els homes al camp. En aquests telers les dones anaven passant els fils amb dues pintes (barres).

Les primeres dones que feien aquest tipus de feina a les seves pròpies cases i sobretot a l'hivern, cobraven a tant la peça i no cobraven a tant per hora. Mai havia estat un salari fixes.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Es creu que a Santa Coloma hi va haver un gremi de teixidors; una vegada confeccionada la peça calia passar per mans dels blanquers, que s'encarregaven de posar la peça a punt per vendre-la. Va arribar un llibre a Santa Coloma de la "Confraria" de Santa Ana, la patrona dels blanquers, on estava documentat tot aquest procés que realitzaven els blanquers i realment no s'esperava que a al poble hi hagués hagut aquest tipus d'Associació per evitar la competència. Aquesta espècie d'Associació era de caire religiós.

A Santa Coloma de forma paral·lela a la revolució industrial, moltes famílies es dedicaven a fer de Ramblers, el comerç de mules. Aquestes famílies es movien per molts països i van fer molts diners com per exemple la família "Ferrer".

A més a més d'aquests dos esdeveniments, va aparèixer la coneguda fil·loxera. Posteriorment es va tornar a plantar la vinya a tota la Conca de Barberà excepte a Santa Coloma. Les famílies que s'havien enriquit del negoci que he comentat i que a més posseïen gran quantitat de terres, van decidir invertir en crear fàbriques tèxtils per tal de que la gent ja no treballés a casa seva i en plantar cereals per tal de poder obtenir-ne millors resultats que amb el vi. A partir d'aquell moment cada fàbrica es va especialitzar; cap als anys 1850 van començar a construir-se les primeres indústries.

Les indústries primerament depenien d'Igualada, poc a poc es va anar perdent aquesta dependència. Cal esmentar que al mateix temps que creixia la indústria a Igualada creixia aquí; tot el que fa referència al comerç.

La dona en aquell moment era la mà d'obra barata i per tant tenia un paper clau en tota aquella revolució. Amb dotze anys ja anaven a treballar i es passaven tot el dia entre telers. Aquestes noies a més estaven pràcticament obligades a anar a treballar a la fàbrica ja que a casa es necessitaven tots els diners possibles per tirar la família endavant. Aquestes però cobraven la meitat del salari d'un home i en ocasions no podien gastar-se cap part del sou per elles mateixes.

Les dones sempre els tocava el rebre.

Maria Solà Corbella, 72 anys.

Vaig treballar a la fàbrica Ferrer Hnos. (eren unes noranta-cinc dones treballant) em van posar al despatx de la roba i allí repassàvem la roba que sortia dels telers la plegàvem i s'enviava.

Quan vaig treballar vaig aprendre diferents tasques i entre aquestes feines vaig aprendre a ordir, a nuar. La primera cosa que vaig fer va ser donar fils a un dona i mitjançant una troca de fils que tenia a la mà li anava passant els fils d'un amb un.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Aquesta dona mitjançant un croquis, un “passatge” que deien, m’anava dient quins havia de passar i on calia passar-los, la noia es fixava en els perxats.

Quan ja portava un any treballant, vaig passar a treballar a baix al despatx, on vaig cobrar més, a mesura que anaves ascendint el sou t’augmentava. A la mateixa fàbrica també s’hi trobaven els filats, on es confeccionava el fil i aquest primerament era una espècie de borrim i a partir d’una sèrie de màquines s’aconseguia obtenir el fil, aquestes treballadores tenien uns torns per tal que es paressin les màquines el menys possible.

A mi em van venir a buscar per anar a treballar encara que no tenia l’edat legal per començar a treballar, que eren catorze anys. Per tant, vaig començar a treballar als tretze anys i penso que per això vaig començar donant fils, una feina on no et podies fer mal ja que estaves asseguda.

Tinc el record molt present de totes les dones i noies de la fàbrica quan cantàvem i ens divertíem de la manera que podíem. Anava a treballar i no ho feia pas amb desgana, a més les meves germanes ja treballaven i jo també tenia ganes de treballar, per tant no vaig dubtar ni un moment quan em van dir d’anar a la fàbrica tot i que tingués l’edat suficient.

Vaig treballar uns onze anys, fins que em vaig casar. Vaig tenir el meu primer fill i li vaig demanar a la padrina si podia fer-se càrrec del nen però em va dir que no, que preferia anar a la botiga i, per tant, no vaig tenir cap més remei que deixar de treballar per cuidar-me de casa i del nen.

Entre les companyes la relació era molt bona, sempre ho havia estat. Sempre cantàvem i un dia les dones més grans de la fàbrica que sempre ens escoltaven cantar i deien que hi teníem bastanta manya, ens van animar a anar a un programa anomenat Ràdio Tàrrrega on hi anava gent a cantar. Nosaltres no se’ns va acudir res més que inventar-nos que hi aniríem i seguir amb la broma uns dies més. Les dones més grans ens preguntaven qui ens dirigia i si assajàvem força, a més sempre ens feien cantar i ens rodejaven per escoltar-nos. Va arribar un dia que es van enfadar ja que van descobrir que era mentida, va durar uns dies que no ens parlaven però al cap de poc, la relació amb elles va tornar a la normalitat.

La relació entre les dones i l’amo va ser bastant bona. Rondinaven, cridaven però dins del que cap la relació era bona. A més sempre que venia l’amo es cridava ” HI HA L’AMO” ja que sempre hi havia un respecte cap a ell, tot i que s’hi podia parlar bé.

Penso que tenia bona relació amb totes les companyes menys amb una, que era la meva companya d’ordir i no ens enteníem. Plegàvem a les 12 o 12.15, i ella sempre s’hi quedava un “ratet” més o venia abans de l’hora; però cal dir que ella cobrava les hores extra, volia fer molta feina i penso jo, que també ho feia per fer-me la punyeta ja que

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

aquesta noia sabia que no em deixaven estar-me més hores a la fàbrica. Un dia, em vaig trobar a l'amo abans d'entrar i no vaig aguantar més, li vaig explicar que no em sentia còmoda treballant amb aquella noia i va ser quan em van canviar al despatx de baix (on vaig aprendre a fer punt de creu, on m'ho vaig passar molt bé fent sanefes utilitzant aquesta tècnica).

Les dones no solien lesionar-se, només algunes petites rascades. L'únic cas greu va ser la mort d'un noi jove que venia a posar una peça al pis de dalt, i un dels dos nois que venien a arreglar aquella peça va badar, i al costat del muntacàrregues hi havia una porteta i el noi refiava que la porteta estigués tancada amb la mala sort que no ho estava i va caure pis avall. Aquell fet va marcar molt a totes les dones de la fàbrica, totes ploràvem.

Entre les indústries no hi havia rivalitat, pel que recordo jo, totes les fàbriques estàvem especialitzades en un tipus de peça i només els amos sentien aquesta rivalitat.

Aquesta fàbrica exportava molt al Marroc.

Recordo que les meves germanes grans havien treballat més hores que jo, elles no tenien assegurança, en canvi jo sempre ho havia estat.

El meu primer sou van ser 81 ptes., i al cap de poc vaig cobrar-ne 97. Quan era ordidora cobrava per peces. Sortint de treballar totes anàvem a casa la Maria Antonieta a brodar. Arribant a casa, ja ho trobava tot fet, la mare feia les feines de casa, per tant, el meu dia a dia no era tant dur com el de moltes altres dones.

L'època de treballar va ser una època feliç tot i que no érem conscients de totes les diferències entre homes i dones, a més semblava que aquella època havia de durar per sempre.

Els homes manaven i era un aspecte que es notava molt. Les dones tampoc callaven i amb les reunions amb els amos les dones es queixaven.

A cada secció hi havia un home, mai ens imaginàvem que una dona podia fer la feina de qualsevol d'aquells homes, per tant, acceptàvem el que tocava. A més moltes dones treballaven i el sou que cobraven l'havien de donar als sogres que vivien a la mateixa casa que la dona i el marit i si aquestes dones necessitaven diners, els seus diners, calia que els demanessin als sogres, que per tant, eren els administradors, a més en alguns casos, eren els homes que gestionaven els diners i les dones havien de creure. Penso que ja se'ns va educar d'aquesta manera, el pare manava a casa tot i que a casa meva la mare se'n cuidava de tot i potser gràcies a aquest fet no notava tant les diferència entre homes i dones.

Com que hi havia molta demanda, si ens sentíem maltractades podíem canviar de fàbrica. Penso que ara el jovent no té aquesta opció i tard o d'hora les diferències

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

entre homes i dones tornaran a ser com les d'abans, per tant tots els canvis positius que s'han produït poden no haver servit per a res.

Les vacances eren al juliol, i els únics dies de festa de la setmana eren dissabtes tarda i diumenges.

Tot eren dones, hi havia cinc homes i tots encarregats.

Per cobrar la vellesa havies d'haver treballat vint anys i jo n'havia treballat onze a cal Ferrer Hnos. I una vegada vaig tenir els fills grans, em van dir per anar a Cal Pomés i vaig dir que sí per poder fer els vint anys. Finalment vaig poder cobrar la vellesa.

Va ser una època dura.

Mercè Domingo Canela, 97 anys.

Jo feia d'ordidora a la fàbrica de Cal Camilo Foix, que consistia en arreglar rodets de fils. Vaig començar a treballar amb divuit anys. Vaig treballar relativament pocs anys a la fàbrica a causa de la maternitat. Quan vaig tenir el meu fill, vaig haver de plegar. Jo anava a treballar no per necessitat a casa, sinó perquè així també podia donar una ajuda als pares. A Cal Camilo érem molt poques treballadores, però les poques que érem generalment tot dones. Jo quan hi vaig entrar no n'hi havia cap home treballador, però diuen que abans que hi entrés jo sí que n'hi va haver dos o tres.

Amb les companyes teníem una bona relació però n'hi havia de tots colors, i com a tot arreu sempre hi ha algun mal entès. Jo quan arribava em posava a l'ordidor, feia la feina que em manaven i a l'hora plegava i ja esta. Tampoc tenia temps per relacionar-me massa amb les altres companyes.

Treballàvem de les vuit del matí fins a quarts d'una, i a la tarda des de quarts de tres fins a quarts de vuit. Els dissabtes i diumenges no treballàvem, excepte algun dissabte que deien que havíem d'acabar l'encàrrec per l'endemà i encara no estava fet, ens quedàvem a fer hores el matí.

Tenia una bona relació amb l'amo, però tampoc amb excés, es diferenciava molt qui era el treballador de baix de tot i qui era el cap.

Notava molta diferència amb el tracte de les dones d'aquella època. Des del meu cas, nosaltres no estàvem assegurades, però sabíem segur que al final de més cobraria un tant per tot el que havia treballat, no calien ni papers ni documents. Abans el valor de la paraula era molt més valuós. El que deien sempre o normalment es complia.

Em recordo que durant aquella època normalment no m'acostumava a aixecar d'hora, més aviat cap al tard, esmorzava i anava cap a la fàbrica. Normalment pel camí em

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

trobava amb una veïna que també treballàvem juntes, i anàvem plegades cap a treballar. Quan plegàvem, nosaltres dos no érem d'aquelles que fèiem petar massa la xerrada, tot el contrari, anàvem cap a casa.

Des del meu punt de vista, trobo que abans tampoc hi havia massa disciplina, perquè jo feia el que havia de fer i quan ho havia de fer i res més. La feina que feia jo, ordir al principi era bastant complexa però un cop ho aprenies era bufar i fer ampolles. Quan es trencava un rodet, la feina era per tu, perquè potser hi havia setanta o vuitanta rodets i els havies d'arreglar tots i això et comportava molt temps de feina i molts nervis.

Jo crec que cobràvem molt poc, per la feinada que havíem arribat a fer, però bé, en aquell temps tampoc no podies demanar res més, era molt diferent del d'ara.

Estic contenta, perquè tinc el cap clar per recordar aquella època tant important de la meva vida. Jo vaig ser de les últimes treballadores de Cal Camilo. Nosaltres confeccionàvem vànoves de cotó i venien uns camions que ho carregaven i ho portaven a Barcelona. Un cop allà eren venudes per tot l'estranger. Hi havia tres tipus de vànoves. Mida petita, mitjana i gran, segons la mida del llit.

Va ser una època complicada on els nervis eren molt presents en el dia a dia.

Teresa Fontanet Ramón, 81 anys.

Vaig entrar als tretze anys a treballar. Estudia res aquella època estudiar quedava en segon pla.

Abans d'entrar a la fàbrica ja vaig estar treballant cuidant nens. A la fàbrica vaig acabar quan vaig tenir el meu primer fill, el Carles. La maternitat va fer que acabés deixant la fàbrica. El Carles es va posar malalt, i em vaig haver de quedar amb ell.

La meva mare també va treballar a Cal Domingo. Hi va treballar després de l'aiguat. Com que hi havia els telers fets malbé de fang i es va espatllar tot. Els telers es van haver de parar, eren telers automàtics, però s'havien de parar manualment. La meva padrina també va treballar a Cal Camilo i després va treballar a davant de Cal Queraltó.

No hi havia competència entre les fàbriques, ja que cada fàbrica s'especialitzava en una tasca diferent.

Si que hi havia diferències.. Les dones érem les treballadors de baix de tot. Hi havia molta diferència. Ho trobàvem com quelcom normal ja que sempre havíem viscut amb el mateix, tant a casa com a la feina. No ens queixàvem.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Nosaltres va passar que hi havia un home, que treballava allà amb nosaltres i resulta que va sentir unes veus que els punts que ens donaven a les treballadores, a més del sou permanent, aquells punts quasi et pujaven bastant el sou. Si un feia més anys que treballava tenia més punts. Després es van adonar que es deia que aquest home es quedaria amb tots els punts de les dones, perquè hi havia fàbriques que els i donaven els punts amb els home si així ja tenien el sou més alt que les dones. Però les dones representava que no els hi donaven. A Cal Pomés sí que ens en donaven. Quan ens en vam adonar, ens vam reunir tots els treballadors, amb els caps de la fàbrica i vam dir de parar la fàbrica de cop com a reivindicació. Llavors ens vam queixar i es va arreglar tot. Tot va ser un rumor, però mai es sabrà la veritat.

A Cal Josepet, va passar que hi havia una senyora que era soltera. Mai estava malalta i sempre treballava molt. Ella sempre deia que a li faria molta il·lusió d'anar a Lourdes. Ella va demanar per anar a Lourdes als amos i li van dir que no. I ella va quedar disgustada. Aleshores totes les dones com que la van veure tant desesperada, li van dir no patiu ja ho arreglarem i també van fer això van parar totes les màquines i al final la hi van deixar anar.

El dia que es va jubilar, va estar un mes o dos i es va morir de cop. Es va dedicar tota la vida per la fàbrica. Quan va ser l'hora de poder gaudir de tots els diners estalviats durant la seva vida, no en va poder gaudir perquè es va morir.

A Cal Ferrer Hnos., resulta que l'amo va notar que algú li robava els diners. I amb l'encarregat es van amagar dins d'un armari del seu despatx i van esperar que l'individu aparegués. Resulta que va entrar un treballador i el van enxampar completament. El treballador va reaccionar ràpid i va marxar corrents cap a casa seva. Va agafar una pistola i va tornar a la fàbrica. L'amo i l'encarregat encara eren allà, i el treballador els va disparar a tots dos. L'amo va quedar mal ferit i l'encarregat es va morir. A causa d'això moltes dones van perdre la regla de l'ensurt que va causar aquest fet al poble. En aquella fàbrica hi treballaven unes tres centes persones aproximadament. Hi havia tres torns, nit migdia i vespre.

Quan es va morir l'amo ens va afectar a tots, perquè era una persona molt agradable i proper. S'enfadava però una persona que es feia amb tothom i nosaltres cantàvem mentre treballàvem i ell se'n reia quan es passejava per allà. No escoltàvem el ràdio mentre treballàvem, només cantàvem.

A l'hivern com que només teníem una estufa, perquè no hi havia calefacció. Teníem molt fred i posàvem papers de diari a sota la roba perquè llavors no passava tant el fred.

Els valors, com que un representa no sap el que val, avui en dia el jovent tot els donen. Actualment no hi ha feina ni res, no valoren, si un treballa valoren els diners. El jovent no valora els diners, perquè quan treballes ets conscient del que costa guanyar-los.

2.FOTOGRAFIES/FONTS DOCUMENTALS:

NOTES

- (1) Les dates de 1851 a 1908, han estat extretes de les Contribucions Territorials de l'Arxiu Municipal.
- (2) Les referències dels 5 primers han estat trobades als llibres de defuncions de l'Arxiu Parroquial, la dels 4 últims a l'Arxiu Municipal.
- (3) Llibreta amb la llista de tots els confreres, propietat de Joan Balcells, de Sta. Coloma.
- (4) Documentació de l'Arxiu Municipal.
- (5) La documentació que cito en aquest apartat, junt amb altra, fou donada a l'autor per un senyor de la vila, conegut com el "Josepet dels Alls".
- (6) Reglament original. Arxiu Galo.
- (7) Llista nominal. Arxiu Galo.
- (8) Reglament original. Arxiu Galo.
- (9) En 1857, passa a Josep Riba.
- (10) Deixa de funcionar el 27-4-1862.
- (11) En 1874 augmenta els telers de mà de 2 a 5.
- (12) Comença a l'any 1869.
- (13) En 1879, augmenta els telers de mà de 4 a 7.
- (14) S'estableix el 1883.
- (15) S'estableix el 1885.
- (16) El 1898 ja no hi consta.
- (17) S'estableix el 1895.
- (18) A l'octubre de 1900 té un teler circular a mà.
- (19) El 1904, no hi consta.
- (20) El 1907, els 4 telers de vapor ja no hi consten.
- (21) Vid. Llibreta amb la llista de tots els confreres, propietat de Joan Balcells (Sta. Coloma de Queralt).
- (22) Arxiu Municipal de Santa Coloma de Queralt (en endavant, AMSCQ) i.3.3.3. Contribució industrial 1852-1874 Arm. C, Fila 3.
- (23) AMSCQ, Manual d'acords, Llibre d'Actes, etc. 1859 - 1864, Actes Carp. 6, Arm A, Fila 1.
- (24) AMSCQ, I 3.3.1. Contribució Territorial 1868 -1880 Carp. 151. Arm. C, Fila 4.
- (25) Vid. Reglament original i llista nominal in arxiu Galo.
- (26) AMSCQ, I 3.3.I Contribució Territorial 1881 -1890 Carp. 154 - Arm. C, Fila 4.
- (27) Vid. Reglament original in arxiu Galo.
- (28) Dades extretes de treball de Iglésies i Fort, J.: La població de la Conca Barberà a través de la història in *VIII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos. Montblanc 1966* (Ed. Montblanc, Granollers, 1967), pp. 89-94 i també de diversa documentació de l'AMSCQ.
- (29) Arxiu Parroquial de Santa Coloma de Queralt, Llista del Compliment Pasqual, Carp. Varia.
- (30) AMSCQ, I 1.1. Manual d'acords, Llibres d'actes etc. 1888-1895. Actes, Carp. 7, Arm. A, Fila 1.
- (31) AMSCQ, I 1.2. Correspondència, Arm. A, Fila 3, Carp. 28 - I, Arm. B, Fila 2, Carp. 72.
- (32) AMSCQ, I 1.1. Man. Acords, Ll. Actes etc. 1888-1895 Actes Arm. A, Fila 1, Carp. 7, Acta 5-III-1891.
- (33) *Ibidem.*, Acta del 17-IV-1891.
- (34) AMSCQ, I 1.2. Correspondència, Arm. A, Fila 3, Carp. 28.
- (35) AMSCQ, I 1.1. Man. Acords, Ll. Actes etc. 1888 - 1895 Actes Arm. A, Fila 1, Carp. 7, Acta del 17-IV-1891.
- (36) *Ibidem.*, Acta del 19-IV-1891.
- (37) Vid. apèndix.
- (38) AMSCQ, X 1.4. Conflictes laborals 1891-1932. Vagues Ar. H., Fila 6, Carp. 429.
- (39) Vegi's treball de l'autor "La Guerra Civil al Municipi de Sta. Coloma" - "Els seus Caiguts".
- (40) AMSCQ I 3.3.1 F.4 Armari C 1890-1917, 1919-1930 Contribució Industrial
- (41) En 1924 la fàbrica passa al seu fill Antoni Cortadellas Domingo que l'amplia amb 21 telers mecànics, al novembre de 1926 fa fallida i es subasten els seus béns entre ells, els 21 telers referits, vegis document in Arxiu Galo.
- (42) La xifra de 62 creiem que és un error de transcripció, a la qual sembla correspondre-hi la de 82.
- (43) Dissolt la Societat en 1934.
- (44) AMSCQ XI-4 Indústria i Comerç (Conflictes Laborals) 1891-1934 Vagues Armari H, nº 604.
- (45) Vegi's Proclama
- (46) Llibre d'Actes foli 37, Ajuntament de Sta. Coloma.
- (47) Recull fet oralment.
- (48) XI-4 Indústria i Comerç (Conflictes Laborals) 1891-1934 Vagues, Armari H, nº 264.
- (49) Recull fet oralment.
- (50) Llibre d'Actes AMSCQ foli 16 data 30-6-1934.
- (51) El manifest va sense datar, és dedueix la data.
- (52) Manifest que també va sense data.

Comité Regional de Sindicatos de la Oposición de Cataluña

Al pueblo trabajador de Sña. Coloma de Queralt

Trabajadores: Por segunda vez y por la misma causa, salimos a ponernos en contacto con vosotros. Pero esta vez, pidiéndoos vuestro apoyo y vuestra solidaridad, ante la actitud burlesca, provocativa y desvergonzada de los patronos.

No podéis ser simples espectadores. Tenéis que ser actores y con carácter propio. De lo contrario, los que visten el flamante hábito oficial de la República, nos perseguirán como alimañas. Hoy a nosotros por querer reivindicar el derecho del trabajo y el pan de nuestros hijos, y mañana vosotros, porque reclamaréis ese mismo respeto ante derechos tan sagrados.

Todos estamos predestinados a perecer bajo el trato inhumano de la burguesía. La única diferencia que nos separará, será el tiempo. Por esa razón, pues, tenemos el deber de unirnos para la acción como lo están ellos. Ellos para defender sus intereses, nosotros, para defender los nuestros.

Acusamos a los patronos albañiles de burlones, provocativos y desvergonzados, con justicia y porque nos asiste la razón. No por capricho. Y la prueba material de esa acusación la vamos a exponer con toda claridad y a todas luces.

El día 18 de julio, a las nueve y media de la noche, se celebró en el local de la Cooperativa, una Asamblea Magna para dar cuenta del origen y desarrollo del conflicto, y que por haberse solucionado unas horas antes, se dieron también las debidas explicaciones, al objeto de que nadie ignorase en la forma que se solucionó.

Solución, que consistió en aceptar, los patronos, el reparto del trabajo que de una manera justa y equitativa habían propuesto los obreros de la construcción afectados por la crisis.

Con esa solución todós creíamos que la paz y la tranquilidad del pueblo iba a restablecerse inmediatamente. Pues no había motivo para que continuara alterado. Pero he aquí que los motivos de la intranquilidad vuelven a surgir con más pujanza y acusando más gravedad, puesto que ni patronos ni autoridades, han tenido el debido respeto al compromiso contraído. O sea, el reparto del trabajo.

Y cuando no se respeta un convenio que se ha establecido mutua y oficialmente entre obreros y patronos, el que incurre en la falta es una burla que hace a los que fielmente siguen atentos a lo pactado. Y la burla cuando es causada por una mala intención bien premeditada, provoca fatalmente la lucha y el choque entre el burlado y el burlón. Y el que goza burlándose, fomentando la lucha entre los hombres, es un ser insociable al que hay que alejar de toda relación humana. Esto es lo que se ha hecho y se pretende hacer en Santa Coloma de Queralt.

Hay más todavía. Los patronos alimentan la idea de arrojar fuera del pueblo a unos cuantos compañeros que dignamente siempre se han desvelado por defender los intereses de los trabajadores, para así poder cometer más libremente toda clase de fechorías y atropellos. Pero el pueblo vela, está alerta, para que ese plan criminal de la burguesía y gente reaccionaria, no se realice. Si alguien ha de marchar del pueblo, no serán los que trabajan, los que sudan, los que tienen un modesto hogar que, faltándoles lo más elemental para poder vivir relativamente, les sobra honradez y dignidad para repartirla a aquellos que sólo poseen dinero, vanidad y soberbia.

Quien ha de marcharse de Santa Coloma de Queralt, contra quien ha de dirigirse el desprecio más absoluto, es

Juan Tomás Just. El cacique de ayer en tiempos de la monarquía odiosa y tirana y el reclutador de hoy, en República, de monárquicos, juventudes fascistas, para atacar el régimen de pequeñas libertades que disfrutamos.

Juan Tomás Just es el hombre que más se ha enriquecido usurpando al pueblo. Lo ha usurpado con la explotación del trabajo y con las balanzas detrás del mostrador. Y el que ha amasado una fortuna con la miseria y las necesidades del pueblo, es el único que debería marcharse por extranjero. Y además, porque es el responsable directo del conflicto.

Y decimos que es el responsable directo, porque Juan Tomás Just, antes y durante el conflicto, tenía en su casa a DIEZ albañiles, SEIS PEONES y TRES aprendices. ¿Sabéis cuántos tiene ahora? Ninguno. Y por más desfachatez, él, que hacía varios años que no trabajaba, que no había cogido una herramienta de trabajo, ahora, juntamente con un hermano suyo, su hijo y un sobrino que vino a pasar las vacaciones, y que las está pasando haciendo de peón de albañil, se «desgañitan» trabajando. ¿Y no sabéis por qué? Pues sencillamente, porque el tal Juan Tomás Just, quiere guerra, y como que la quiere, la provoca. ¿Qué hacer, pues, ante esa grosera provocación? Lo primero, unirse, agruparse y concertar una acción bien clara y decidida para el ataque y la defensa.

También queremos dar a conocer a la opinión pública, a los lacayos de los patronos.

Fué en vano el grito de concordia que lanzamos en la Asamblea anteriormente aludida. Los Ramón Llorens (a) Lens, Francisco Trull, Antonio Riba Ferré, José Gual Castells, José Trull y Joaquín Segura son los perros y los traidores de los trabajadores de Santa Coloma. Son los esquirols de la causa que defienden los albañiles y peones y los esclavos que lamen la mano del señor que les azota. Y entre ellos, el «Lens», concejal republicano independiente, ha vuelto por los fueros de su pasado cuando hacía de histrión a cierto personaje de la nobleza. Solamente que ahora lo hace por personas que se llaman republicanas. La humillación no es tan grande (?).

Pueblo, desprecíalos, apártate de ellos, que despreciándoles y alejándote de su contacto, evitarás el contagio de su alma canina. Unete a la causa de los albañiles y peones que son tus hermanos de explotación. Uniéndote a ellos, te unes a tu propia causa.

Todos en pie para luchar contra los enemigos seculares y contra los que han renegado de su clase.

No queráis contribuir al enriquecimiento del que cierra las puertas de vuestro trabajo.

Apartaos del cacique y de sus servidores y no distraigáis la mirada en la Sociedad Recreativa «L'Estrellas», porque en esta sociedad se conspira contra las libertades actuales y se fomenta la creación del fascismo. En este local es donde el señor Alcalde, juntamente con Tomás Just y jóvenes de escapolarios y sandalias, se reúnen todos los días para vencer el Sindicato hoy, pero mañana se levantarán llevando bien inhiestado el santo crucifijo y en nombre de Dios, Patria y Rey, atacarán a todo lo que represente libertad y democracia.

Por el Comité Regional de Sindicatos de la Oposición de Cataluña: M. Mascarell, Secretario general.

Tip. Cosmos.—Urgell, 42. Teléf. 30057.—Barcelona

El Sindicato Unico de Trabajadores de Santa Coloma de Queralt a la opinión pública en general y a la clase trabajadora en particular

Trabajadores, ciudadanos, el Sindicato Unico de Santa Coloma de Queralt, se ha creído en el deber de lanzar a la publicidad la presente HOJA CONVOCATORIA, para exponer, aunque de una manera breve y en líneas generales, el conflicto que están sosteniendo hace ONCE DIAS nuestros compañeros de la Sección de Albañiles y Peones.

Lo hemos creído un deber, repetimos, para que todos los que mal viven del fruto de su trabajo, como así también a toda la opinión democrata y liberal del pueblo, sepan, si mañana llegara el caso, levantarse bien unidos y compactos a acusar firme y resueltamente como a juez supremo, a los responsables de haber creado días de dolor y miseria a varios de los hogares de la población.

Hablamos dirigiéndonos a todos los trabajadores y ciudadanos sin distinción de ideas políticas, ni sociales, porque la demanda, motivo del conflicto, es esencialmente de carácter humano. Es decir, que nuestra demanda no roza los intereses políticos y económicos de los patronos. Y lo que prueba que esta afirmación es realmente verídica, es que los señores patronos, conjuntamente con la primera autoridad local, el señor alcalde, llegaron a confirmarlo en una de las varias entrevistas que hemos celebrado para buscar la fórmula que solucionara armoniosamente el conflicto. Y bien; si reconocieron y reconocen aún la petición como justa y humana, ¿por qué razón los señores patronos se niegan a concedérmola? ¿Por la razón de su soberbia y obligar a que se opere un cambio en la vida tranquila del pueblo de Santa Coloma de Queralt del que todos tendremos que lamentarnos?

Si los patronos alimentan esta insana idea de hacernos vivir momentos de zozobra y angustia presenciando con placer desde sus casas los disturbios y los estados de violencia de los cuales nadie más que ellos serían los verdaderos responsables, nosotros declaramos que somos los primeros en velar para que eso no ocurra. Pero si a pesar de nuestra voluntad e interés en evitarlo se nos obligase a ello, lo aceptaríamos como una fatalidad. Y como cosa fatal, obraríamos en consecuencia.

El motivo del conflicto ha sido la crisis de trabajo que se deja sentir dentro la Sección de Albañiles y Peones. Lo que obliga a que unos huelguen forzosamente y los otros, los más afortunados, trabajen sin interrupción. Los compañeros del Sindicato Unico re-

unidos en Reunión General, discuten el caso, y dándose cuenta que esto significaba una verdadera anomalía, acordaron repartirse el trabajo con el fin de establecer prácticamente aquella máxima de «todos para uno, uno para todos». Es este acuerdo llevado a la aprobación de los señores patronos, el que ha obligado, ante la negativa infundada de dichos señores, el que haya actualmente en Santa Coloma de Queralt el conflicto de la Sección de Peones y Albañiles. Nosotros, con toda sinceridad, decimos que no nos ha sorprendido mucho; pues recordamos perfectamente la misma negativa que se nos dió el año pasado, cuando por primera vez intentamos llevar con esa solución un poco de alegría a los hogares de nuestros compañeros que se hallaban sin trabajo. Son los mismos de ayer los que niegan hoy la justa petición del Sindicato. Pero también decimos con la no menos sinceridad, que no creíamos que después de haber transcurrido un año, de haber luchado en la calle el pueblo de Santa Coloma de Queralt para que triunfaran los hombres que se llamaban representantes de la democracia, de la libertad, de las masas populares y del régimen republicano, que éstos, una vez encumbrados en los altos cargos de mando, cercenaran declaradamente las pequeñas reivindicaciones de la clase trabajadora.

Esta es la verdad abreviada y sintética de las causas del conflicto. Pero para hacer un detallado informe de todo el proceso, se os invita a todos los trabajadores y al pueblo en general, a la

ASAMBLEA MAGNA

que se celebrará el miércoles, día 18, a las nueve y media de la noche, en el local de la Cooperativa, para tratar el siguiente y único punto del

ORDEN DEL DIA :

Dar cuenta del origen y desarrollo del conflicto.

¡Trabajadores, pueblo de Santa Coloma!, esperando que una vez más haréis acto de presencia en la Asamblea, por interés y la causa de vuestros hermanos que es la propia vuestra, os saludamos, por la unión de todos los explotados y por sus reivindicaciones de clase.

Por el Sindicato Unico de Trabajadores

LA JUNTA CENTRAL
El Presidente, J. Rosell

Entusiasm Sr.

El Ram de Continuis, Secció Paletes i Manobres del Sindacat Unió de Treballadors d'aquesta Vila, Basa les característiques al·lucinatòries que de dos anys en aquesta part ha presentat per el parvos problema del altre part en aquesta localitat, el Ram de la Continuis, en miras d'uns sentiments humanitaris ha per la justícia iniciativa d'actuar per tal que problema a fi i efecte d' que els companys que es troben amargats d'aquest fantasma, que s'imposa en acabar la tranquil·litat i la pau d' les llars, no sigui una realitat al nostre poble. Seguint els impulsos de fraternitat que sent i nostra organització, han per l' acord unànime, de anar al paper global de treball entre paletes i manobres, manes que han adoptat davant de vots abans que s'an comen en alguns companys de dita Secció, alguns que si no poden tallarlos a temps tot obien que senti un ideal que no sigui del part dels capitalistes i de la part recessionaria d'aquest poble es troben en la difícil situació que si no volen claudicar tindran d'emigrar a altres terres més comprensives que la nostra. Aquest es don el pensament que han decidit fer per que anem a emprendre, segons tots nosaltres que els bons sentiments davant la crítica situació d' que ens troben s'han imposat.

Item, enviat una circular als patrons paletes d'aquesta pecora reflexionem de la grandia dell' obra que anem a realitzar, en cas de que els patrons ens requiren a acceptar tan justes expressions amb la demanda reglamentaria que els i em per aquesta Secció te acordat anar a l' vaga el proper dia 9 de Juliol del any en curs.

Severei don el present a opit de vaga per el proper dia 9 de Juliol del any en curs.

Bases que ens enviat als patrons

- 1ª Els els patrons aniran obligats a cercar en aquest final a unar, els paletes i peons que necessiten
- 2ª El repartir del Poble i anir per començant de paletes com de peons els quals aniran per tants col·lectius de la Vila que tindrà aquesta Secció
- 3ª Cada palete podrà prendre cap obra que no sigui de propietat dels patrons
- 4ª Els els paletes i peons aniran obligats a acceptar les bases establertes per la Secció
- 5ª En aquesta Secció i altres dues dies de peons efectius i temporals, els que aniran primer en dita col·lectiu per un de efectius i si en faltan altres aniran els temporals, cap palete podrà fer de peo març i haurà peons pelets a la Secció, a els propietaris de les cases que establi en els permisos per de peons
- 6ª La jornada serà de 48 hores, remanent repetides en dies de 9 hores després el peon del jornal serà d' 1/2 de la realitat que rebrà i temps a casa d' un peon un metre d' gualt 1/2 de la realitat per el 1/2 de semana i haurà el gualt 1/2, no obstant per el 1/2 de semana i temps de peon un metre d' gualt 1/2 de la realitat per un amb la jornada de 9 hores per de palets
- 7ª Els peons de 14 a 16 anys en la realitat cobriran 4/5 de la realitat toman a casa i haurà el gualt 1/2 i si un tota la semana per i els per el gualt 1/2 de la realitat per un peon del 16 anys a casa en la realitat cobriran 6/5 de la realitat toman a casa i haurà el gualt 1/2 de la realitat per un peon i els per el gualt 1/2 de la realitat per un amb la jornada de 9 hores
- 8ª Els peons de 14 a 16 anys en la realitat cobriran 4/5 de la realitat toman a casa i haurà el gualt 1/2 de la realitat per un peon i els per el gualt 1/2 de la realitat per un amb la jornada de 9 hores
- 9ª Els peons de 14 a 16 anys en la realitat cobriran 4/5 de la realitat toman a casa i haurà el gualt 1/2 de la realitat per un peon i els per el gualt 1/2 de la realitat per un amb la jornada de 9 hores

L' que començ a l' Entusiasm per del seu efectes

Sta Polona de Queralt 24-6-1924

El president

José Ruiz Jover

El secretari

Francisco Rovell

Entusiasm Sr. Alcalde

ALS VEÏNS DE STA. COLOMA

Devant del perill de passar per culpables, si sempre i sempre callessim, parlàrem una sola vegada dels fets que motivaren el paro de la fàbrica dels senyors J. Ferrer i Fill. Parlàrem per a fondrer per complert tots els dubtes i males interpretacions que han nascut a causa de lo molt falsejada que ha sigut la vritat.

Degut a la escassés de treball per a els telers estrets (per més que en aquella fetxa va dir-se lo contrari) va interrompre-s la bona marxa de la fàbrica, fent-se precis fer alguns paros en fraccions en alguna secció de la mateixa; també succeeix una cosa semblant en les altres fàbriques d'aquest mateix poble.

Després, a causa de no ésser possible fabricar en els telers amples un dels articles que's fan anomenat "Patón Sidney", per los molts inconvenients que va haver-hi per part de les obreres de totes les seccions, se va veurer precisada la casa a fer teixir dit article en altre lloc ont lo teixiren sense cap reparo.

Empró, l'ésser la venta de dit article bastant alta i faltant allí ont el teixiren telers amples (que sobraven aquí) la casa, per a sortir airosa dels compromisos contrets i per a fugir d'anulacions de pedido —que son sempre perjudicials— va determinar treure de la fàbrica d'aquesta població quatre telers sobrants que hi tenia, procurant avans posar, en marxa altres tants de nous que estaven instal·lats en un'altra sala i amb el fi de colocalar avans el personal, doncs els telers que's pensava treure es prestaven molt més al traslado per estar colocalats a prop la porta.

Mentres es feien els mentats preparatius, la Junta de la Societat anomenada *La Unión Fabril*, va tenir per convenient entregar al Sr. Encarregat de la fàbrica, per mediació d'un individu de la mateixa, el document que a continuació copiem.

"Sr. Director de la casa de los Sres. J. Ferrer e Hijo:

"La Junta de esta Sociedad, cumpliendo con uno de los objetos de su constitución, expone a V. lo siguiente:

"En vista de los perjuicios que ocasiona el paro de fracciones de día a los trabajadores de su fábrica, la Junta suplica a V. que sea repartido el trabajo por días enteros en todas las secciones.

"Esperamos de V. tendrá la atención de comunicarnos la conformidad de lo expuesto y al mismo tiempo indicarnos los días de trabajo que V. pueda dar, cuya respuesta pasará a recoger el dador de la presente, el día 11 del corriente a las cinco de la tarde.

"NOTA.- Circulando rumores, que merecen confianza, de que tienen el propósito de trasladar algunos de sus telares de la localidad y cambio de personal en los restantes, se les advierte a Vds. que, caso de realizarse, la Junta obrará en consecuencia.

"Santa Coloma de Queralt, 7 Mayo de 1918."

Enterat el Sr. Representant de la casa J. Ferrer i Fill del avans copiat document, va enviar-lo seguidament als seus principals per a que se n'enteressin i donessin amb promptitut la contesta, a fi de poguer-la entregar en el dia i hora senyalats.

Mentres tant, les ordres donades referents al traslado dels telers s'anaven cumplint, i, al dia següent a la presentació del citat document i en el moment de començar a desmontar dits telers, la mentada Junta ordenà el paro acte seguit, sens esperar els pocs dies que faltaven per a donar la contesta a la seva presentada comunicació.

Amb tot lo manifestat creiem que queda de sobres probat, justificat i demostrat que'l paro va ésser perque la casa J. Ferrer i Fill va tenir a be trasladar els indicats telers a un altre lloc ont li convenien més.

Els qui donem al públic aquestes notes, despullats de pretencions de tota mena, preguntem:

¿Es un dret legal que tots vosaltres pogueu fer de lo vostre lo que bé vos sembli, sens que aquesta Junta tingui dret a dictar-vos ordres perjudicials a vostres interessos? Sí, i mil vegades sí.

Doncs es aquesta Junta la que per volguer usurpar un dret, que ja sab ella que no li perteneixia, va fer deixar el treball a més de 170 persones inconscients, perjudicant-les moltíssim en els seus propis interessos, portant al mateix temps el malestar en aquest poble, emboirant la qüestió amb falsetats i calúmnies que sols van dretes al seu ben estudiat fi.

Aquesta es la Junta que si li reclameu el vostre dret, en fa cas omís i en lloc d'ell se n'ha fet un de propi ple d'insults i amenaces contra els obrers que van a defençar el pa que ja de les dents els hi va pendrer anteriorment.

Sí, sí: aquesta es la Junta que aguantant-se sobre'l debil pedestal d'uns quants emblemes que s'ha fet a motílo i conveniència propis, vol imposar-se en tot abusant de la benevolencia de les autoritats per a induir a les dones i canalla a que donguin crits molestos per a les persones que, veient tals enganys, volen acudir al treball en defença de les seves necessitats.

Aquesta es també la Junta que, perque les víctimes dels escandols i amenaces demanen apoio a les autoritats, buscant la seva legal defença, publica per tot arreu que se la vol atropellar sols per haver fet parar la fàbrica perque's volia privar als obrers del 20 per 100 de que disfrutaven. Es una completa falsetat tot lo que diu, per quant justifica ella mateixa lo contrari en el document presentat.

I, per acabar: ja sab tot el poble els consells que ha donat desde la seva tribuna, els quins son molt poc edificants puig que no ha respectat res de tot lo que es noble i amb el nom de llibertat ha intentat lligar amb groixudes cadenes d'absolutisme la llibertat del treball.

Per aquests fets indicats, els quals son vritat tots ells, com a tot'hora i a llum clara's pot demostrar, es trova pertorbada la pau d'aquesta vila; per lo que tota persona de noble conciencia creiem nosaltres en té de protestar.

Santa Coloma de Queralt, Novembre de 1918.

Un grupo de d'adictes a la casa - J. Ferrer i Fill

A los obreros de la Unión Fabril y al público en general

Ciudadanos de Santa Coloma:

Parece haber salido un grupo edictor a la casa J. Ferrer e hijo para poner en claro lo que motivó la huelga de dicha casa y que no sea más falseada la verdad. Se podría dar más fé en ese grupo si tuviese más seriedad y más decencia, porqué a no estar faltado de esto habrían estampado su firma debajo de aquella hoja.

Pero vamos a contestar aquella y hablar de los motivos de la huelga.

El motivo de esta huelga por primera parte fué por la falta de seriedad del Jefe de este grupo porqué cuando solucionamos la otra con los demás patronos y esta casa, estuvimos invitados por el Sr. Alcalde para firmar el acta de convenio, y al mismo tiempo recomendar a las dos partes un buen respeto y como si no hubiere pasado nada, lo que contestamos tanto patronos como obreros que por nuestra parte todo como antes pero el Jefe de grupo no contestó nada en este asunto, lo único que hizo una demostración de rebeldía y no fué equivocada. Entramos en el trabajo, y el Jefe del grupo empieza a estudiar planes y maniobras para emprender la batalla y dice; maneras de acabar con la Sociedad es estudiar un plan para echar la Junta a la calle, no les dará nadie colocación, tendrán que emigrar, la Sociedad sin dirección y la Sociedad disuelta; no tardamos en notar una insubordinación que salía del despacho y en pruebas de esto un individuo del mismo grupo lo declaró que así era, de manera que insubordinada la dirección insubordinada toda la fábrica.

En cuanto a la escasez del trabajo de los telares estrechos mienta a sabiendas los del grupo, que es un buen tigo el Sr. Alcalde de que le hicimos verbalmente una denuncia caracterizada en el mismo fin, y envió a buscar el director y este le dijo que era debido a que se cambiaba la temporada y al mismo tiempo por tener necesidad de pasar muchos peines y lizos pero que ya estaba terminado y que procuraría a que no sucediera esto; dicha queja se conoció una semana y nada más, volviendo a principiar la tarea en igual forma.

Tampoco era esto preciso a que tuviera que parar fracciones de día de su fábrica porqué no le exigimos trabajo por todos los días más que por los que tuviera, siendo así cuando se trabajaba dentro la normalidad, trabajábamos todas las secciones todos los días de la semana y de la misma manera se podía trabajar los días que le hubiese convenido todos juntos.

Referente a los telares anchos es otra falsedad que en uno de sus artículos pusieron las obreras reparos ni inconvenientes en ninguno, pues no podrá demostrar el Jefe del grupo ninguna reclamación para no fabricarle ninguno de sus artículos de la casa; también es falso que sacaran los telares para fabricar géneros por la misma, primero es que decían que los habían vendido y nosotros nos pusimos en busca de dichos telares, y a los dos meses los encontraron en Sabadell no colocados en ninguna fábrica según carta que poseemos.

En cuanto a la colocación del personal de los que había sobrantes en otra sala, se procuró colocar a dos mujeres que había en aquella sección, siendo otros telares los que sacaron después y en prueba de que había mala intención que una de las dos mujeres se negó a pasar a los otros telares amenazándola que le pasaría algo malo si no obedecía las instrucciones que le habían dado, esto indica que los que quedábamos allí nos había de suceder algo grave.

Referente al haber abandonado el trabajo antes del día 11, no faltamos ni un ápice a nuestro comunicado, que le decíamos que si antes del mencionado día desmontaba los telares la Junta obraría en consecuencia.

Así como se ha prestado a dar satisfacciones falsas al público hubiese llamado antes de demostrar ninguno a la Junta y darle alguna satisfacción porqué se tramitara aquella operación (ya que nosotros estábamos en el secreto de que era a condición provocativa), tal vez las cosas no habrían tomado el cariz que en la actualidad han tomado, pero como fué con el propósito de provocar que así lo declaró otro del grupo que la huelga había sido provocada por la casa, por eso no pudieron llamarse antes de desmontar ningún telar.

En cuanto a oponernos de hacer de lo suyo lo que se quiere, no y mil veces no. Lo único que hacemos es impedir provocaciones perjudiciales a los obreros, y si no se puede, el dueño de lo que se trata se queda con su derecho y nosotros con el nuestro.

Esta Junta, que este Jefe de grupo dice usurpó un derecho que no tenía, ya sabe él que es totalmente falso, porqué velando como su deber es velar le hizo abortar su premeditado plan de venganza y destrucción de la Sociedad recién nacida.

La prueba que los obreros se dieron exacta cuenta de lo que se trataba, está en los innumerables atropellos que de parte de la dirección salían, y el que solo bastó la más pequeña indicación para que unánimemente abandonaran el trabajo: que conste que el malestar del pueblo toda persona conciente y sensata vé que solo estriba en su persona; sea una vez recto y conciente recogiendo las impresiones de la mayoría de los vecinos de esta noble y pacífica villa (tomando por modelo al ex-emperador Kaiser) y la tranquilidad volverá a renacer y no se darán espectáculos como los que a diario se provocan.

Este Jefe de grupo que está poniendo en precio la conducta y la dignidad de los individuos de la Junta hijos todos de Sta. Coloma, y cumpliendo nuestros deberes como a tales, viene este Jefe de grupo que hasta ahora ignorábamos su conducta y nos la da a conocer con sus planes y maniobras, confiando con los miles del Sr. Ferrer y su poca delicadeza, siendo el verdadero culpable de que estén sin trabajo 170 obreros seis meses y medio.

De los últimos párrafos de aquella hoja llena de insultos a la Junta de la Unión Fabril, la misma hace caso omiso de ellos, toda vez que quién los dirige no se firma demostrando así su poca cultura y caballerosidad: si quieren que nos dignemos rebajarnos por última vez a contestarles ya saben a que han de atenerse, que firmen, que así lo hacen los hombres.

Para terminar le diremos a este Jefe de grupo, que no abusamos de la benevolencia de las autoridades, ya sabe él quién abusa y molesta, pruebas al canto.

Los consejos que damos han sido siempre de cordura y sensatez, y los suyos de provocación; jamás intentaremos atar con cadenas la libertad del obrero, quien intenta esto es el Jefe del grupo que quiere hacernos trabajar como en el siglo 19 con la puerta cerrada y los cristales sucios, dándonos como pago promesas incumplidas.

Por estos hechos indicados podrá el pueblo de Sta. Coloma juzgar quien es el verdadero culpable de tener perturbada la paz de esta Villa.

Y todo obrero noble y conciente seguirá la senda por nosotros trazada.

¡VIVA LA UNIÓN! ¡VIVA LA HUELGA!

EL COMITÉ: Hermenegildo Bartolí.—José Riba.—Salvador Ramón.—Magín Ramón.

Santa Coloma de Queralt, Noviembre de 1918.

IMP. RECASENS —MONTBLANCH.

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

Camilo Foix Franquesa

Fábrica de Tejidos de
Lana Algodón y Mezcla

Santa Coloma de Queralt 17 de Julio de 1947

HNOS DE EUSEBIO FERRER

FÁBRICA DE TEJIDOS
DE LANA Y ALGODÓN

SANTA COLOMA DE QUERALT, 17 de Julio de 1947
(TARRAGONA)

C/c. Banco de España - Barcelona
Vizcaya - Barcelona
Español de Crédito - Esto
Hispano Colonial - Esto

TELÉFONOS:
Particular 51
Fábrica 3

FÁBRICA DE TEJIDOS
DE
LANA Y ALGODÓN

TELEFONOS | FÁBRICA 46-R
PARTICULAR 46-X

Joaquín Lavila y Domingo
Santa Coloma de Queralt
(Tarragona)

C (BANCO COMERCIAL DE BARCELONA - AGENCIA STA. COLOMA
BANCO ESPAÑOL DE CRÉDITO
BANCO HISPANO COLONIAL

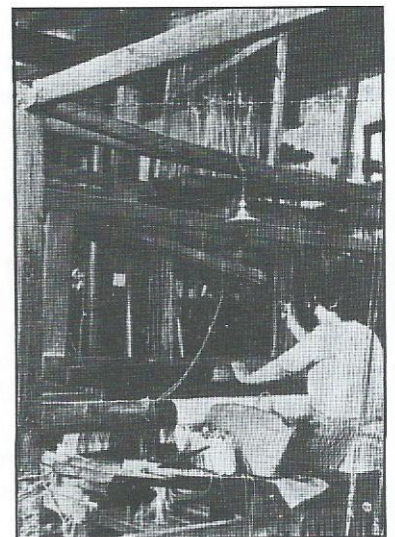
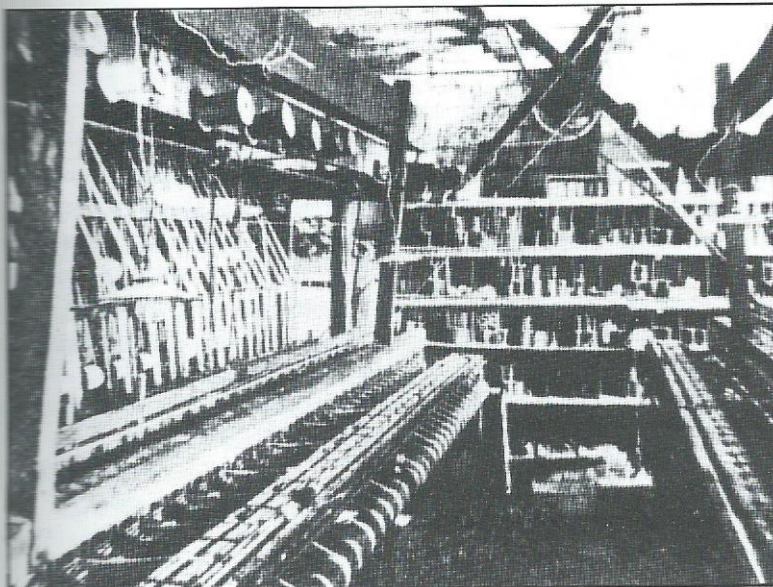
FERRER Hnos.

FÁBRICA DE HILADOS Y TEJIDOS
ALGODÓN Y RAYÓN

TELÉFONO
Núm 22

Santa Coloma de Queralt
(TARRAGONA)

C. EN BARCELONA:
Banco de España
Banco de Bilbao
Banco Hispano Americano
The Anglo-South American Bank Ltd.
EN STA COLOMA DE QUERALT:
Banco Español de Crédito
Banco Hispano Colonial

Diferents logotips de fàbriques i detalls de l'interior de la fàbrica de Ferrer Germans

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

CENS VILA DE SANTA COLOMA DE QUERALT

<i>Any</i>	<i>Habitants</i>	<i>Veïns</i>	<i>Homes</i>	<i>Dones</i>
1.789	1.892			
1.819				
1.830	1.854	311		
1.834 ⁽²⁹⁾	1.946			
1.840	1.934			
1.845	1.789		894	1.040
1.847	1.986		926	1.060
1.848	1.942		902	1.040
1.849	1.914		893	1.021
1.850	1.934		894	1.040
1.851	1.884		891	993
1.853	1.917	389	929	988
1.854	1.909	387	936	973
1.855	1.837	386	913	924
1.856	1.835	386		
1.859	2.357			
1.860	2.296			
1.864	2.408	465	.	
1.877 ⁽³⁰⁾	1.809			
1.887	1.771		865	872
1.893	2.046			
1.900	2.431		1.175	1.256

MUNICIPI DE STA. COLOMA DE QUERALT

<i>Any</i>	<i>Habitants</i>	<i>Veïns</i>
1.856		530
1.857	2.740	531
1.859	2.735	538
1.860	2.708	534
1.863	2.708	534
1.864		534
1.877	2.776	
1.883	2.796	
1.887	2.738	
1.893	2.738	
1.897	2.773	
1.900	2.886	
1.910	3.087	
1.920	3.224	
1.926	3.426	
1.930	3.474	

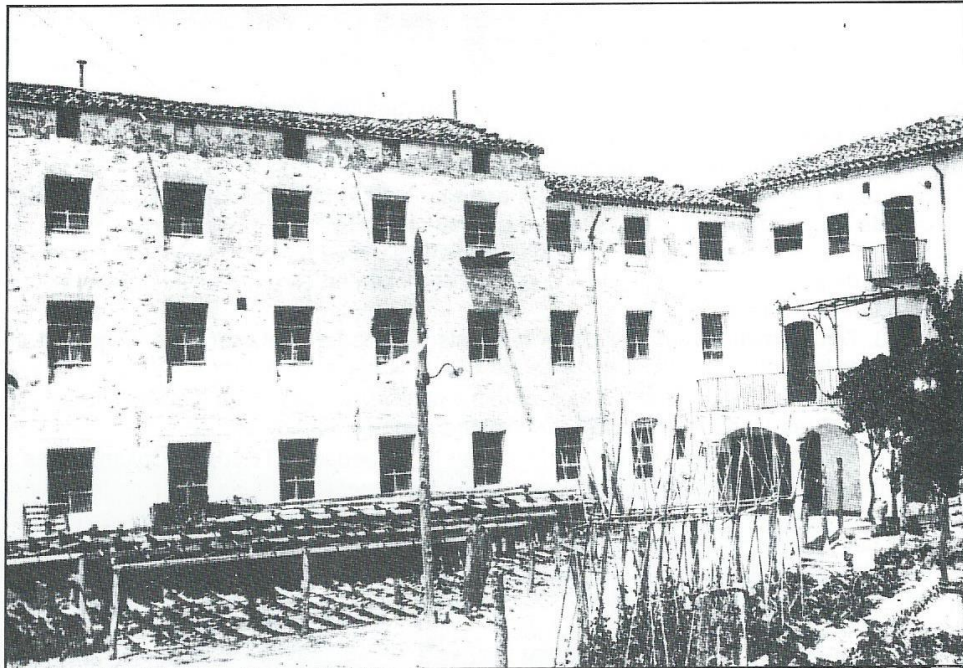
OFICIS

<i>Anys</i>	<i>1.890</i>	<i>1.892</i>	<i>1.894</i>	<i>1.898</i>	<i>1.900</i>
Pagesos	432	459	465	514	526
Teixidors	111	118	104	79	75

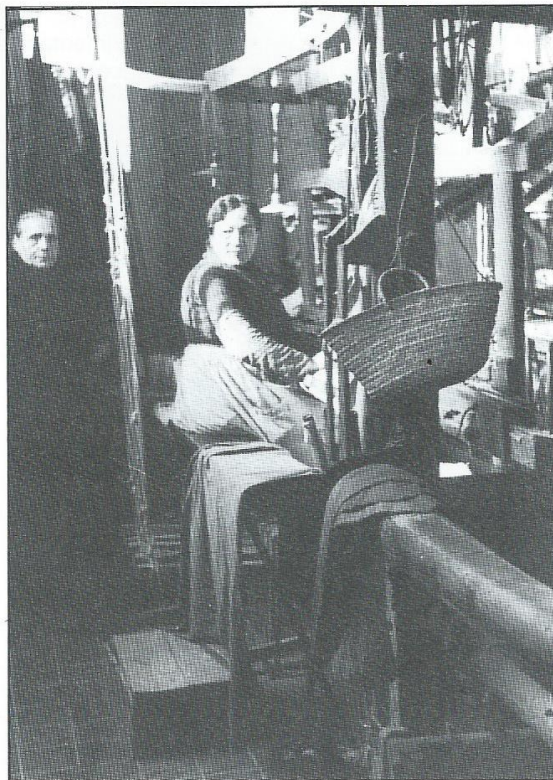
ANALFABETISME

<i>Anys</i>	<i>1.890</i>	<i>1.892</i>	<i>1.894</i>	<i>1.898</i>	<i>1.900</i>
Pagesos	239	251	274	349	349
Teixidors	35	39	23	18	18

Vistos aquests antecedents ens situem de ple a l'any 1891 i a la 1a. vaga que es coneix a Sta. Coloma de Queralt. En aquell temps era batlle en Ramon Pomès Lamic, i eren 6 les fàbriques que funcionaven.

Fàbrica de l'Hort del Fèlix

Treballadores de Cal Domingo

Treballador de Cal Domingo

Etiqueta "Hort del Fèlix"

1901-1905

Canals Ferrer i Cia: 7 telers a mà de 10,45 ample i 45 telers normals.

Josep Cortadelles Roset: 15 telers a vapor.

Ferrer i Cia: 4 telers a vapor.

Germans Breu Domingo: 10 telers a mà. (Raval de Jesús)

Mateu Miquel Freixes: 1 telers a mà. (C. del Mig 20)

⁽¹⁹⁾ **Magí Domingo Foix:** 6 telers a mà. (Raval de Sta. Coloma 12)

1906-1908

⁽²⁰⁾ **J. Ferrer i fill:** 7 telers a mà de 10,45 ample, 45 telers normals a mà, altres 2 telers a mà diferent sistema i 4 a vapor.

Josep Cortadelles Roset: 15 telers a vapor. (Raval de Cervera 7)

Ferrer i Cia: 4 telers a vapor.

Domingo Germans: 10 telers a mà.

Mateu Miquel Freixas: 1 teler a mà.

ALTRES FABRICANTS

Marià Lamic: de curtits, 1853. (Raval de Cervera)

Jacint Lavila: de tints, 1879.

Treballadores Fàbrica Domingo

1876-1880

- ⁽¹³⁾ **Josep Ferrer Mimó:** 4 telers a mà.
- Anton Arnabat:** 7 telers a mà.
- Marià Miquel Segura:** 2 telers a mà.
- Brufau i Cia:** 8 telers a mà.
- Pelegrí Cortadelles:** 5 telers a mà.
- Joan Ferrer Palau:** 2 telers a mà.
- Josep Domingo Mañé:** 2 telers a mà.

1881-1886

- Josep Ferrer Mimó:** 8 telers de llançadora.
- Anton Arnabat:** 8 telers de llançadora.
- Brufau i Cia:** 8 telers de llançadora.
- Joan Ferrer Palau:** 8 telers de llançadora.
- Pelegrí Cortadelles:** 5 telers a vapor.
- Josep Domingo Mañé:** 2 telers a vapor.
- ⁽¹⁴⁾ **Ramon Esteve:** 4 tel. de llançadora.
- ⁽¹⁵⁾ **Jaume Companys:** 4 tel. de llançadora.

1887-1892

- Pelegrí Cortadelles:** 5 tel. a vapor.
- Ramon Arnabat:** 8 tel. de llançadora.
- Jaume Companys:** 4 tel. de llançadora.
- Josep Domingo Mañé:** 4 tel. de llançadora.
- Josep Ferrer Mimó:** 8 tel. de llançadora. (Plaça de St. Vicenç)
- Joan Ferrer Palau:** 8 tel. de llançadora.

Març de 1893

- Josep Cortadelles Roset:** 5 tel. a vapor.
- Joan Ferrer Palau:** 2 tel. a vapor.
- Ramon Arnabat Gassó:** 8 tel. de llançadora a mà. (Raval de Sta. Coloma 31)
- Jaume Companys Massó:** 4 tel. de llançadora a mà.
- Josep Domingo Mañé:** 6 tel. de llançadora a mà.
- Canals Ferrer i Cia:** 8 tel. de llançadora a mà.
- Josep Ferrer Palau:** 8 tel. de llançadora a mà.

Juny 1893-1898

- Canals Ferrer i Cia:** 30 tel. a mà de 10,45 ample, altres 45 tel. a mà. (C. St. Roc)
- ⁽¹⁶⁾ **Ramon Arnabat Gassó:** 30 tel. a mà de 10,45 ample, altres 45 tel. a mà.
- Joan Ferrer Palau:** 20 tel. a mà. (C. Forn de Baix)
- Josep Domingo Mañé:** 6 tel. a mà. (Raval de Sta. Coloma 12)
- Mateo Miquel Freixes:** 1 tel. a mà.
- Josep Cortadelles Roset:** 15 tel. de vapor.
- ⁽¹⁷⁾ **Josep Castells Solé:** 1 tel. de vapor. (C. Major 17)

1889-1900

- Canals Ferrer i Cia:** 7 tel. a mà de 10,45 i altres 45 normals.
- Germ. Breu Domingo:** 10 tel. a mà
- Magí Domingo Foix:** 6 tel. a mà.
- Mateo Miquel Freixes:** 1 tel. a mà.
- Josep Cortadelles Roset:** 15 tel. a vapor.
- Joan Ferrer Palau:** 12 tel. a vapor.
- ⁽¹⁸⁾ **Josep Castells Solé:** 1 tel. a vapor.

LA INDÚSTRIA TÈXTIL 1851-1908

1851-1852

Pelegrí Cortadellas: 1 carda, 600 fusos i 4 telers mecànics. (Raval de Cervera)
Mateu Asbert: 3 telers de cotó, 2 cardes i 200 fusos. (Plaça Major)
Jaume Breu: (2 idem. més de vara)
Antonio Mercader: 2 cardes, 400 fusos i 2 telers. (Raval dels Capellans)
Marià Miquel: 2 cardes, 200 fusos i 2 telers. (C. Major)

1853-1857

Pelegrí Cortadellas: 2 cardes, 200 fusos mecànics i 300 a mà.
Antonio Mercader: (igual a l'anterior).
Mateu Asbert: 1 carda, 100 fusos mecànics, 100 a mà.
Marià Miquel: 1 carda amb cavalleries i 200 fussions a mà.
⁽⁹⁾ **Josep Soler:** (igual a l'anterior). (Raval dels Capellans)

1858	Homes	Dones	Nens	Total
Pelegrí Cortadellas	5	14	8	27
Mateu Asbert		3	1	4
Josep Riba	2	6	3	11
Josep Ferrer	2	4	1	7
Josep Plana	5	4	3	12
	14	31	16	61

1859-1860

Pelegrí Cortadellas: 2 cardes, 500 fusos, 2 telers vapor.
Antoni Bosc: 6 telers a mà.
Josep Ferrer: 4 telers a mà.
Antoni Arnabat: 3 telers a mà. (Raval dels Capellans 11)

1861

Pelegrí Cortadellas: 2 cardes, 500 fusos i 5 telers a vapor.
Anton Ma. Bosch: 4 telers a vapor i 10 a mà.
Josep Ferrer: 6 telers a mà.
Antoni Arnabat: 7 telers a mà.

1862

⁽¹⁰⁾ **Anton Ma. Bosch:** 14 telers a vapor, 4 cardes, i 700 fusos.
Josep Ferrer: 6 telers a mà.
Antoni Arnabat: 7 telers a mà.

1863-1867

Josep Ferrer: 4 telers a mà.
Anton Arnabat: 7 telers a mà.

1868-1875

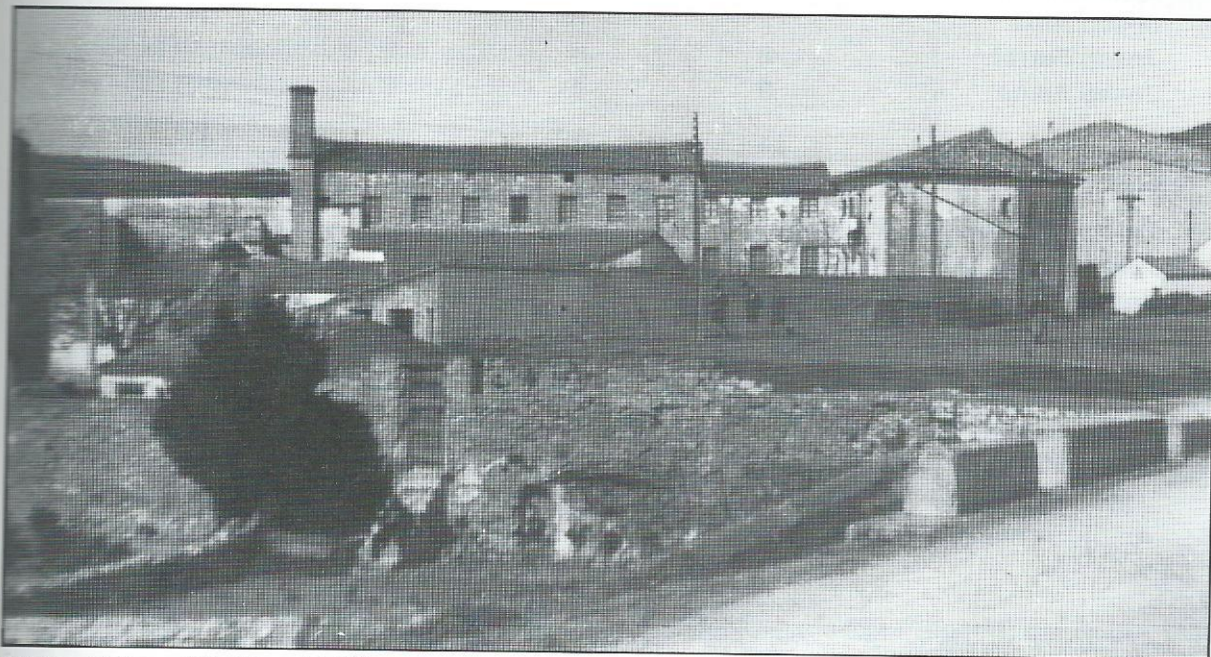
Josep Ferrer Mimó: 4 telers a mà. (C. St. Roc)
Anton Arnabat: 7 telers a mà.
Marià Miquel Segura: 2 telers a mà.

⁽¹¹⁾ **Pelegrí Cortadellas:** 1 carda. 120 fusos en cavalleries, i 2 telers a mà.

⁽¹²⁾ **Brufau i Cia.:** 4 telers a mà.

Fàbrica Nova

Fàbrica del Ferrer i Cia "Hort del Fèlix"

No
FÀBRICA DE TEJIDOS
ESPECIALIDAD
EN
LANETAS, REFAJOS, PATENES, RETORT Y SIMILARES

Sta. Coloma de Queralt de _____ de 190.

Sr. D. **Debe:**

à Ferrer y Compañia

pagadero a _____ en oro o plata con exclusion de todo papel moneda creado o por crear aunque fuese de curso forzoso; valor de los siguientes generos que de 8vo y riesgo le hemos remitido

LA INDÚSTRIA TÈXTIL AL SEGLE XIX

Poc he pogut trobar sobre la indústria tèxtil a Sta. Coloma, a la primera meitat del s. XIX. I a partir -com veurem- de 1851, i dintre les contribucions territorials on es troben ressenyades aquestes petites indústries casolanes que al llarg dels anys i en ple segle XX assoleixen una preponderància cabdal⁽¹⁾.

Les cites que veurem a continuació en alguns casos no seran del tot aclaratòries, però estaran si mes no tal com jo les he trobades.

PRIMERES NOTÍCIES ⁽²⁾

Pau Miquel	fabricant de cotó	1809
Marià Mullerat	fabricant de cotó	1810
Josep Miquel	fabricant d'indianes	1831
Pau Rosich	fabricant de cotó	1833
Marià Miquel Briansó	fabricant de cotó	1838
Jaume Tous	fabricant de cotó	1847
Magí Andreu	petit fabricant de cotó	1861
Santiago Miralles Novella	petit fabricant de cotó	1862

CONFRARIA DE TEIXIDORS ANY 1826 ⁽³⁾

A l'any 1826, la Confraria de Teixidors sota l'advocació de Sta. Anna constava de 31 confrarers i 21 fadrins aprenents

LA CRISI COTONERA ⁽⁴⁾

Al gener de 1862, als fabricants de tulats i teixits els comença a afectar la crisi cotonera.

El 28-1-1863 als jornalers teixidors que no tenen treball a causa de la crisi cotonera, se'ls dona feina per posar transitible el camí veïnal de Montblanc a Sta. Coloma.

"SOCIEDAD DE TEJEDORES COLUMBENSES" ⁽⁵⁾

El reglament de la "Sociedad de Tejedores Columbenses" és aprovat el 16 de juny de 1871 i el seu primer president fou en Salvador Guarro i el secretari Josep Adset i Prunera.

Aquesta entitat de caire protector estava relacionada exteriorment amb "Directores de la Regia Española" de Valls. El seu reglament, que consta de 35 articles, fixa la quota de 4 quartos setmanals. En el cas que no puguin treballar tres dels dies de la setmana no estaran obligats a pagar la quota, si no podien treballar o es quedaven sense treball (per motius justificats) se'ls hi abonava a cada setmana 9 pessetes setmanals, etc.⁽⁶⁾

El dia 13 de juliol de 1871, hi havia 31 homes adherits a dita Societat de Teixidors Columbenses.

El dia 5 de setembre de 1881 la "Sociedad de Tejedores a Mano" presenta uns nous estatuts firmats per una comissió interina de la qual en formaven part: Josep Duceran, Pere Ramon, Salvador Miquel, Marcel·li Carol i Francesc Sendra.

Aquests nous estatuts formats de 14 capítols i 52 articles no varien gaire dels de 1871, llevat de la inclusió de les dones, que pagaven la meitat de la quota o sia 4 quartos setmanals i del capítol 11è amb els articles 43, 44, 45 dedicats a les vagues.⁽⁸⁾

LA INDÚSTRIA TÈXTIL AL SEGLE XIX

Poc he pogut trobar sobre la indústria tèxtil a Sta. Coloma, a la primera meitat del segle XIX, a partir -com veurem- de 1851, i dintre les contribucions territorials on es troben res d'aquestes petites indústries casolanes que al llarg dels anys i en ple segle XX assolí una preponderància cabdal⁽¹⁾.

Les cites que veurem a continuació en alguns casos no seran del tot aclaratòries, però si mes no tal com jo les he trobades.

PRIMERES NOTÍCIES ⁽²⁾

Pau Miquel	fabricant de cotó	1809
Marià Mullerat	fabricant de cotó	1810
Josep Miquel	fabricant d'indianes	1831
Pau Rosich	fabricant de cotó	1833
Marià Miquel Briansó	fabricant de cotó	1838
Jaume Tous	fabricant de cotó	1847
Magí Andreu	petit fabricant de cotó	1861
Santiago Miralles Novella	petit fabricant de cotó	1862

CONFRARIA DE TEIXIDORS ANY 1826 ⁽³⁾

A l'any 1826, la Confraria de Teixidors sota l'advocació de Sta. Anna constava de 30 membres i 21 fadrins aprenents

LA CRISI COTONERA ⁽⁴⁾

Al gener de 1862, als fabricants de tulats i teixits els comença a afectar la crisi cotonera

El 28-1-1863 als jornalers teixidors que no tenen treball a causa de la crisi cotonera se'ls va pagar feina per posar transitible el camí veïnal de Montblanc a Sta. Coloma.

"SOCIEDAD DE TEJEDORES COLUMBENSES" ⁽⁵⁾

El reglament de la "Sociedad de Tejedores Columbenses" és aprovat el 16 de juny de 1871 i el seu primer president fou en Salvador Guarro i el secretari Josep Adset i Prunera.

Aquesta entitat de caire protector estava relacionada exteriorment amb "Directores de Tejedores de España" de Valls. El seu reglament, que consta de 35 articles, fixa la quota de 4 quartos setmanals. En el cas que no puguin treballar tres dels dies de la setmana no estaran obligats a pagar si no podien treballar o es quedaven sense treball (per motius justificats) se'ls hi abonava 9 pessetes setmanals, etc.⁽⁶⁾

El dia 13 de juliol de 1871, hi havia 31 homes adherits a dita Societat de Teixidors Columbenses

El dia 5 de setembre de 1881 la "Sociedad de Tejedores a Mano" presenta uns nous estatuts firmats per una comissió interina de la qual en formaven part: Josep Duceran, Pere Ramon Miquel, Marcel·li Carol i Francesc Sendra.

Aquests nous estatuts formats de 14 capítols i 52 articles no varien gaire dels de 1871, però inclouen la inclusió de les dones, que pagaven la meitat de la quota o sia 4 quartos setmanals i 11è. amb els articles 43, 44, 45 dedicats a les vagues.⁽⁸⁾

3.FOTOGRAFIES i DOCUMENTS RECUPERATS DE LES DONES ENTREVISTADES:

VIUDA de JOSE BIOSCA RIERA, S.A.
IGUALADA

PREMIO de CONSTANCIA
Notificación Anual

D. Ma. TERESA SORIGUERA PØIGGENE
acredita en el día de la fecha la cantidad de _____
Ptas. 13.079'22 en concepto del premio de Constancia, que se rige
por las normas aprobadas por la Dirección de la Empresa en 27 de Dici-
embre de 1.961.

Igualada, a treinta y uno de Diciembre de mil
novecientos setenta y tres

Vda. de Jose Biosca Riera, S.A.
Consejero Delegado

Juan Biosca Vall

162

VIUDA DE JOSE BIOSCA RIERA, S. A.
IGUALADA

PREMIO DE CONSTANCIA

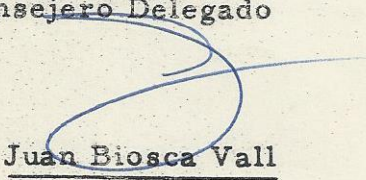
Notificación Anual

D. M^{te} TERESA SORIGUERA PUIGGENE

acredita en el día de la fecha la cantidad de
Ptas. 2.096 en concepto del Premio de
Constancia, que se rige por las normas aprobadas por
la Dirección de la Empresa en 27 de Diciembre de 1.961.

Igualada, a treinta y uno de Diciembre de mil
novecientos setenta.

Vda. de José Biosca Riera, S. A.
Consejero Delegado

Juan Biosca Vall

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

EMPRESA INDUSTRIA TEXTIL AMETILLER, S. A.

Centro de trabajo LA COLOMA DE QUERALT

Liquidación de 29 de Junio a 26 de Julio correspondiente a

D. Mi. Serra Sorqueras Puigjaner Cat.º prof. Reparadora

N.º del Libro de Matrícula 194 N.º del S. O. E. 224554

Base de cotización para Seguridad Social. - Grupo n.º 9 del 1960 Pesetas Pesetas

Decreto 56/1963. - Tarifa aplicable

Base superior de cotización. { Consolidada por artículo primero Decreto 56/1963

{ Mejorada para el Mutualismo Laboral

{ Mejorada para el Seguro de

{ Mejorada para el Seguro de

{ Por pagas extraordinarias de 18 de Julio y de Navidad.. 1050

DEVENGADO POR:

Sueldo o jornal	Pesetas
Aumentos por antigüedad	<u>1005'2</u>
Incentivos	<u>604'4</u>
Horas extraordinarias:	
Número	Importe
Número	Importe

OTROS DEVENGOS:

Navidad 70'4

Navidad 276'8

Plus familiar: Puntos, n.º a ptas. punto.

Subsidio Familiar

Total devengado 1956'8

A DEDUCIR POR:

Impuesto rendimiento trabajo personal	Pesetas
Seguros Sociales por 100..... <u>5'63%</u>	<u>105'</u>
Mutualismo Laboral por 100	
Anticipos.....	

Total a deducir..... 169'5

TOTAL LIQUIDO A PERCIBIR..... 1787'3

de Julio de 1965

Firma del Cajero y sello de la Empresa,

Recibi: (Firma del perceptor.)

N.º 117

Evolució històrica del paper de la dona colomina al segle XX

PACTOS ADICIONALES

(consígnese aquí los especiales que requiera la industria o el caso de que se trate)

PRIMERO.-El productor contratado quedará acogido a los beneficios de Constancia con arreglo a las Normas establecidas por la Empresa el personal de la misma en 27-XII-61 de las cuales se le entregará al aprendiz advirtiéndole de su derecho de formular la designación prevista en el Apartado 8º de dichas Normas.

SEGUNDO.-En tanto se halle vigente este contrato el productor Dña. SCRIGUERA PUIGGENE, no podrá realizar ninguna otra clase de trabajo de patronos o Empresas de cualquier ramo y muy especialmente textil, salvo consentimiento escrito de la Sociedad contratante. La inobservancia de este compromiso constituirá falta muy grave de conformidad del Artº 73 de la Ley de Contrato de Trabajo y del Artº 77 de Régimen Interior de la Empresa.

TERCERO.-Dña. Mª Teresa SCRIGUERA PUIGGENE, inicia con esta fecha para el oficio de Coser a mano, en tanto se lleva a cabo la misma, a las condiciones previstas en el Capítulo II, Sec. 5ª, de la Orden para la Industria Textil.

Certificado de Estudios Primarios Nº 300352, Serie A, expedido en Queralt, en fecha 4 de Julio de 1961.

Igualada Barcelona, ...4... de ...Mayo...
El Empresario, El Productor,
[Firma] *[Firma]*
VIUDA DE JOSE BOSCA RIERA S. A. *[Firma]*
Sello de la Empresa FABRICA DE GENEROS DE PUNTO

VISADO DE LA ENTIDAD SINDICAL

Fue visado por esta Entidad Sindical y registrado n.º 2019, en el folio del libro correspondiente.

V.º B.º
El Jefe del Sindicato,

Barcelona, ...7 JUL 1970... de ...
El Secretario Asesor,

Sello de la Entidad Sindical

[Firma]

[Firma]

ORGANIZACION SINDICAL

BARCELONA

Entidad Sindical:

CONTRATO DE TRABAJO N.º 545409 B

VDA. J. BIOSCA RIERA S.A. entre y Ma Teresa SORIGUERA PUIGGENSE
 nombre de la razón social o empresa nombre y apellidos del productor

En Igualada a 4 de Mayo de 1970 reunidos de una parte (1) JAIME BOSCH PUJOL como (2) Jefe de Personal de la Empresa VDA. J. BIOSCA RIERA S.A., dedicada a (3) Gros. Punto con domicilio social en Igualada, calle de Caridad n.º 60 y carnet sindical n.º 107; y de otra el productor (4) Ma Teresa SORIGUERA PUIGGENSE de nacionalidad española, natural de Sta. Coloma de Queralt provincia de Tarragona nacido en 5 de Abril de 1947, con domicilio en Sta. Coloma de Queralt calle de Mayor n.º 27, piso 3, con carnet sindical n.º y tarjeta de identidad profesional (5) n.º, expedida por el Ministerio de Trabajo a de de , dedicado a la profesión u oficio de que se trata desde hace (6) ; conviene otorgar el presente Contrato de Trabajo con arreglo a las condiciones siguientes y pactos adicionales que en el reverso se hubieren consignado.

1.º El productor Ma Teresa SORIGUERA PUIGGENSE, prestará sus servicios en la Empresa contratante con la profesión de (7) Gros. Punto (Coser M.) inscrito a (8) Fabrica sito en Igualada Caridad 60, percibiendo por ello el salario (9) semanal de 841 pesetas y (10) ocho

2.º La jornada diaria de trabajo será la legal de horas, establecida para esta especialidad, ajustándose las partes contratantes para el trabajo extraordinario y retribución, así como para el régimen de descansos y recuperación de fiestas, a lo que para el ramo se halle específicamente dispuesto.

3.º Tanto la retribución ordinaria, como la que por trabajo extraordinario pudiera corresponderle, serán satisfechas al productor por (11) semanas vencidos.

4.º La duración de este Contrato se fija por un plazo de (12) un año (dos meses prueba)

5.º Las partes contratantes se obligan al cumplimiento de lo que las leyes dispongan en materia de previsión y seguros sociales, subsidios, etc., satisfaciendo, desde luego, las cuotas para tales fines ordenadas.

6.º En igual forma se comprometen a guardar estrictamente las disposiciones generales vigentes sobre relaciones laborales, el empresario en particular, atenderá aquellas que se establezcan en favor de la educación profesional de los productores.

7.º De manera especial, ambas partes contratantes se ajustarán a las leyes generales y normas especiales establecidas en materia de trabajo para la industria de que se trata en el presente contrato.

8.º Las faltas cometidas en el trabajo serán susceptibles de sanción, y para la aplicación de ésta se atenderán las partes a las disposiciones legales vigentes y a los reglamentos interiores que hayan sido aprobados por el organismo competente.

9.º Todas las divergencias que se susciten entre los contratantes con motivo de la interpretación, cumplimiento y consecuencias de este Contrato se obligan a someterlas, en primer término y en conciliación, ante la Entidad sindical correspondiente, sin perjuicio del derecho de acudir a la Magistratura del Trabajo cuando lo exija la prescripción de las acciones a ejercitar ante la misma.

Y para que conste se extiende el presente Contrato por triplicado (debiendo quedar un ejemplar en poder de cada una de las partes y otro archivado en la Entidad sindical), firmándolo los otorgantes a un solo efecto.

El Empresario,

VDA. DE JOSE BIOSCA RIERA S.A.

[Handwritten signature]
 Jefe de Personal

El Productor,

Sello de la Empresa
 VIUDA DE JOSE BIOSCA RIERA S.A.
 FABRICA DE GENEROS DE PUNTO
 IGUALADA

[Handwritten signature]
 Teresa Soriguera

(1) Nombre y apellidos del representante de la Empresa. — (2) Poner la palabra "empresario", "gerente" o "apoderado". — (3) Determinar la clase de industria, comercio o actividad laboral que se trate. — (4) Nombre y apellidos del productor o trabajador. — (5) Este extremo y el siguiente sólo para los extranjeros (véase, además, la nota del reverso). — (6) Consignar el tiempo que se tenga de profesión u oficio. — (7) Concretar la profesión, especialidad y categoría. — (8) Determinar el lugar de prestación de trabajo (fábrica, almacén, taller, oficina, etc.) y a continuación, dónde está sito aquél. — (9) Indicar si la forma de pago es mensual o semanal, etc., y si el trabajo es a destajo, consignarlo o detallar en el reverso las condiciones del mismo. — (10) Determinar si percibe comisiones, premios de producción, etc.; y especificarlos en los datos del reverso. — (11) Semanas, meses, etc. — (12) Concretar el tiempo de duración o su carácter de indefinido, o si es por obra o servicio determinado.

Muny Sr. mio: Reus 29-11-52
Puego de su amabilidad, se sirva
mandarme con toda urgencia lo siguiente:
1/2 ana, lorreras gris 1^a/₂
No dudando verme atendida, me reitero
de Vd. atta. S. S. g. n. m. e.
P. Lavila

ESTERERIA
PERSIANAS ALFOMBRAS
CAPACHOS

Vda. de José Lavila
Arrabal Santa Ana, 15. - REUS

TARJETA POSTAL

St. Jon. Juan Torre Guerau
Fábrica de tejidos
Santa Coloma de Guerau.
(Tarragona)

REUS
30 NOV 52

Mariano Sabaté

LENCERIA

Consejo de Ciento, 347

Teléf. 22 03 51

BARCELONA

Barcelona a 8 de Febrero de 1957

Sr. Don Juan Ferrer
Sta. Coloma de Queralt.

Muy Sr.mio:

Ruego a Vd. se sirva manda
pieza de "Sargil".

Sin otro particular queda

atto.s.s.

q.e.s.m.

Mariano Sabaté

GRANDES ALMACENES
DE NOVEDADES PARA SEÑORA

EL INDIÓ

Carmen, 24 Balda y Riera Teléf. 21 34 14

Barcelona, 19 de Abril de 1951.

LANERIA
LENCERIA
SEDERIA
TAPICERIA
ALFOMBRAS
MANTAS
EDREDONES

Sr. D.

Juan Ferrer
Santa Coloma de Queralt

Muy Sr. nuestro:

En nuestro poder
su att. carta del 12 corriente la cual
agradecemos.

De momento hemos podido salvar
la venta en una de sargil gris de su fa-
bricación. La pieza listada que solici-
tábamos nos interesa recibirla pero debe-
ria facturarla al precio anterior de 12.-
ptas. pues nosotros no hemos podido alte-
rar el precio a nuestros clientes.

Confiando procurará complacernos,
nos repetimos de Vd. affmos. SS. SS.

q.e.s.m.

22 | LA INDÚSTRIA TÈXIL A SANTA COLOMA DE QUERALT (1850-2010)

"Fca. de llansadoras y torneria de Joseph Rubió" coneguda per Cal Seraff.

Foto: autor desconegut. Any 1890-1900 aprox. (Arxiu Galo).

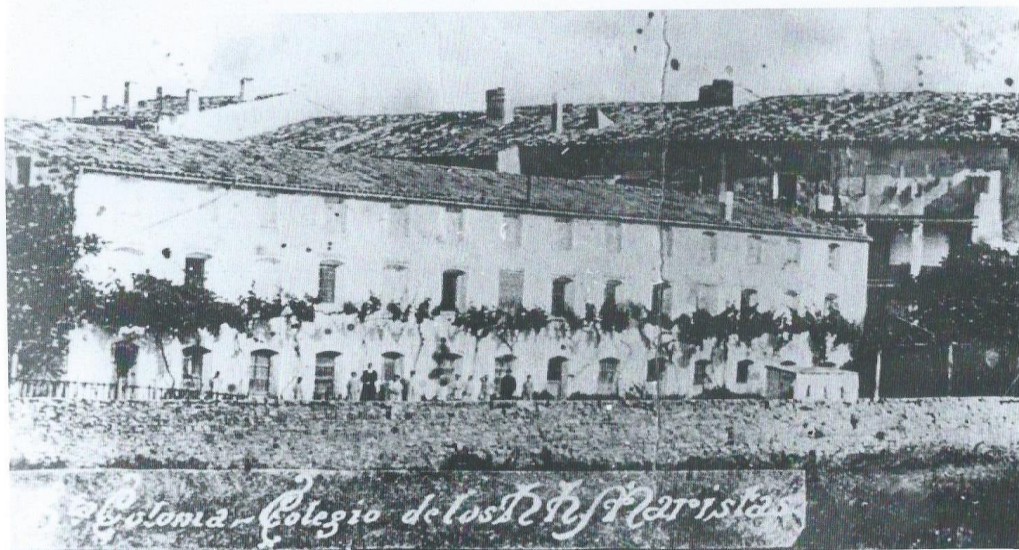

LA INDUSTRIA TÈXIL A SANTA COLOMA DE QUERALT (1850-2010) | 73

Treballadors de l'Hort del Fèlix. "Fàbrica de tejidos de Ferrer i C^a. Telares a mano y telares mecánicos movidos por máquinas de vapor".
Foto: autor desconegut. Any 1901. (Arxiu ACBS 2065).

*La Lluïsa Torres en un teler manual de fusta a la fàbrica de Josep Domingo Foix.
Foto: J. Domingo Riambau. Any 1920 aprox. (Arxiu Galic)*

La fàbrica de Brufau, Martí i Goberna estava situada a l'edifici que a partir de 1890 seria el Col·legi Sant Josep, "els Hermanos".
Foto: autor desconegut. Any 1910 aprox. (Arxiu Galo)

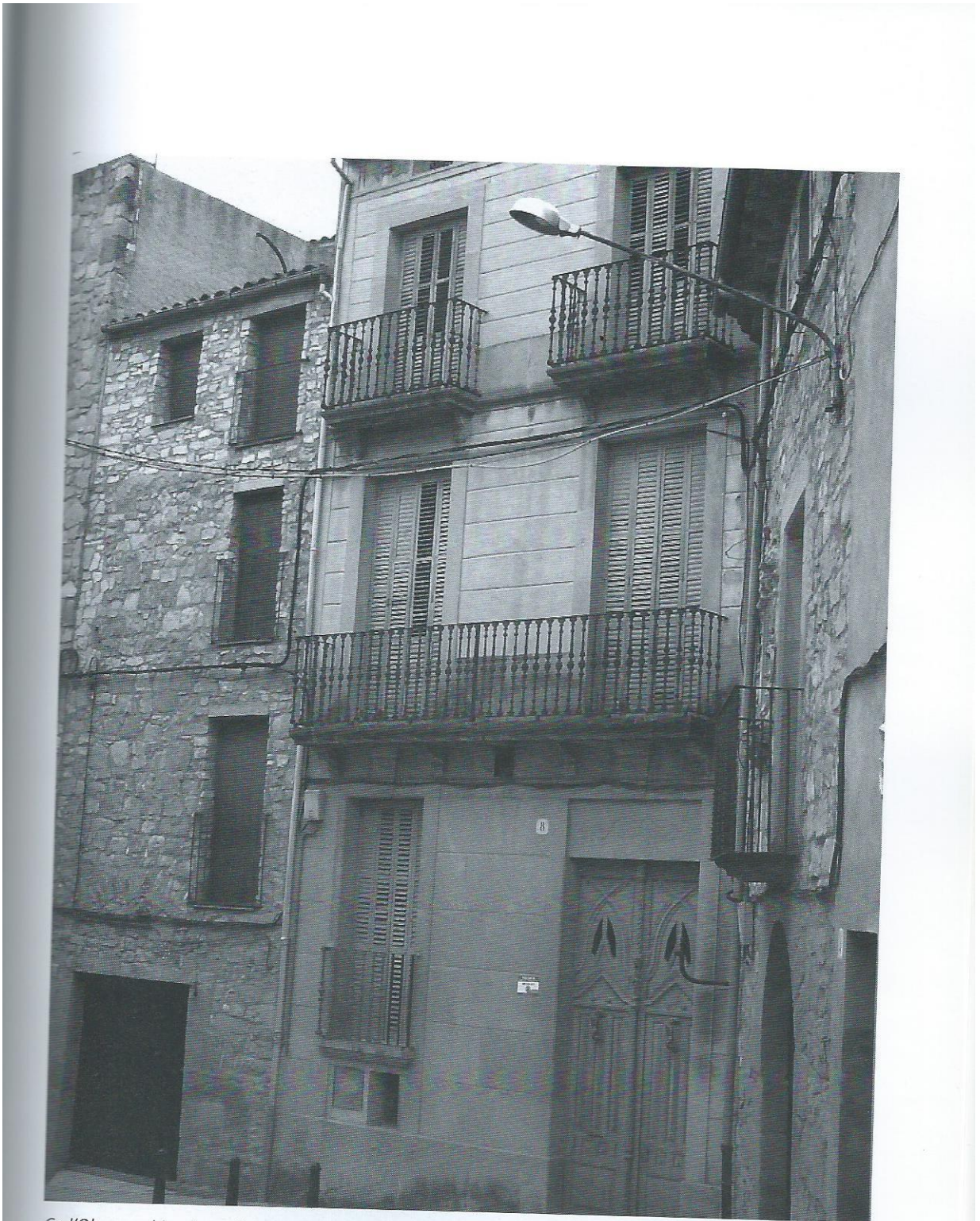

76 | LA INDÚSTRIA TÈXIL A SANTA COLOMA DE QUERALT (1850-2010)

L'edifici que unia el Pati del Castell i la Muralla va ser fàbrica de teixits de Josep Ferrer Asbert abans de traslladar-se a la Fàbrica Nova el 1911.

Foto: L. y M. Any 1910 aprox. (Arxiu Galo).

Ca l'Olesa, on hi va haver la primera fàbrica de Canals, Ferrer y Cía. (després Josep Ferrer Asbert).

Foto: Vicenç Pontnou. Any 2010.

EXPOSICIÓ

LA INDÚSTRIA TÈXTIL A SANTA COLOMA DE QUERALT 1850 - 2010

Coordinador: **Vicenç Pontnou Foix**

Organitzadors:

Col·laboradors:

Patrocinador:

Ajuntament de Santa Coloma de Queralt